

Levin matkailukeskuksen ja sen vaikutusalueen JÄTEHUOLLON KEHITTÄMISSUUNNITELMA 2019

Liisa Arpiainen, ympäristösuunnittelija, Kittilän kunta
yhteistyössä useiden toimijoiden kanssa

Levin matkailukeskuksen ja sen vaikutusalueen jätehuollon kehittämissuunnitelman laatiminen –hanke

Elo-joulukuu 2019

Päivitetty 11.2.2020 s.33, 36, 41

Kittilä

 Lapeco
Osa puhdasta Lappia

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

SISÄLLYS

1	TIIVISTELMÄ.....	5
2	JOHDANTO.....	6
3	JÄTEHUOLLON OHJAUSMEKANISMIT	7
a	JÄTELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	9
b	TALOUDELLISET OHJAUSKEINOT	10
c	VALTAKUNNALLINEN JÄTESUUNNITELMA	10
d	LAPIN ALUEELLINEN JÄTESUUNNITELMA.....	11
e	LAPECON JÄTEHUOLTOMÄÄRÄYKSET	12
4	JÄTEHUOLLON NYKYTILANNE LEVIN MATKAILUKESKUKSEN ALUEELLA	12
a	KIERRÄTYS JA JÄTEMÄÄRÄT	13
b	JÄTEHUOLTO ASUKKAILLE	17
c	JÄTEHUOLTO LOMAHUONEISTOISSA	19
d	JÄTEHUOLTO YRITYKSISSÄ.....	19
e	JÄTEHUOLLON HAASTEITA	20
f	JÄTEHUOLTOKYSELY	21
5	JÄTTEIDEN SYNNYN EHKÄISEMINEN	21
6	LEVIN JÄTEHUOLLON KEHITTÄMINEN.....	22
a	LEVIN JÄTEHUOLLON TAVOITTEET	23
b	JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMINEN KIINTEISTÖLLE	24
c	LEVIN JÄTEHUOLLON KEHITTÄMISEN TOIMENPITEET	25
i	Vaarallinen jäte.....	25
ii	Asuinkiinteistöjen jätehuollon kehittäminen	25
iii	Lomahuoneistojen jätehuollon kehittäminen.....	27
iv	Yritysten jätehuollon kehittäminen.....	29
v	Rakennusjäte	31
vi	Levin yritysten yhteinen kiertotalousmerkki.....	32
vii	Jätehuoltoyhtiöiden ja –yritysten toiminnan kehittäminen.....	33
viii	Kittilän kunnan ja Suomen valtion tason kehittämistoimenpiteet.....	35
ix	Tapahtumien jätehuolto.....	37
d	MITTARIT JA INDIKAATTORIT JÄTEHUOLLON SEURANTAAN.....	37
e	YHTEISÖN SITOUTUMINEN JA SITOUTTAMINEN JÄTEHUOLLON KEHITTÄMISEEN.....	39
7	JÄTEHUOLTOTIEDOTUS	40
a	KENEEN OTTAA YHTEYTTÄ JÄTEASIOISSA	41
8	JÄTEHUOLLON TULEVAISUUS LEVIN ALUEELLA.....	42
a	BIOHAJOAVA JÄTE	42

b	YRITYSTEN MUOVIJÄTE.....	43
c	PUTKIKERÄYSJÄRJESTELMÄ.....	45

LÄHTEET

LIITTEET

1. Jätehuoltosanastoa
2. Tiedote: Jätehuolto Kittilässä - Jätehuollon ja kierrätyksen järjestäjät ja vastuun jakautuminen Kittilän kunnan alueella 26.8.19
3. Tiedote: Yritysten jätehuolto 16.9.2019
4. Tiedote vapaa-ajan asuntojen omistajille jätehuollosta Kittilän kunnassa 26.8.19
5. Ideakilpailun vastauksia ja tietoa jätteen määrän vähentämisestä
6. Ideakilpailun vastauksia eri toimijoille suunnattuna
7. Jätehuoltosuunnitelman laatiminen kiinteistölle
8. Tiedote: Jätehuoltorekisteriin liittyminen 29.8.19
9. Matkailijan kierrätysohjeet Levillä
10. Lajitteluohjeet ja kierrätysmerkit Levin alueella

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet.....	9
Taulukko 2. Yhdyskuntajätteen käsittely ja jätemäärät	14
Taulukko 3. Kittilän yhdyskuntajättemäärä (=polttokelpoinen jäte) vuonna 2018.....	14
Taulukko 4. Solekko lajitella -jätetutkimuksen Lapecon tulosten vertailu, polttokelpoisen jätteen joukossa olevat jätejakeet, ja vertailu valtakunnalliseen keskiarvoon	15
Taulukko 5. Lapecon polttokelpoisen jätteen koostumus 1.lajittelutasolla vuosina 2019 ja 2018.	16
Taulukko 6. Eri jätejakeiden hyödyntäminen Suomessa vuonna 2017 ja tavoitteet vuodelle 2030.	16
Taulukko 7. Asumisessa syntyvän lajitellun jätteen kierrätysmahdollisuudet Kittilässä syksyllä 2019.	18
Taulukko 8. Värikoodit lajittelumerkintöihin, jäteastioiden kansiin tai jäteastioihin.	41
Taulukko 9. Yhteystietoja jätehuollon kysymyksiin.....	41
Taulukko 10. Hankkeessa toteutetun muovijätetutkimuksen tulokset	44
Taulukko 11. Arvio syntyvän muovijätteen määristä	44

KUVALUETTELO

Kuva 1-2. Työpajatyöskentelyä syksyllä 2019.....	6
Kuva 3. Jätehuollon etusijajärjestys.	8
Kuva 4. Lapecon alueella asumisesta syntyneen polttokelpoisiin jätteisiin lajitellun jätteen koostumus KIVO:n jätejaeluokituksen 1. lajittelutasolla prosentteina.....	14
Kuva 5. Lapecon alueella asumisesta syntyneen polttokelpoisiin jätteisiin lajitellun jätteen koostumus 2. lajittelutasolla prosentteina.	15
Kuva 6. Lapecon ekopiste Levin Lämpötiellä syksyllä 2019.....	18
Kuvat 7-8. Jätteiden lajittelupiste Levi Ski Resortin Gondoliravintolan edustalla syksyllä 2019.....	20

Kuva 9. Ideakilpailun palkintoja, linnunpönttö kierrätysmateriaaleista ja mukilliset maailman parasta kraanavettä.....	22
Kuva 10. Kierrätys Levin lomahuoneistoissa.	27
Kuvat 11-12. Esimerkki lomahuoneiston kierrätyspisteestä Villa Hemmossa kesällä 2019.	28
Kuvat 13-14. Esimerkki lomahuoneiston kierrätyspisteestä syksyllä 2019.....	29
Kuva 15. Esimerkki jätehuollon ”tuoteselosteesta”.....	33
Kuva 16. Kompostori yli sadan lapsen päiväkodin käytössä Porissa.	43
Kuvat 17-19. Pakkausmuovijätetutkimusta.....	45
Kuva 20. Helsingin kalasatamassa käytössä olevia putkikeräysvälineitä kartongille ja muoville.....	45
Kuva 21. Jätteen putkikeräysjärjestelmässä roskat syötetään putkistoon kunkin taloyhtiön omissa keräyspisteissä.....	46

1 TIIVISTELMÄ

Levin matkailukeskuksessa ja sen vaikutusalueella on mahdollista toteuttaa nykyaikaista jätehuoltoa, monipuolista lajittelua ja kiertotaloutta. Silti jatkuvaa kehittämistä tarvitaan muun muassa ihmisten ympäristötietoisuuden lisääntymisen sekä jätehuollon ohjausmekanismien uudistusten, esimerkiksi jätelainsäädännön muutosten vuoksi. Kehittämisestä vastaa jokainen alueen toimija niin asukkaat, yritykset kuin Kittilän kuntakin. Kaikkien toimijoiden tulee tehdä omiin kiinteistöihinsä jätehuoltosuunnitelmat, joissa katsotaan kiinteistön sen hetkinen jätehuollon tilanne, selvitetään kehittämiskohteet, suunnitellaan kehittämistoimenpiteet ja laitetaan ne käytäntöön suunnitellun aikataulun puitteissa.

Jätehuollon viestintä ja tiedotus Levillä on tällä hetkellä monin paikoin puutteellista. Tiedotus tulee suunnitella niin kiinteistön käyttäjiä, henkilökuntaa, asiakkaita kuin jätehuollon toimijoitakin palvelevaksi. Tärkeää on, että tiedotus on selkeää ja ymmärrettävää kaikille kielitaidosta riippumatta. Kaikkien Levin alueen toimijoiden on syytä ottaa käyttöön yhteiset lajittelumerkit, jotka ovat tämän suunnitelman liitteenä. Myös samoja värejä lajitteluastioiden merkitsemiseen kannattaa käyttää yhteisen ilmeen luomiseksi ja säilyttämiseksi (luku 7). Levin yritysten henkilökunta koulutetaan muun muassa Levi-Passin avulla kertomaan kiertotaloudesta ja lajittelusta myönteisellä asenteella esimerkkien ja Levi on rakas – sloganin kautta. Tiedotuksen on tarkoitus sitouttaa ja pysyä yhtenäisenä koko matkailijan Levin vierailun ajan.

Kiinteistö- ja toimijakohtaisten kehittämistoimenpiteiden lisäksi tarvitaan alueellisia selvityksiä kiertotalouden ja paikallisen käsittelyn lisäämisestä. Jotta yrityksillä on mahdollisuus hyödyntää kiertotaloutta toiminnassaan, kuntien ja valtion on mahdollistettava ja kannustettava uudenlaisiin ratkaisuihin. Valtakunnan tasolla jätehuollon ja kiertotalouden läpinäkyvyyden lisäämiseen on löydettävä ratkaisuja. Paikallinen käsittely esimerkiksi biojätteiden osalta vaatii taas monialaista tarkastelua. Lapin alkuperäinen, karu luonto ei kestä ylimääräistä ravinnekuormaa. Jotta Leville muualta tuotavat ravinteet voidaan käsitellä alueella, lopputuotteen käyttö on suunniteltava tarkasti.

Näiden jätehuollon kehittämistoimenpiteiden tavoitteena on tehdä Levin alueen jätehuollosta kiristyvän jätelainsäädännön mukaista, selkeää, ymmärrettävää sekä eko- ja kustannustehokasta. Tavoitteena on innostaa kaikki alueen toimijat kehittämään jätehuoltoa, ja saada näin myös jätehuoltopalveluja monipuolistettua. Lisäksi tavoitteena on vähentää jätteen määrää sekä ympäristö- ja terveyshaittojen riskiä. Samalla materiaalin hyötykäyttöaste nousee ja alueellinen kiertotalous lisääntyy.

Levin matkailukeskuksen ja sen vaikutusalueen jätehuollon kehittämissuunnitelma laadittiin saman nimisen hankkeen toimesta syksyllä 2019. Hankkeen rahoittivat Kittilän kunta, Lapin Jätehuolto kuntayhtymä ja Lapin Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus.

Levin jätehuollon kehittämisen toimenpiteet (s. 25)

- Tiedotus: yhtenäisen ilmeen laatiminen ja levittäminen, tiedotuksen lisääminen
- Jätteen synnyn ehkäiseminen: pakkausjätteen määrän vähentäminen, kiertotalouden toimenpiteiden lisääminen, hävikkiruoan määrän vähentäminen
- Kierrätyksen tehostaminen: asuin- ja liikekiinteistöihin jätehuoltosuunnitelmat, niiden mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen sekä tiedotus ja lajitteluohjeet, pakkausmuovin, pakkauskartongin ja tekstiilijätteen kierrätykseen panostaminen, lajiteltujen hyötyjätteiden kuljetuksiin rekisteröityneitä palveluntarjoajia, vaarallisten jätteiden asianmukainen käsittely
- Biojätteen paikallisen käsittelyn lisääminen: biojätteen käsittelyn ravinnepitoisen lopputuotteen käyttö ja sijoitus ratkaistava, kompostointineuvontaa, kompostinhoitoon palveluntarjoajia, alueellisen laitoksen käynnistymisen tukeminen

2 JOHDANTO

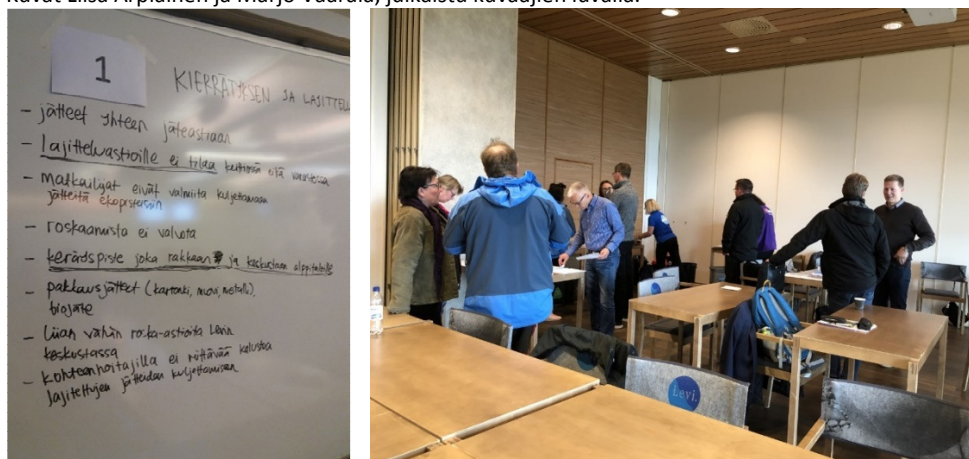
Levin matkailualue sijaitsee Lapissa Sirkon kylässä, 18 km Kittilän kirkonkylältä pohjoiseen. Levi-tunturiin avattiin ensimmäinen hiihtohissi 1964. Matkailijoita alueella on nähty jo paljon aikaisemmin. Tällä hetkellä matkailualue pitää sisällään majoitusta useista hotelleista noin tuhanteen lomahuoneistoon, yli 60 ravintolaa, kauppiaita sekä erilaisia hyvinvointi- ja ohjelmapalveluita. Yöpymisvuorokausia Levin alueella on yli 2,4 miljoonaa vuosittain. Uusia hotelleja ja lomahuoneistoja rakennetaan vilkkaasti. Myös Levin vaikutusalueella, esimerkiksi lähikylissä Könkäällä (8 km Leviltä pohjoiseen) ja Pöntsössä (18 km Leviltä luoteeseen) on isoja matkailuun liittyviä rakennushankkeita alkamassa ja juuri valmistumassa. Kittilän kansainvälinen lentokenttä sijaitsee 13 km Levin keskustasta etelään. Vakituksia asukkaita Sirkon kylässä on lähes 900 henkeä. Heitä palvelevat muun muassa Sirkon koulu ja päiväkoti.¹⁾

Levin monet toimijat ja monipuolinen yritysmaailma varmistavat, että jätettä syntyy. Jätehuolto on osa alueen infrastruktuuria. Lisäksi jätehuolto kuuluu olennaisena osana ympäristön- ja terveydensuojeluun välttyäksemme jätteiden vahingollisilta vaikutuksilta. Jätehuoltoa on syytä tarkastella ja ajantasaistaa säännöllisin väliajoin, etenkin jätelain muutosten yhteydessä. Levin matkailukeskuksen ja sen vaikutusalueen jätehuollon kehittämissuunnitelman laatiminen –hanke ideoitiin Kittilän kunnassa 2018, kun jäteasiat aiheuttivat laajaa ja kiivastakin keskustelua asukkaiden, matkailijoiden ja päättäjien keskuudessa. Hanke sai rahoituspäätöksen Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY) kesällä 2019, ja hanke käynnistettiin saman vuoden elokuussa. Hanketta rahoitetaan ympäristöministeriön jakamasta tunturialueiden ympäristöhoitoon suunnatusta harkinnanvaraisesta valtionavustuksesta. Lisäksi hanketta rahoittaa Kittilän kunta ja Lapin Jätehuolto kuntayhtymä Lapeco. Hankkeen päätoimenpiteenä ja tuloksena on nyt lukemasi jätehuollon kehittämissuunnitelma.

Jätehuollon kehittämissuunnitelman pohjana on hankeaikana tehty työ alueella. Hanke järjesti kaksi työpajaa saadakseen selville jätehuollon nykytilaa sekä toiveita ja ajatuksia jätehuollon kehittämiseksi. Ensimmäinen työpaja oli suunnattu lomahuoneistojen omistajille ja huolitsijoille. Toinen työpaja oli hotellien ja ravintoloiden sekä jätehuoltoyritysten edustajille. Yrittäjien, asukkaiden ja loma-asukkaiden sekä asiantuntijoiden kanssa käytiin hankkeen aikana keskusteluja kasvotusten, puhelimitse ja sähköpostitse. Suunnitelmaa laadittaessa on käytetty taustatietona myös tuloksia ja vastauksia hankkeen toteuttamista yritysten pakkausmuovijätetutkimuksesta sekä ideakilpailusta jätteen määrän vähentämiseksi. Lisäksi kehittämissuunnitelmassa on hyödynnetty Kittilän kunnan ympäristövalvonnan vuonna 2018 tekemää kyselyä jätehuollosta, johon vastasi asukkaita, yrittäjiä sekä loma-asukkaita ja matkailijoita yhteensä 140 henkilöä.

Kuva 1-2. Työpajatyöskentelyä syksyllä 2019.

Kuvat Liisa Arpiainen ja Marjo Vaarala, julkaistu kuvaajien luvalla.

Jätehuollon kehittämissuunnitelma käsittelee laajasti erilaisia toimintoja Levin alueella. Hanke on kuitenkin nimensä ja rahoituksensa mukaisesti rajannut toimintansa matkailuun suoraan tai läheisesti liittyviin toimijoihin. Yksittäisiä yrityksiä ja kotitalouksia kannustetaan teettämään tai tekemään itse oman kiinteistönsä jätehuoltosuunnitelma. Luvussa 6b annetaan ohjeita kiinteistökohtaisen suunnitelman laadintaan. Apuna on myös liitteenä olevat jätehuoltomateriaalit, joista osa on tuotettu hankkeen aikana, ja joista osan ovat laatineet jätealan ammattilaiset yrityksissä ja järjestöissä. Jätehuollon sanastoa avataan liitteessä 1.

Hankkeen aikana on pyritty mahdollistamaan ja käynnistämään mahdollisimman monia uudistuksia jätehuoltoon ja kierrätykseen. Hankeaika, vajaa puoli vuotta ei kuitenkaan riitä laajojen kehittämistoimenpiteiden toteuttamiselle tai edes käynnistämiseksi. Siksi yrityksille, yhteisöille, kunnalle ja myös asukkaille jää paljon tekemistä muutosten toimeenpanemisessa ja kehittämissuunnitelman käytännön toimenpiteiden toteuttamisessa.

Suomessa jätehuollon toimivuus on tällä hetkellä pitkälti riippuvainen jätteen tuottajien aktiivisuudesta. Suuressa osassa Suomea jätehuolto perustuu syntypaikkalajitteluun ja erilliskeräykseen. Syntypaikkalajittelu tarkoittaa jätteiden lajittelua siellä, missä jätteitä syntyy heidän toimestaan, jotka jätteitä tuottavat. Kierrätys vaatii siis jätteen tuottajalta tietoa ja toimia. Suomessa yleisimmin käytössä oleva järjestelmä ei mahdollista ”helppoa” ratkaisua. Jokainen asukas, loma-asukas, matkailija sekä yrittäjä ja työntekijä on itse vastuussa siitä, että tietää jätehuollosta ja kierrätyksestä tarpeeksi toimiakseen oikein. Paikallisten toimijoiden on varmistettava, että oikeaa tietoa on tarpeeksi ja helposti saatavilla, jotta jätteet ohjautuvat hyvien kierrätysmahdollisuuksien mukaisesti hyötykäyttöön. Vastuuta jätehuollosta ja sen toimivuudesta ei voi siirtää jätehuoltoyhtiöille, kunnalle tai varsinkaan luonnolle. Jotta kehittämistyö jatkuu, ja näkyviä, konkreettisia tuloksia saadaan aikaiseksi, kaikkien osallisten toivotaan tarttuvan omalta osaltaan jätteiden määrän vähentämiseen, lajitteluun ja kierrätykseen mahdollisimman nopeasti.

Levin matkailukeskuksen ja sen vaikutusalueen jätehuollon kehittämissuunnitelman laatiminen – hankkeeseen ja tämän suunnitelman laatimiseen on osallistunut lukuisa joukko alueen toimijoita. Lämpimät kiitokset kaikille eri tavoin osallistuneille, erityisesti Kittilän kunnan ympäristövalvonnan, teknisen toimen ja Kideven, Lapecon, Visit Levin, Levi Ski Resortin, Levi Hotel Span sekä Levin ja Kittilän alueella toimivien muiden yritysten henkilöstö!

3 JÄTEHUOLLON OHJAUSMEKANISMIT

Jätelaki (646/2011) määrittelee jätteeksi aineen tai esineen, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä. Jätehuolto on lain mukaan jätteen keräystä, kuljetusta, hyödyntämistä ja loppukäsittelyä, mukaan lukien tällaisen toiminnan tarkkailu ja seuranta sekä loppukäsittelypaikkojen jälkihoito ja toiminta välittäjänä.²⁾ Suomessa jätehuoltoa säädellään sekä kansallisella lainsäädännöllä että Euroopan Unionin direktiiveillä. Jätelain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Jätelakia sovelletaan jätteeseen, jätehuoltoon ja roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, joista syntyy jätettä.³⁾ Kittilän alueella jätehuoltoa säädellään myös Lapin Jätehuolto kuntayhtymän jätehuoltomääräyksillä. Lainsäädännön mukainen vastuunjako jätehuollossa selviää liitteestä 2. Jätelainsäädännön vaatimuksia yritysten jätehuollon järjestämiseksi on selvitetty liitteessä 3. Loma-asukkaan jätelainsäädäntöön perustuvista velvollisuuksista on tarkemmin liitteessä 4.

Suomen jätehuoltoon liittyviä määräyksiä:

- Jätelaki 646/2011
- Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012
- Ympäristönsuojelulaki 527/2014
- Ympäristönsuojeluasetus 713/2014
- Kemikaalilaki 599/2013
- Terveydensuojelulaki 763/1994 ja laki terveydensuojelulain muuttamisesta 942/2016
- Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista 331/2013
- Valtioneuvoston asetus jätteen polttamisesta 362/2003
- Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä 518/2014
- Valtioneuvoston asetus keräyspaperin erilliskeräyksestä ja kierrätyksestä 528/2013

EU:n jätedirektiivi ja Suomen jätelaki velvoittavat noudattamaan etusijajärjestystä kaikessa toiminnassa. Sen mukaan ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Syntynyt jäte on puolestaan ensisijaisesti valmistettava uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä, jolloin materiaali käytetään uusiin tuotteisiin. Jos kierrättäminen ei ole mahdollista, jäte on hyödynnettävä muulla tavoin, kuten energiantuotannossa. Viimeisenä vaihtoehtona on jätteen loppukäsittely ilman hyödyntämistä, eli esimerkiksi sijoittaminen kaatopaikalle. Etusijajärjestystä noudatetaan siten, että saavutetaan kokonaisuutta arvioiden jätelain tarkoituksen kannalta paras lopputulos. Siksi vaihtoehtojen, kuten käsittelyjärjestelmien vertailu elinkaaritarkastelun avulla on tärkeää, jotta etusijajärjestyksen toteutumisen hyödyt voidaan saavuttaa. Elinkaaritarkastelussa otetaan huomioon terveys- ja ympäristönäkökulmat sekä tekniset ja taloudelliset edellytykset. ⁴⁾

Kuva 3. Jätehuollon etusijajärjestys.

⁵⁾

Etusijajärjestyksen lisäksi Suomen jätelainsäädännössä noudatetaan kuutta periaatetta, jotka ovat:

- Ehkäisyn periaate: jätteen tuottamista ja haitallisuutta vähennetään ja mahdollisuuksien mukaan ehkäistään.
- Pilaaja maksaa: jätteen tuottaja vastaa kaikista jätehuoltokustannuksista.
- Tuottajavastuu: tuotteen ammattimaisella valmistajalla ja maahantuojalla sekä pakkausten osalta tuotteiden pakkaajilla ja pakattujen tuotteiden maahantuojilla on velvollisuus järjestää markkinoille toimittamansa käytöstä poistetun tuotteen jätehuolto sekä vastata siitä aiheutuvista kustannuksista. Tuottaja on velvollinen järjestämään kyseisten jätteiden keräyksen, kuljettamisen, kierrättämisen, hyödyntämisen ja muun käsittelyn. Tuottajavastuunalaisia jätteitä ovat sähkölaitteet, keräyspaperi, romuajoneuvot, ajoneuvojen renkaat, akut ja paristot sekä pakkaukset.
- Varovaisuusperiaate: jätteiden ja jätehuollon riskejä ennakoidaan.
- Läheisyysperiaate: jätteet käsitellään mahdollisimman lähellä niiden syntypaikkaa.

- Omavaraisuusperiaate: Euroopan yhteisö ja kukin jäsenmaa on omavarainen jätteiden käsittelyssä.⁶⁾

Jätelain mukaan roskaaminen on rikos. Ympäristöön ei saa jättää jätettä, hylätä konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä eikä päästää ainetta siten, että siitä voi aiheutua epäsiisteyttä, maiseman rumentumista, viihtyisyyden vähentymistä, ihmisen tai eläimen loukkaantumisen vaaraa tai muuta niihin rinnastettavaa vaaraa tai haittaa. Roskaamista on myös nestemäisten jätteiden laskeminen tai kaataminen ympäristöön.⁷⁾

a JÄTELAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

Nykyinen jätelaki tuli voimaan vuonna 2011. Jätelakia ollaan kuitenkin uudistamassa ympäristöministeriön johdolla. Uudistuksen taustalla on EU:n jätedirektiivin, pakkausjätedirektiivin, kaatopaikkadirektiivin, romuajoneuvodirektiivin, paristodirektiivin sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin muutokset. EU:n jätesäädöspaketin edellyttämät lainsäädäntömuutokset on annettava 5.7.2020 mennessä, ja lopullista lakitekstiä Suomen osalta ei ole vielä hyväksytty (tilanne marraskuussa 2019). EU:n jätesäädöspaketin keskeisinä tavoitteina on vähentää jätteen määrää ja lisätä uudelleenkäyttöä ja kierrätystä. Uudistetun jätedirektiivin mukaan yhdyskuntajätteestä tulee kierrättää 50 prosenttia vuoteen 2020, 55 prosenttia vuoteen 2025, 60 prosenttia vuoteen 2030 ja 65 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Myös pakkausjätteen kierrätystavoitteet nousevat: kaikesta pakkausjätteestä tulee kierrättää 65 prosenttia vuoteen 2025 ja 70 prosenttia vuoteen 2035 mennessä. Lisäksi eri pakkausjätteille on asetettu materiaalikohtaiset kierrätystavoitteet. Haastavimpia Suomelle ovat muovi- ja puupakkausjätteen kierrätykselle asetetut tavoitteet.⁸⁾

Taulukko 1. Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet.

⁹⁾

Pakkausmateriaali	Nykyinen tavoite	Tavoite 2025	Tavoite 2030
Kokonaistavoite	55 %	65 %	70 %
Muovi	22,5 %	50 %	55 %
Puu	15 %	25 %	30 %
Rautametallit	50 % (metallit yhteensä)	70 %	80 %
Alumiini	50 % (metallit yhteensä)	50 %	60 %
Lasi	60 %	70 %	75 %
Kuidut (paperi ja kartonki)	60 %	75 %	85 %

Uuden jätedirektiivin kierrätystavoitteen saavuttaminen edellyttää Suomessa merkittäviä muutoksia jätehuollon nykykäytäntöihin: on lisättävä lajitteluaktiivisuutta, laajennettava erilliskeräystä ja investoitava kierrätyslaitoksiin. Jätelain uudistusta pohtinut työryhmä ehdottaa biojätteen ja pakkausjätteiden (muovi-, kartonki-, metalli- ja lasipakkaukset) erilliskeräyksen laajentamista kaikissa taajamissa viiden huoneiston ja sitä suurempiin kiinteistöihin. Kittilän kannalta oleellista on biojätteen keräyksen ja käsittelyn toteuttaminen lähivuosina sekä lajitteluun kannustavien toimenpiteiden lisääminen. Uusi lainsäädäntö

pyrkii mahdollistamaan, että kunnat pystyisivät ottamaan kattavasti käyttöön lajitteluun kannustavia jätemaksuja ja hyödyntämään ympäristöä säästäviä jätteenkeräyskeinoja, kuten monilokero-, yhteis- tai korttelikeräyksiä.¹⁰⁾

b TALOUDELLISET OHJAUSKEINOT

Lainsäädännön lisäksi jätehuoltoa ohjataan taloudellisilla ohjauskeinoilla, joita ovat valtion tuet sekä kannustimet kuten verot ja maksut. Esimerkiksi juomapullojen ja -tölkkien palautusjärjestelmä kannustaa tuomaan juomapullot ja -tölkit kierrätykseen. Tuottajavastuu taas velvoittaa tuotteiden valmistajat ja maahantuojat järjestämään tuotteiden pakkausten jätehuollon omalla kustannuksellaan. Käytännössä siis tuotteen hinta pitää usein sisällään kierrätyksestä aiheutuvat kulut.¹¹⁾ Ruotsissa ympäristösanktiomaksuja voidaan antaa yrityksille ja yksityishenkilöille, esimerkiksi jätteiden hautaamisesta maahan puutarhajätettä lukuun ottamatta¹²⁾. Tulevaisuudessa taloudellisina ohjauskeinoina saatetaan käyttää esimerkiksi jätteen polton verottamista kaatopaikkasijoituksen tavoin, neitseellisten luonnonvarojen hintojen nostamista sekä verotuksen painopisteen siirtämistä työn verottamisesta luonnonvarojen ja ympäristön kuormittamisen veroihin. Ruotsissa jätteenpolttovero on tulossa käyttöön ensi vuonna 2020⁸⁴⁾.

c VALTAKUNNALLINEN JÄTESUUNNITELMA

Kierrätyksestä kiertotalouteen - valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2023 on valtioneuvoston vuonna 2017 hyväksymä strateginen suunnitelma Suomen jätehuollon sekä jätteen synnyn ehkäisyn tavoitteista ja toimenpiteistä. Jätesuunnitelma ei ole suositus, vaan sen tavoitteet ja toimenpiteet ovat valtiohallintoa sitovia.

Jätesuunnitelman tavoitetila vuoteen 2030 on:

1. Laadukas jätehuolto on osa kestävästä kiertotaloutta.
2. Materiaalitehokas tuotanto ja kulutus säästävät luonnonvaroja sekä hillitsevät ilmastonmuutosta.
3. Jätteen määrä on vähentynyt nykyisestä. Uudelleenkäyttö ja kierrätys ovat nousseet uudelle tasolle.
4. Kierrätysmarkkinat toimivat hyvin. Uudelleenkäytön ja kierrätyksen myötä syntyy uusia työpaikkoja.
5. Kierrätysmateriaaleista saadaan talteen myös pieninä pitoisuuksina esiintyviä arvokkaita raaka-aineita.
6. Materiaalikierrot ovat haitattomia ja tuotannossa käytetään yhä vähemmän vaarallisia aineita.
7. Jätealalla on laadukasta tutkimusta ja kokeilutoimintaa ja jäteosaaminen on korkealla tasolla.¹³⁾

Valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa on neljä painopistealuetta: rakentamisen jäte, biohajoava jäte, yhdyskuntajäte sekä sähkö- ja elektroniikkalaiteromu. Näille painopisteille on asetettu suunnitelmassa yksityiskohtaiset tavoitteet ja esitetty toimenpiteet näihin tavoitteisiin pääsemiseksi. Tässä esitellään tavoitteet, joiden saavuttamiseksi Levin matkailukeskuksenkin alueella tulisi tehdä tarvittavia toimia.

1. Rakentamisen jäte
 - Rakentamisen jätemäärä vähenee.
 - Rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämisaste nostetaan 70 %:iin.
2. Biohajoava jäte
 - Ruokahävikki puolitetaan vuoteen 2030 mennessä.
 - Kaikesta syntyvästä yhdyskuntajätteen sisältämästä biojätteestä kierrätetään 60 %.
3. Yhdyskuntajäte
 - Yhdyskuntajätteestä kierrätetään 55 %.
 - Pakkausjätteiden kierrätys lisääntyy.
4. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

- Sähkö- ja elektroniikkalaiteromun osuus sekajätteessä vähenee ja kierrätys lisääntyy. ¹³⁾

Toimenpiteinä tavoitteiden toteutumiselle valtakunnallisessa jätesuunnitelmassa esitetään, että tehdään kokeiluja uusien palvelujen kehittämiseen uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämiseksi. Esimerkiksi pientalovaltaisilla alueilla kierrätystä voitaisiin lisätä kehittämällä kiinteistökohtaisten kompostorien hoitopalveluja ja vuokrausta. Myös jakamistalouden lisäämisen mahdollisuuksia on selvitettävä. Vähittäiskauppojen sekä majoitus- ja ravitsemuspalvelujen sertifioidun ympäristömerkin tai -järjestelmän käyttöönoton edistäminen on yhtenä toimenpiteenä. Rakennuslalla puolestaan otetaan käyttöön vapaaehtoinen sopimusmenettely, jolla lisätään uudisrakentamisen, korjaus- ja purkutyömaiden materiaalitehokkuutta sekä parannetaan jäteasetuksen mukaista jätelajikohtaista lajittelua. ¹³⁾

Kierrätystavoitteiden ja jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan neuvontaa yrityksille ja muille tahoille, jotka eivät kuulu kunnan neuvontavastuun piiriin. Ympäristötavoitteiden saavuttamiseksi hankinnoissa kehitetään ohjeita ja kriteereitä mm. kierrätysmateriaalien käytölle, tuotannon jätemäärille, tuotteen laadulle ja kestävyydelle, tuotteen tai sen osien kierrätettävyydelle käytön jälkeen sekä materiaalitehokkuudelle. Valtakunnallinen jätesuunnitelma muistuttaa, että julkisen hallinnon tulee toimia esimerkkinä yksityisille toimijoille ja eri toimialoille. ¹³⁾

d LAPIN ALUEELLINEN JÄTESUUNNITELMA

Lapin alueellinen jätesuunnitelma vuoteen 2020 on laadittu vuonna 2012 Lapin ELY-keskuksen toimesta. Alueellisia jätesuunnitelmia ei enää päivitetä, vaan jatkossa valtakunnallisessa suunnitelmassa huomioidaan tarkemmin koko maan tilanne. Lapin jätesuunnitelmassa esitetään maakunnan jätehuollon nykytila sekä tavoitteet ja kehittämis ehdotukset. Yleiset tavoitteet ovat:

- jätteen määrän vähentäminen (materiaalitehokkuus)
- jätteen hyötykäyttöasteen nostaminen
- ympäristö- ja terveyshaittojen vähentäminen
- ympäristötietoisuuden lisääminen

Jätesuunnitelman yleisten tavoitteiden edistämiseksi on päädytty kolmen painopistealueen tarkasteluun:

- biohajoavan jätteen ja energiajätteen ohjaaminen pois kaatopaikoilta
- jätehuollon palvelutaso
- elinkeinotoimintojen jätteet ¹⁴⁾

Painopistealueita edistetään muun muassa pientalojen ja pienten yritysten biojätteen omatoimisen kompostoinnin yleistymiseen tähtäävillä kannustetoimilla. Painopistealueita pyritään edistämään myös uudelleenkäytettävien, korjauskelpoisten tai päivitettävien tuotteiden palautumisella uudelleen käyttöön. Jäteneuvonnassa painotetaan jätteen synnyn ehkäisyä ja kierrätystä. Tuotannossa ja kulutuksessa materiaaleja pyritään käyttämään säästeliäästi. Materiaalitehokkuus kannustetaan huomioimaan niin ravintoloiden ruokahävikin ehkäisyssä kuin julkisissa hankinnoissakin. Roskaantumisen torjunnassa panostetaan ympäristökasvatukseen ja neuvontaan sekä tiedotusta roskaamisen aiheuttamista haitoista lisätään. Tiedotuksessa kerrotaan suoraan, että roskaamisella rikotaan jätelakia, mistä voi seurata sakkorangaistus. ¹⁴⁾

Lapin jätesuunnitelmassa on erikseen päätetty suurten matkailukeskusten jätehuollon kehittämisen tavoitetilalle vuodelle 2020:

”Suurille matkailukeskuksille on laadittu ympäristöohjelma, joka sisältää alueen eri toiminnot huomioivan jätehuollon järjestelyt. Hyötyjätteiden erilliskeräily on järjestetty. Matkailuyrittäjät ja asiakkaat suhtautuvat myönteisesti jätteiden lajitteluun ja ovat siihen sitoutuneet. Ravintolapalvelujen materiaalitehokkuutta on

edistetty merkittävästi mm. ruokahävikkiin ja pakkausjätteiden ehkäisyyn kohdistuneilla toimenpiteillä. Yrityksissä syntyvä biojäte joko kerätään hyödynnettäväksi lähialueen biokaasu- tai kompostointilaitoksissa tai niiden puuttuessa toimitetaan kaatopaikkasijoituksen sijaan muun polttokelpoisen jätteen mukana jätteenpolttolaitokseen energiana hyödynnettäväksi. Maastoon sijoittuvien ohjelmapalvelujen (reitistöt, erilaiset safarit ym.) jätehuolto on suunnitelmallista ja toimivaa. Yritysten ympäristöimago on hyvä.”¹⁴⁾

Matkailukeskusten jätehuollon tavoitetilaa liittyvät kehittämistoimet:

- Matkailupalvelujen jätehuollon kehittämiseen tähtäävää yhteistyötä parannetaan matkailuyritysten, jäteyhtiöiden, jäteyritysten ja viranomaisten välillä.
- Laaditaan ympäristöohjelmat tai erilliset jätehuoltosuunnitelmat kaikille suurille matkailukeskuksille.
- Matkailuyrityksille ja ohjelmapalveluille suunnataan niille räätälöityä jäteneuvontaa ja koulutusta. Erityistä painoa asetetaan materiaalitehokkuuteen ja jätteen synnyn ehkäisyyn. Matkailuyritykset ohjeistavat jätteiden synnyn ehkäisyä ja jätteiden lajittelua asiakkailleen jäteneuvontahankkeen myötävaikutuksella.
- Biojätteen erilliskeräys järjestetään suurissa matkailukeskuksissa
- Matkailijoille suunnataan täsmätietoa ja asennekasvatusta ulkoilureittien jätehuollosta. Jäteneuvontamateriaali käännetään yleisimmille turistikielille.¹⁴⁾

e LAPECON JÄTEHUOLTOMÄÄRÄYKSET

Kittilä on osakkaana Lapin Jätehuolto kuntayhtymä Lapecossa. Lapeco huolehtii Kittilän kunnallisen jätehuollon toimialaan kuuluvien velvollisuuksien hoitamisesta sekä käytännön jätehuoltotehtävien järjestämisestä jätelaissa (646/2011) säädetyllä tavalla¹⁵⁾. Lapeco on antanut jätehuoltomääräykset, jotka ovat jätelainsäädäntöä täydentäviä, sitovia määräyksiä. Lapecon jätehuoltomääräykset ovat tulleet voimaan 1.10.2015. Jätehuoltomääräysten tavoitteena on edistää jätelain (646/2011) toimeenpanoa paikalliset olosuhteet huomioon ottaen. Jätehuoltomääräysten tavoitteena on lisäksi estää jätteestä tai jätehuollosta aiheutuvat haitat tai vaarat terveydelle tai ympäristölle sekä edistää etusijajärjestyksen noudattamista.⁴⁾

Jätehuoltomääräyksissä on esimerkiksi jätteiden omatoimista hyödyntämistä ja käsittelyä (esimerkiksi kompostointi ja jätteiden poltto), sekä jätteiden keräyspaikkoja, keräysvälineitä ja kuljetusta koskevia määräyksiä. Lisäksi jätehuoltomääräyksissä määrätään muun muassa erityis- ja vaarallisista jätteistä sekä yleisötilaisuuksien jätehuollosta. Jätehuoltomääräysten mukaan jätteen omatoiminen polttaminen ja jätteen hautaaminen maahan on kielletty. Kiinteistön haltijan on tiedotettava kiinteistön asukkaille ja siellä työskenteleville henkilöille jätehuoltomääräysten mukaisista jätehuollon käytännöistä ja seurattava jätehuollon toteutumista kiinteistöllä. Jätehuoltomääräykset ovat kokonaisuudessaan luettavissa osoitteessa https://media.voog.com/0000/0044/2776/files/jatehuoltomaaraykset_01_10_2015-1.pdf.⁴⁾

4 JÄTEHUOLLON NYKYTILANNE LEVIN MATKAILUKESKUKSEN ALUEELLA

Lapin yhdyskuntien jätehuolto perustui pitkään kuntien ylläpitämiin kaatopaikkoihin. Vuonna 1992 Lapissa oli käytössä 94 kaatopaikkaa. Kittilässä oli 11 kunnan ylläpitämää kaatopaikkaa eri kylissä. Kittilän kaatopaikat suljettiin vuonna 1994 Ahvenvuoman kaatopaikkaa lukuun ottamatta. Lokakuun lopulla 2007 toiminnassa olleista Lapin läänin 15:sta yhdyskuntajätteen kaatopaikasta vielä valtaosa suljettiin kiristyneiden ympäristönsuojeluvaatimusten takia.¹⁴⁾ Kittilässä Ahvenvuomaan rakennettiin kaatopaikan tilalle siirtokuormaus- ja hyötyjäteasema, joka otettiin käyttöön 1.11.2007. Sen jälkeen sekajätteet

kuljetettiin Perämeren Jätehuolto Oy:n ylläpitämälle tavanomaisen yhdyskuntajätteen kaatopaikalle Tornioon, johon edelleenkin menee polttokelvoton jäte. 19.10.2015 Kittilän polttokelpoiset jätteet aloitettiin kuljettamaan Oulun Energian Laanilan ekovoimalaitokselle.¹⁶⁾ Jätteenpoltto antaa jätteiden sisältämän energian hyötykäyttöön. Toisaalta jätteiden polttaminen on hidastanut jätteiden sisältämän materiaalin uudelleenkäytön tehostamista ja syntyvän jätteen määrän vähentämistoimia. Lisäksi kalliit polttolaitokset, jotka vaativat paljon raaka-aineita, ovat sitoneet Suomen jätehallinnan energiakäyttöön pitkälle tulevaisuuteen⁸⁵⁾.

Jätehuollon kehittyminen on ollut Lapissa hitaampaa kuin muualla Suomessa. Lapin harvasta asutuksesta syntyy pieniä jätemääriä kaukana toisistaan, mikä on hankaloittanut alan kehittämistä. Tuottajavastuutoiminnan käynnistymistä taas hidasti pakkausten osittainen tuottajavastuu. Tämä tarkoittaa tuottajavastuun laskemista talteenotto prosentteina, eikä mallissa huomioida maantieteellistä jakaumaa. Talteenotto veloitettiin vain yli 10 000 asukkaan taajamissa. Systeemi keskittyi alueisiin, joista saatiin materiaalia eniten talteen. Tämän vuoksi tuottajayhteisöillä ei ollut tarvetta panostaa Lapin keräysverkkoon. Lappilaisten toimijoiden vaatimuksesta ja tuottajayhteisöjen lain vaatimukset ylittävällä toiminnalla tilannetta on saatu parannettua. Lapeco yhteistyössä tuottajayhteisön kanssa täydentää kotitalouksien muovipakkausten keräysverkostoa kolmen kunnan osalta, jotta kaikissa kuntayhtymän yhdeksässä kunnassa on yksi keräyspiste¹⁶⁾. Lapin kunnista ainoastaan Utsjoella ei ole Ringin pakkausmuovinkeräyspistettä. Kittilä ja Kolari ovat Levin ja Ylläksen matkailukeskusten ansiosta saaneet jopa kaksi Ringin muovin ja kartongin keräyspistettä, vaikka lain mukaan kummassakaan kunnassa ei väkiluvun perusteella tarvitsisi olla yhtään keräyspistettä muoville ja kartongille.

a KIERRÄTYS JA JÄTEMÄÄRÄT

Jätteen erilliskeräyksellä tarkoitetaan jätteen keräystä siten, että lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet pidetään toisistaan erillään uudelleenkäytön valmistelun, kierrätyksen, muun hyödyntämisen taikka muun erityisen käsittelyn helpottamiseksi. Erilliskeräyksen mahdollistaa syntypaikkalajittelu. Materiaalien käyttäminen onnistuu parhaiten, kun jätteet on syntypaikkalajiteltu mahdollisimman tarkasti. Kierrätys tarkoittaa prosessia, jossa jätteestä valmistetaan uusia tuotteita joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen. Jätteen kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi. Uudelleenkäyttö tarkoittaa jätteeksi muuttuneen materiaalin hyödyntämistä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu. Uusiokäyttö puolestaan tarkoittaa käytöstä poistetun esineen tai aineen käyttämistä materiaalina, toisen esineen valmistuksen raaka-aineena.²⁾

Ilmastonmuutos ja luonnonvarojen käyttö kytkeytyvät toisiinsa, sillä valtaosa kasvihuonekaasupäästöistä aiheutuu luonnonvarojen käytöstä. Ilmastonmuutoksen eteneminen vaikuttaa myös luonnonvarojen saatavuuteen. Energiantuotantoon tarvitaan materiaaleja, kuten polttoaineita ja laitteita, ja materiaalien tuotantoon puolestaan energiaa. Kierrätystoiminnassa jäteperäistä raaka-ainetta käytetään tuotteiden tai materiaalien valmistuksessa neitseellisen raaka-aineen sijaan. Tämä kuluttaa yleensä neitseellisten luonnonvarojen käyttöön verrattuna vähemmän energiaa ja vähentää siten myös kasvihuonekaasupäästöjä. Esimerkiksi alumiinin sekundäärituotannossa energiankulutus pienenee noin 90 prosentilla alumiinin primäärituotantoon verrattuna. Kierrätys myös vähentää neitseellisten luonnonvarojen käyttöä. Kierrätyksellä saavutettava kokonaishyöty riippuu mm. kierrätettävän materiaalin kuljetus- ja esikäsittelytarpeesta sekä tehtävistä tuotteista, ja ennen kaikkea siitä, minkälaisia tuotteita ne korvaavat. Kaatopaikalle päätyvä jäte on hukkaan heitettyä materiaalia ja energiaa. Kaatopaikalla

eloperäiset jätteet hajoavat ja tuottavat hapettomissa oloissa hajotessaan kaatopaikkakaasua, josta noin puolet on metaania. Kun jäte kierrätetään, näitä kaatopaikkakaasuja ei synny. ¹⁷⁾

Suomessa palveluiden ja kotitalouksien yhteenlaskettu jätemäärä vuonna 2017 oli vajaa 3 milj. tonnia. Jätemäärä kasvoi edellisvuodesta noin 100 000 tonnilla. Jätteistä hyödynnettiin energiana noin 65 prosenttia ja materiaalina noin 28 prosenttia, kun ei huomioida kaivoksissa syntyvien mineraalijätteiden osuutta. Kaatopaikalle päätyi hieman yli 6 prosenttia jätteistä. ¹⁸⁾ Alueellista tietoa yritysten kokonaisjätemääristä on vaikea saada. Jätemääriin liittyvä tieto on hajanaista monista toimijoista johtuen ja paikallista tietoa kerätään viranomaisten toimesta vain vähän.

Taulukko 2. Yhdyskuntajätteen käsittely ja jätemäärät

Suomessa ja Lapecon toimialueella (kaikki Lapecon kautta kulkenut jäte, ei huomioitu hakkeen ja asbestin osuuksia). ¹⁹⁻²⁰⁾

Käsittely	Suomi 2017 / 1 000 t	Lapeco 2017 / 1 000 t	Lapeco 2018 / 1 000 t
Yhdyskuntajätteen kokonaismäärä	2 812	23,9	23,2
Kaatopaikkasijoitus	26	2,7	1,3
Hyödyntäminen energiana	1 646	14,7	15,9
Hyödyntäminen materiaalina	1 140	3	2,6

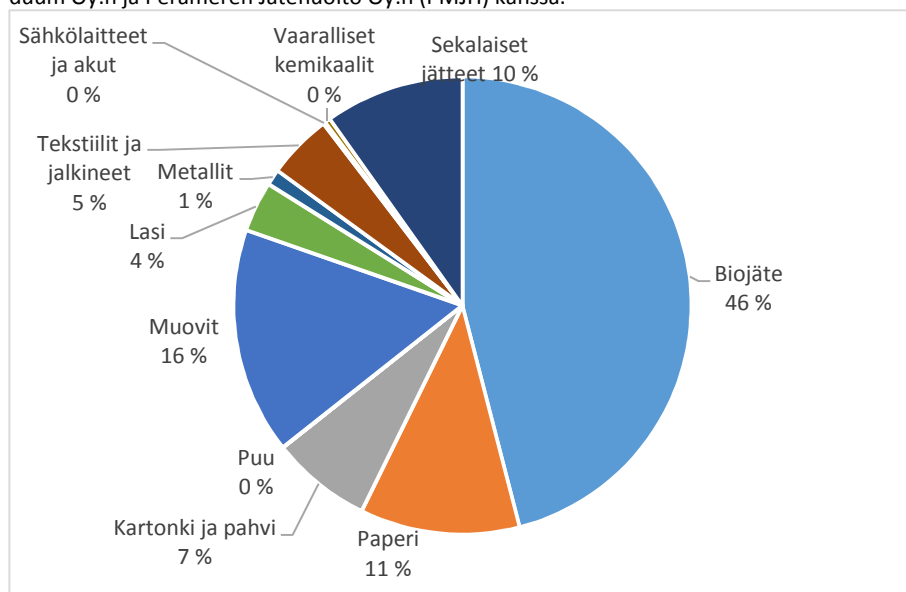
Taulukko 3. Kittilän yhdyskuntajätemäärä (=polttokelpoinen jäte) vuonna 2018.

²⁰⁾

2018	Jätemäärä t	Asukasluku	Kg/asukas
Kittilä	1420,93	6436	220,78

Kuva 4. Lapecon alueella **asumisesta** syntyneen polttokelpoisiin jätteisiin lajitellun jätteen koostumus KIVO:n jäteajeluokituksen 1. lajittelutasolla prosentteina.

Polttokelpoisen jätteen lajittelututkimuksen tarkoituksena oli selvittää Solekko lajitella -kampanja-alueen jäteyhtiöiden toimialueella syntyvän polttokelpoisen jätteen koostumusta ja erityisesti kierrätettävien materiaalien määrää polttokelpoisessa jätteessä. Lajittelututkimus suoritettiin yhteistyössä Kiertokaari Oy:n, Lapin Jätehuolto Kuntayhtymän (Lapeco), Napapiirin Residuom Oy:n ja Perämeren Jätehuolto Oy:n (PMJH) kanssa. ²¹⁾

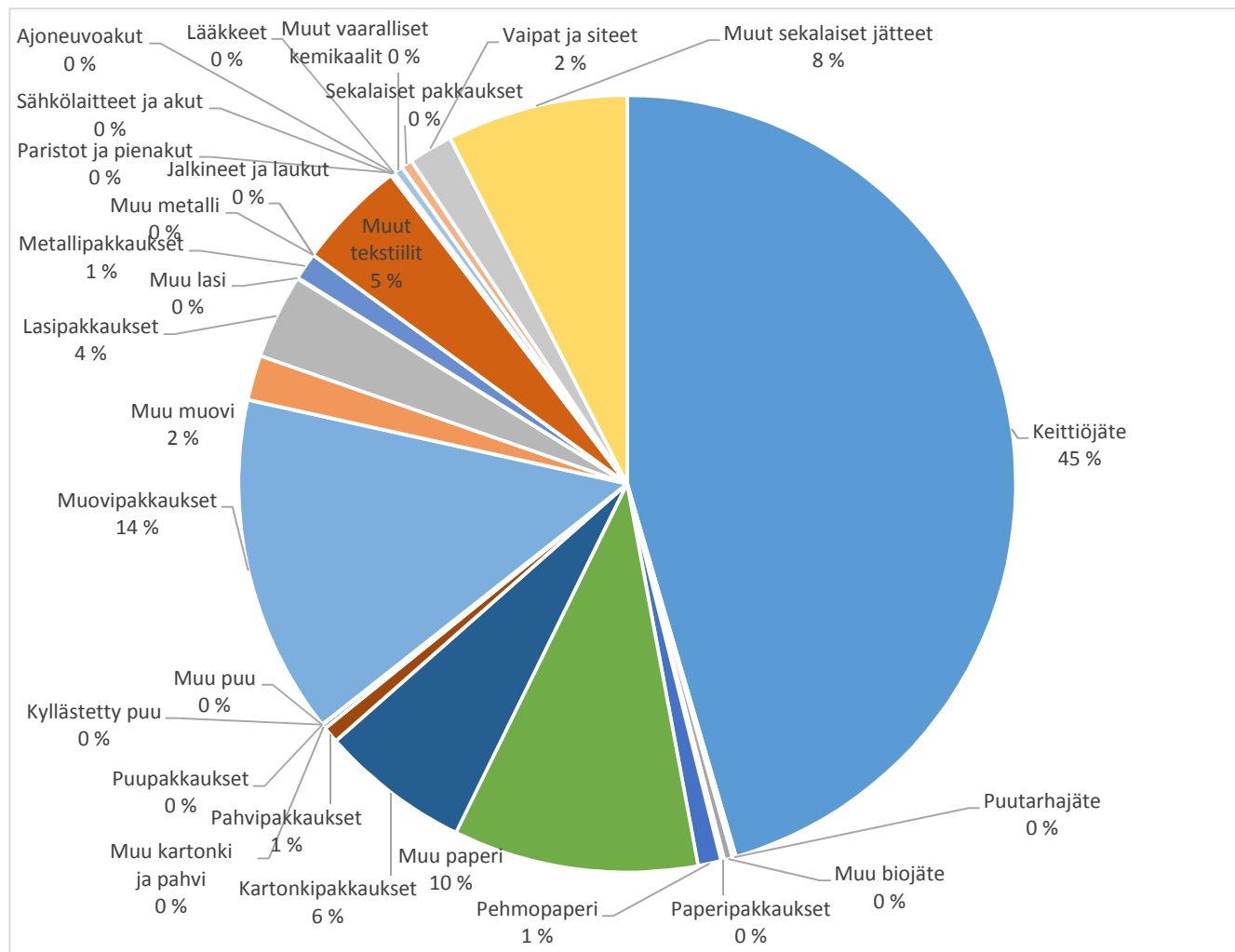
Taulukko 4. Solekko lajitella -jätetutkimuksen Lapecon tulosten vertailu, polttokelpoisen jätteen joukossa olevat jätejakeet, ja vertailu valtakunnalliseen keskiarvoon

Suomen Kiertovoima ry:n tietojen mukaan. ²¹⁾

Jätejakee	2018 [%]	2019 [%]	Valtakunnallinen ka [%]
Biojäte	43,9	46	32,8
Metalli	0,6	1,1	2,3
Lasi	1,1	3,6	2,4

Kuva 5. Lapecon alueella **asumisesta** syntyneen polttokelpoisiin jätteisiin lajitellun jätteen koostumus 2. lajittelutasolla prosentteina.

²¹⁾

Taulukko 5. Lapecon polttokelpoisen jätteen koostumus 1.lajittelutasolla vuosina 2019 ja 2018.

21)

Jätejake	Osuus 2019 [%]	Osuus 2018 [%]
Biojäte	46,0	43,9
Paperi	11,3	9,8
Kartonki ja pahvi	7,1	8,5
Puu	0,0	4
Muovit	16,0	15,7
Lasi	3,6	1,1
Metallit	1,1	0,6
Tekstiilit ja jalkineet	4,6	2,8
Sähkölaitteet ja akut	0,2	0,3
Vaaralliset kemikaalit	0,4	0
Sekalaiset jätteet	9,8	13,1
Yhteensä	100	99,8

Taulukko 6. Eri jätejakeiden hyödyntäminen Suomessa vuonna 2017 ja tavoitteet vuodelle 2030.

22-34)

Jätelaji	Kierrätys 2017	Tavoite 2030	Mitä valmistetaan	Missä käsitellään
Muovi	27 %	55 %	Rakeita muoviteollisuuden raaka-aineeksi: ruukkuja, muovikasseja, ämpäreitä, harjoja, lankkuja, putkia yms.	Riihimäellä
Lasi	92 %	75 %	Uusia lasipakkauksia, lasivillaa, vaahtolasia	ulkomailla (Viro, Ruotsi, Britannia, Alankomaat), Forssassa, Hyvinkäällä
Metalli	88 %	Rautametallit 80 %, Alumiini 60 %	Raaka-ainetta uusien metallituotteiden valmistukseen, kuten polkupyörän runkoihin, lapioihin, autonosiin	Eri yrityksissä eri puolilla Suomea
Kartonki	116 % (yhteenlaskettuna kartonki, paperi ja pahvi)	Kuidut (paperi ja kartonki) 85 %	Paperi- ja kangasrullien hylsyissä, kirjekuorissa, aaltopahvituotteissa, uusissa pakkauksissa yms.	Paperi- ja kartonkitehtaissa eri puolilla Suomea
Paperi	116 % (yhteenlaskettuna kartonki, paperi ja pahvi)	Kuidut (paperi ja kartonki) 85 %	Painoväriin poistamisen jälkeen massasta tehdään sanomalehtipaperia tai eristevillaa, vaaleasta toimistopaperista tehdään talous- ja wc-paperia	Paperi- ja kartonkitehtaissa eri puolilla Suomea
Tekstiili	noin 21 %	erilliskeräys 2025 mennessä	Vaatteet hyväntekeväisyyteen tai myyntiin, lumppu teollisuuden raaka-aineeksi, teollisuuden räteiksi yms.	Suomessa ja ulkomailla (Baltia, Venäjä, Afrikka)
Puu	15 %	30 %	Energiaa, kompostin tukiainetta	Hämeenlinnassa (kestopuu), lämpölaitoksilla, jätevedenpuhdistamojen komposteissa

b JÄTEHUOLTO ASUKKAILLE

Sirkassa asuvien vakituisten asukkaiden ja lomailevien mökkiläisten sekä lomahuoneistojen asiakkaiden jätehuoltojärjestelmä on samanlainen kuin yleisesti muuallakin Suomessa pientaloalueilla: biojätteet voi halutessaan kompostoida itse kiinteistöllä tai yhteistyössä naapurikiinteistön kanssa, polttokelpoisen jätteen hakee jäteyhtiö oman pihan jäteastiasta ja kierrätyskelpoiset jätteet asukas kuljettaa itse ekopisteisiin. Sirkassa syntyvän asumisen jätteen hoitaa Lapin Jätehuolto kuntayhtymä Lapeco. Taajamien ulkopuolella asukkaat ja loma-asukkaat sopivat polttokelpoisen jätteen osalta Lapecon kanssa, haetaanko polttokelpoiset jätteet kiinteistön omasta jäteastiasta vai kuljettaako asukas omat jätteensä itse Lapecon ylläpitämään aluekeräysastiaan. Aluekeräysastioiden käytöstä peritään aluekeräysmaksu.³⁵⁾ Lapecon jätehuoltomääräysten mukaan asukkaat voivat laittaa pieniä määriä kauttaaltaan jäähtynyttä ja kytemätöntä tuhkaa ja nokea polttokelpoisen jätteen jäteastiaan tiiviiseen ja kestäväan pakkaukseen pakattuna⁴⁾. Myös käyttökeltvottomat tekstiilit ja jalkineet eli lumppu laitetaan polttokelpoiseen jätteeseen.

Kierrätettävien jätteiden osalta suurimmassa osassa Suomea noudatetaan syntypaikkalajittelua eli asukkaat lajittelevat itse omat jätteensä. Kierrätettävät jätteet asukkaat ja loma-asukkaat voivat viedä Lapecon ylläpitämiin ekopisteisiin vuosittaista ekomaksua vastaan sekä tuottajavastuun mukaisiin vastaanottopisteisiin, joiden käyttö on maksettu tuotteen hinnassa. Ekopisteitä on useita ja niiden sijainti löytyy internetosoitteesta kierratys.info. Ekopisteillä kerätään paperia, pienmetallia ja pakkauslasia.³⁶⁾ Lisäksi Sirkassa ja Kittilässä on S-markettien pihalla Ringin keräyspisteet, joissa vastaanotetaan pakkausmuovia, pakkauskartonkia, pakkauslasia ja pienmetallia. Pakkausmuovi huuhdellaan puhtaaksi. Pakkauskartongin tulee olla puhdasta ja kuivaa.³⁷⁾

www.kierratys.info -> ekopisteiden sijainnit

Muut tuottajavastuun alaiset jätteet asukkaiden ja loma-asukkaiden tulee toimittaa niille varattuihin keräyspisteisiin. Käyttökelpoiset, ehjät tekstiilit ja jalkineet, joita ei halua itse myydä tai antaa eteenpäin, laitetaan UFF:n keräyslaatikkoon Kittilän Nesteen pihalla. Pieniä sähkö- ja elektroniikkalaitteita (vedenkeitin, sähköhammasharja, paristoilla toimivat lelut yms.) sekä pieniä akkuja (esim. puhelimista ja kameroista) ja paristoja otetaan vastaan niitä myyvissä liikkeissä, esimerkiksi paikallisissa marketeissa. Pantilliset palautuspullot palautetaan ruokakauppoihin tai Alkoihin. Vanhentuneet tai muuten tarpeettomat lääkkeet viedään apteekkeihin. Lääkkeet poistetaan alkuperäispakkauksista, myös läpipainopakkauksista, ja palautetaan läpinäkyvässä muovipussissa väärinkäytösten riskin pienentämiseksi. Lääkkeiden kartonkikääreet lajitellaan kartonkikeräykseen. Muun muassa isot sähkölaitteet ja metalliesineet, vaaralliset jätteet (entiset ongelmajätteet, kts. luku 6c i), huonekalut, puu, lajitellut rakennusjätteet sekä puutarhajätteet voi viedä Lapecon jäteasemalle.³³⁾ Hettula Oy vastaanottaa jäteasemallaan lajiteltua rakennusjätettä, puhdasta puuta, isoja sähkölaitteita, metallia, pahvia, paperia sekä romuautoja.³⁸⁾ Ajoneuvoakut palautetaan joko jäteasemille tai niitä myyviin liikkeisiin. Kaikki vastaanottopisteet ja niiden sijainnit voi tarkistaa kierratys.info-internetsivustosta tai soittamalla Lapecon asiakaspalveluun (yhteystiedot luvussa 7a).

Kuva 6. Lapecon ekopiste Levin Lämpötiellä syksyllä 2019.

Kuva Liisa Arpiainen, julkaistu kuvaajan luvalla.

Taulukko 7. Asumisessa syntyvän lajitellun jätteen kierrätysmahdollisuudet Kittilässä syksyllä 2019.

Jätejää	Jätejätettä vastaanottava kierrätyspiste
Pakkausmuovi	Rinki-pisteet, Levin ja Kittilän S-markettien pihat
Pakkauskartonki	Rinki-pisteet, Levin ja Kittilän S-markettien pihat
Pakkauslasi	Ekopisteet, sijainnit www.kierratys.info ja Rinki-pisteet, Levin ja Kittilän S-markettien pihat
Pienmetalli	Ekopisteet, sijainnit www.kierratys.info ja Rinki-pisteet, Levin ja Kittilän S-markettien pihat
Paperi	Ekopisteet, sijainnit www.kierratys.info
Käyttökelpoiset tekstiilit	UFF, Kittilän Nesteen piha
Vanhentuneet lääkkeet	Levin ja Kittilän apteekit
Pantilliset palautuspullot ja -tölkit	Myyvät liikkeet
Pienet sähkö- ja elektroniikkalaitteet	Laitteita myyvät liikkeet
Vanteettomat ajoneuvojen renkaat	Renkaita myyvät liikkeet
Pienakut- ja paristot	Laitteita myyvät liikkeet, Lapecon jäteasema Rovaniementie 699
Ajoneuvoakut	Laitteita myyvät liikkeet, Lapecon jäteasema
Romuajoneuvot	Lapecon jäteasema Rovaniementie 699, Hettulan jäteasema, Rovaniementie 501
Isot metallit	Jäteasemat
Isot sähkö- ja elektroniikkalaitteet	Jäteasemat
Vaaralliset jätteet	Lapecon jäteasema
Käyttökelvottomat huonekalut	Lapecon jäteasema
Puhdas puu	Jäteasemat
Käsitelty puu	Lapecon jäteasema
Painekyllästetty puu	Lapecon jäteasema
Lajiteltu rakennusjäte	Jäteasemat
Puutarhajätteet	Lapecon jäteasema, omatoiminen kompostointi
Biojäte	Omatoiminen kompostointi
Kannot	Lapecon jäteasema
Tiilijäte	Lapecon jäteasema
Asfalttijäte	Lapecon jäteasema
Betonijäte	Lapecon jäteasema

c JÄTEHUOLTO LOMAHUONEISTOISSA

Loma-asumisessa syntyvien jätteiden katsotaan jätelain mukaan olevan asumisessa syntyvää jätettä ³⁹⁻⁴⁰⁾. Tämän vuoksi sekä omassa loma-asunnossaan lomailevat, että vuokratessa lomahuoneistossa asuvat matkailijat toimivat jätteidensä osalta kuten edellä olevassa luvussa on kerrottu asukkaiden jätehuollosta. Loma-asukkaan jätelainsäädäntöön perustuvista velvollisuuksista on tarkemmin liitteessä 4.

Tällä hetkellä lomahuoneistojen jätteiden lajittelun kannalta haasteena on, että lomahuoneistoissa ei välttämättä ole tilaa lajitteluastioille keittiöissä, eikä varastoissa, eikä kohteenhoitajilla ole riittävää kalustoa lajiteltujen jätteiden kuljettamiseen. Jätteiden kuljettaminen samalla kalustolla, jota käytetään vaikka puhtaiden liinavaatteiden kuljettamiseen, on haastavaa. Useat matkailijat eivät ole valmiita kuljettamaan itse lajiteltuja jätteitään nykyisiin ekopisteisiin. Lomahuoneistojen omistajat taas saattavat asua kaukana. Jätelain mukaan jätteiden kuljettajasta tulee olla merkintä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen jätehuoltorekisterissä jät kuljetusten valvonnan vuoksi ⁴¹⁾ (Liite 8). Tällä hetkellä matkailukeskuksen alueella eri toimijoilla ei ole yhtenäisiä käytäntöjä eikä tiedotusta jätehuoltoon liittyen. Lomahuoneistojen asiakkaat ovat ympäristötietoisia ja monet halusivat kierrättää myös lomaillessaan. Haasteeksi koetaan kierrätyspisteiden sijainti ja vähäinen määrä. Useilla omistajilla on halua jatkossa järjestää kierrätysmahdollisuus ja asia onkin kiinteistön omistajien vastuulla.

d JÄTEHUOLTO YRITYKSISSÄ

Yritysten jätehuolto poikkeaa asutuksen jätehuollosta, koska yrityksillä on velvollisuus järjestää jätehuoltonsa itse. Yritysten on myös oltava tietoisia, millaista jätettä toiminnassa syntyy ja mitä jätteille tehdään ⁴²⁾. Jätelainsäädännön vaatimuksia yritysten jätehuollon järjestämiseksi on selvitetty yksityiskohtaisesti liitteessä 3. Sirkkan alueella toimii seutukunnallisia, valtakunnallisia ja kansainvälisiä jätehuoltoyhtiöitä, joilta yritykset voivat ostaa jätehuoltopalveluita. Jäteastoiden tyhjentämisen lisäksi yritykset tarvitsevat raportteja syntyvien jätteiden laaduista ja määristä. Säännöllisellä raportoinnilla yrityksen on helppo seurata toiminnastaan syntyvän jätemäärän kehitystä ja erilaisten toimenpiteiden vaikutusta jätemäärään. Näitä tietoja tarvitaan usein esimerkiksi, jos yritys hakee ympäristösertifikaattia toiminnalleen tai yrityksen toiminta on ympäristöluvan varaista. Usein Levin matkailuyritysten henkilöstö vaihtuu ja työntekijämäärä muuttuu sesongeittain. Työntekijöiden kouluttaminen ja tiedon välittäminen on haasteellista. Yritykset tarvitsevat ajantasaista tietoa jatkuvasti.

Tällä hetkellä yrityksissä useimmiten lajitellaan polttokelpoisen jätteen lisäksi metalli, lasi, toimistopaperi ja tuhottava paperi. Yritykset voivat toimittaa metallia maksutta Lapecon ja Hettula Oy:n jäteasemille. Myös yrityksissä syntynyttä pakkauslasiä otetaan jäteasemalla vastaan, mutta siitä peritään yrityksiltä kaatopaikkajätteen mukainen hinta. ⁴³⁻⁴⁴⁾ Lähin yritysten muovijätettä vastaanottava terminaali on Rovaniemellä ⁴⁵⁾. Biojätettä ei tällä hetkellä käsittele ja hyödynnä erillisenä jättejakeena mikään jätehuollon toimijoista Kittilässä, eikä lähikunnissa. Lähin biojätteen erilliskeräyksen vastaanottolaitos on rakenteilla Rovaniemellä sijaitsevan Napapiirin Residuumin kierrätyspuistoon. Residuumin biojätteen käsittelylaitos on vielä hankintaprosessivaiheessa. ⁴⁶⁾

Kuvat 7-8. Jätteiden lajittelupiste Levi Ski Resortin Gondoliravintolan edustalla syksyllä 2019.

Pisteessä kerätään polttokelpoinen jäte, pullot ja tölkit sekä muovijäte. Kuva Liisa Arpiainen, julkaistu kuvaajan luvalla.

e JÄTEHUOLLON HAASTEITA

Kittilässä samoin kuin monin paikoin Lapissa jätehuoltoa vaikeuttaa pitkät välimatkat sekä jätteen tuottajien välillä (harvan asutuksen alueet) että jätteenkäsittelylaitoksiin. Harvan asutuksen alueiden lisäksi Kittilässä on alueita, jotka vastaavat tiheästi asuttuja kaupunkitaajamia. Miten turvata tasa-arvoinen jätehuolto kaikille alueille ja toimijoille? Matkailu aiheuttaa epätasaisia jätevirtoja sesonkiluonteisuudesta ja matkailijamäärien vaihtelusta johtuen. Usein palvelurakenteet valtakunnallisesti ohjeistetaan mitoittettavan asukasluvun mukaan. Jätehuoltoa ei ole mahdollista Kittilässä mitoittaa vain 6 500 vakituisen asukkaan mukaan, koska todellisuudessa alueella voi olla majoittuneena jopa 30 000 ihmistä. Resurssiepätasapaino ei ole vain jätehuollon ongelma, vaan tuo haasteen kaikkeen infrastruktuuriin toteuttamiseen.

Lapissa on usein totuttu hoitamaan jätehuoltoa itsenäisesti. Perinteinen tapa on ollut polttaa kaikki mahdollinen jäte omalla pihalla, ja haudata polttokelvottomat jätteet maahan. Jätteiden omatoiminen käsittely voi aiheuttaa savu-, noki- tai hajuhaittoja, valumia pohja- tai kaivoveteen tai muuta ympäristö- tai terveyshaittaa. Jätteiden omatoimisen käsittelyn haitat korostuvat nykyään johtuen jätteiden mahdollisesti sisältämistä haitallisista aineista. Myös jätemäärät ovat eri mittaluokassa kuin aiempina vuosikymmeninä. Kierrätys on suhteellisen uusi asia Lapissa, joten kierrätyksen käytäntöihin tottuminen vie vielä aikaa. Tiedotusta olisi oltava jatkuvasti ja monella eri kanavalla, jotta kierrätyksen käytännöt tulisivat luontevaksi osaksi asukkaiden arkipäivää. Matkailu kuitenkin tuo paljon ympäristötietoisia asiakkaita, jotka kokevat velvollisuudekseen lajitella ja kierrättää kaiken syntyvän jätteen. Velvollisuuden tunteen taustalla on erityisesti huoli ympäristöasioista. Sen mukaisesti he olettavat, että lajittelu- ja kierrätysjärjestelmä on riittävän toimiva, jotta kierrättämiseen kohdistuva kansalaisvelvollisuus voidaan toteuttaa myös matkailukohteissa.⁴⁷⁾

Vuodenaikojen voimakkaat lämpötilaerot tuovat lisähaasteen jätehuollon järjestämiseen, erityisesti biojätteiden paikalliseen käsittelyyn. Biojätteiden paikallisen käsittelyn ongelmana on myös se, että jos kaikki Kittilään muualta tuotava ravinnemäärä, käsitellään paikallisesti, lopputuotteena syntyy runsaasti ravinteikasta lannoitetta. Lapin alkuperäinen, karu ja herkkä luonto ei kestä muuttumatta ylimääräistä ravinnekuormaa. Ravinteita tarvitsevaa maataloutta on puolestaan vähän. Paikallisen biojätteiden käsittelyn lisääminen edellyttää, että ensin ratkaistaan lopputuotteen sijoittamiseen ja hyödyntämiseen liittyvät kysymykset.

Kehittämissuunnitelman taustatyön pohjalta voidaan todeta, että yhtenä valtakunnan tason haasteena kierrätyksessä on läpinäkyvyys. Esimerkiksi isoissa ketjuissa lajiteltu jäte kulkee, mutta onko kenelläkään kokonaisnäkemyksiä asiasta ja tietoa, mihin lajiteltu jäte todellisuudessa päätyy. Jätettä kuljetetaan paikasta toiseen, toimija vaihtuu, vastuu vaihtuu. Onko kukaan tarkastelemassa ja varsinkaan päivittämässä koko ketjun järkevyyttä, taloudellisuutta ja ekologisuutta säännöllisesti? Usein yrityksissä tärkeintä on, että paikallinen toimija pääsee eroon lajittelemistaan jätteistä. Harvaa jätteen tuottajaa kiinnostaa, mihin jäte lopulta päätyy, mitä siitä tehdään ja kuka asian hoitaa. Tai ainakin seurantomahdollisuudet ja siihen käytettävissä olevat resurssit ovat rajalliset.

f JÄTEHUOLTOKYSELY

Kittilän ympäristövalvonta toteutti vuonna 2018 avoimen internet-kyselyn jätehuollosta Kittilässä. Kyselyyn vastasi 114 asukasta, 18 matkailijaa tai loma-asukasta, 6 yrittäjää sekä 2 muuta henkilöä. Asukkaiden mukaan Kittilän jätehuollossa on hyvää muun muassa toimivuus ja luotettavuus (34 vastausta), edullinen hinta (6), parantuneet kierrätysmahdollisuudet, esim. muovin kierrätys (22), ekopisteet (25), jäteasema (19) ja Ecokierros (6). Matkailijat ja loma-asukkaat pitivät hyvinä puolina ekopisteitä (4 vastaajaa), toimivuutta (2) ja jäteasemaa (2). Yrittäjien ja muiden toimijoiden mielestä hyvää Kittilän jätehuollossa on ekopisteet (2), toimivuus (2) ja kohtuullinen hinta (1).⁴⁸⁾

Kittilän jätehuollon huonoista puolista sekä asukkaat, matkailijat että yrittäjät nostivat esiin samanlaisia asioita, muun muassa täydet keräyspisteet (yht. 22 vastaajaa), kierrätyksen vaikeus ja ekopisteiden liian vähäinen määrä (36), biojätteen keräyksen puuttuminen (7), kallis hinta (13), ekomaksu (2), epäluotettavuus (6), joustamattomuus (2), kilpailun puute alalla (1), Ecokierros liian harvoin (1) sekä maksu asunnosta ja mökistä (3). 23 vastaajaa ei löytänyt yhtään huonoa puolta Kittilän jätehuollosta, kun taas yhden vastaajan mielestä kaikki on huonoa.⁴⁸⁾

Toiveet Kittilän jätehuoltoon kohtaan ovat vastaajilla olleet samansuuntaisia kuin heidän huonoina kokemansa asiat. Toiveena oli muun muassa ekopisteiden tiheämmät tyhjennykset (yht. 8 vastaajaa), ekopisteiden määrän lisääminen (29), biojätekeräys (6), halvempi hinta sekä mökki ja asunto samaan jätemaksuun (4), useammin Ecokierroksia (2) ja lisää kilpailua alalle (2). Kierrätykseen liittyviä toiveita oli myös muovin, kartongin ja paperin keräyksen saaminen kaikille ekopisteille (21). Kierrättämiseen toivottiin palkitsemista (6), jäteasemalle katosta (1), ekopisteille kameravalvontaa (2) ja keräysastioita lukollisiksi (1). Tiedotusta kaivattiin lisää viidessä vastauksessa. Lisäksi toivottiin muun muassa rojujen saamista pois pihoilta (1) ja isojen jätteen tuottajien huomioimista (1).⁴⁸⁾

5 JÄTTEIDEN SYNNYN EHKÄISEMINEN

Kierrättäminen ja lajittelu ovat jätehuollon toimenpiteitä. Jätteiden synnyn ehkäiseminen taas tarkoittaa toimenpiteitä, joita tehdään, jotta jätteitä ei tulisi lainkaan tai jätettä tulisi ainakin mahdollisimman vähän. Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisellä eli jätteen synnyn ehkäisyllä tarkoitetaan sellaista toimintaa ennen kuin tuotteesta tulee jätettä, jolla edistetään tuotteen uudelleenkäyttöä, pidennetään sen käyttöikää tai ehkäistään muulla tavoin jätteen syntymistä taikka vähennetään tuotteessa olevien vaarallisten aineiden määrää tai syntyvän jätteen haitallisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia²⁾.

Maapallon asukkaat kuluttavat nyt kuusi kertaa enemmän kuin vuonna 1960. Yli kolmannes kulutuksen ympäristövaikutuksista syntyy ruoasta. Peräti 90 prosenttia käyttöön ottamistamme luonnonvaroista kuluu

jo tuotteen valmistuksessa. Vain loput kymmenen prosenttia näkyy arjessamme – ja osa siitäkin päättyy suoraan jätteeksi. Tuotteiden valmistaminen vaatii energiaa ja luonnonvaroja sekä tuottaa kaikissa vaiheissaan jätettä. Euroopan unionin seitsemännen ympäristöohjelman tavoite vuonna 2020 on kiertotalous. Ihannetilanteessa emme tuhlaa mitään ja käytämme luonnonvaroja kestävästi. ⁴⁹⁾

Ideoita jätteen synnyn ehkäisemiseen Kittilän kunnan alueella kysyttiin syyskuun 2019 aikana pidetyllä avoimella ideakilpailulla (Liitteet 5 ja 6). Parhaat ideat jätteiden määrän vähentämiseksi ovat konkreettisia toimenpide-ehdotuksia. Ideakilpailun vastaaja antoi esimerkiksi idean vanhojen vaatteiden ja tekstiilien leikkaamiseksi matonkuteiksi. Toisen osallistujan ajatus on, että polkupyöräkorjaamo Kittilässä vähentäisi jätettä korjaamalla vanhaa ja rikkiäistä uudelleen käyttöön. Monet toimenpide-ehdotukset on suunnattu kaupan alalle. Nykyään teollisuus on onneksi kiinnittänyt huomiota pakkausmateriaaleihin ja –määriin aiempaa enemmän. Näin myös kaupat voivat ottaa valikoimiinsa entistä vähemmän jätettä synnyttäviä tuotteita. Sitten vain kuluttajien olisi valittava kaupoista juuri tällaisia tuotteita, koska kysyntä synnyttää tarjontaa. Kauppoihin toivottiin myös järjestelmiä, joissa ei synny jätettä lainkaan. Olisiko mahdollista kuljettaa joitakin tuotteita suurissa, uudelleen käytettävissä pakkauksissa, jotka palautettaisiin tuottajalle? Asiakas saisi ostaa tuotetta omaan astiaansa, tai vaihtoehtoisesti ostaa kaupasta pitkäikäisen, pestävän pakkauksen. Esimerkiksi tulostimien mustekasetit voisi käydä täyttämässä paikallisessa liikkeessä, ja jätettä syntyisi vasta vuosien päästä, kun mustekasetti olisi loppuun kulunut ⁵⁰⁾.

Jätteiden määrän vähentäminen on laaja kaikkia toimijoita koskeva prosessi, johon jokainen voi aktiivisesti osallistua omilla valinnoillaan. Valintoja voi tehdä ainakin omien ostosten määrässä, ostamalla vähän jätteitä ja pakkausmateriaaleja tuottavia tuotteita sekä pohtimalla vaarallisia aineita sisältävien tuotteiden ostamisen tarpeellisuutta. Jätteiden määrän vähentämiseen on tuskin löydettävissä yhtä yksittäistä keinoa, koska jätettä syntyy lukuisista eri lähteistä. Levin alueen kokonaisjättemäärän vähentämisen tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan monenlaisia toimia, joiden yhteisvaikutus on merkittävä.

Kuva 9. Ideakilpailun palkintoja, linnunpönttö kierrätysmateriaaleista ja mukilliset maailman parasta kraanavettä.

Kuva Liisa Arpiainen, julkaistu kuvaajan luvalla.

6 LEVIN JÄTEHUOLLON KEHITTÄMINEN

Levin alueen jätehuollon kehittämiseksi entisestään on ensin jokaisen tahon tehtävä pieniä, paikallisia toimenpiteitä. Tällä saavutetaan jo parannuksia jätehuollon käyttäjien kannalta. Kun jätehuollon perusinfrastrukturi (lajitteluastiat, opasteet, käyttäjien tiedottaminen) ovat kaikilta osin joka paikassa kunnossa, siirrytään toimenpiteisiin, jotka vaativat enemmän suunnittelua ja jotka mahdollisesti aiheuttavat enemmän kustannuksia, kuten yritysten muovijätteen erilliskeräys.

Ensisijaisen tärkeää on estää riskit ihmisille ja luonnolle, ja siksi jokaisen on ensimmäiseksi laitettava kuntoon vaarallisen jätteen keräys, säilytys ja toimitus käsittelyyn. Toiseksi jokaisen toimijan on syytä tehdä tai teettää jätehuoltosuunnitelma omalle kiinteistölleen. Jätehuoltosuunnitelmassa määritetään kyseisen kiinteistön jätehuollon kehittämistoimenpiteet sekä niiden aikataulut. Yksityiskäytössä olevissa omakotitaloissa jätehuoltosuunnitelman ei tarvitse olla kirjallinen. Jos kiinteistössä on useita käyttäjiä, kirjallinen suunnitelma edistää tiedonkulkua sekä helpottaa jätehuollon seurantaa ja säännöllistä ajantasaistamista (Luku 6b ja liite 7).

Jätehuollon onnistuminen vaatii toimivaa ja aktiivista yhteistyötä alueen eri toimijoiden välillä. Tarvitaan some-ryhmiä, etäkokouksia, yhteisiä illanviettoja, tai muita erilaisia kanavia toimivan vuoropuhelun aikaansaamiseksi. Tarvitaan sitä, että jokainen kantaa vastuun omasta toiminnastaan, mutta sen lisäksi jokaisen on panostettava yhteisiin projekteihin. Jokainen toimija voi kertoa, millaisen vastualueen haluaa ja pystyy ottamaan hoitaakseen yhteisessä työssä Levin jätehuollon kehittämisen suhteen. Kun jätehuoltoon satsataan nyt hetken voimakkaasti, päästään tilanteeseen, jossa pelkkä pieni päivittäminen ja huoltaminen riittävät monta vuotta.

a LEVIN JÄTEHUOLLON TAVOITTEET

Levin jätehuollon tavoitteet

- Tiedotuksen lisääminen ja tehostaminen
- Jätehuolto on näkyvää ja ymmärrettävää
- Jätehuolto on yhtenäistä sekä toimintatavoiltaan että ulkonäöltään
- Yritysten henkilökunta on koulutettu opastamaan lajittelussa aktiivisesti ja positiivisesti
- Levin jätehuoltobrändiä hyödynnetään mainonnassa
- Jätteen määrän väheneminen
- Ympäristö- ja terveyshaittojen väheneminen ja riskien pieneneminen
- Jätelainsäädännön mukainen toiminta
- Valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteiden täyttäminen
- Kiinteistökohtaiset jätehuoltosuunnitelmat
- Jätehuoltopalvelujen monipuolistuminen ja kehittyminen
- Kierrätyksen selkeyttäminen, tehostaminen ja lisääminen
- Hyötykäyttöasteen nostaminen
- Paikallisen käsittelyn lisääminen
- Jätehuollon organisoinnin eko- ja kustannustehokkuus
- Alueellinen kiertotalous
-

Levin tavoitteena on olla edelläkävijä matkailukeskuksena. Nykyaikaisen matkailukeskuksen toimintaan kuuluu kestävän kehityksen mukaisesti toimiva kiertotalousjärjestelmä. Kiertotaloudessa ”tulee uudelleen käyttää raaka-aineet ja tuotteet mahdollisimman kauan siten, että niiden arvo säilyy mahdollisimman pitkään.”⁸⁵⁾ Kiertotalouden tavoitteena on myös vähentää loppusijoitettavan jätteen määrää. Levin kiertotalouden parantamiseksi jätehuollon tavoitteena on vastata kiristyvään jätelainsäädäntöön ja erityisesti lain vaatimaan etusijajärjestykseen, sekä toimia sen mukaisesti kaikilla toimialoilla. Lisäksi Levin jätehuollossa on tavoitteena huomioida valtakunnallisen jätesuunnitelman tavoitteet.

Tavoitteiden toteutumisen vaihtoehtoja ovat paikallisen käsittelyn lisääminen ja keräämisen tehostaminen. Keräämisen tehostamisen tavoitteena on löytää erilaisiin kohteisiin sopivin järjestelmä erityisesti pakkausmateriaalien keräämiselle (lisää ekopisteitä, korttelikeräys, monilokerokeräys, putkikeräys, muiden kiinteistökohtaisten keräysten lisääminen tms.). Paikalliseen käsittelyyn sopii ainakin biojäte. Levin jätehuollon tulevaisuuden tavoitteena on selvittää ja hyödyntää paikallista käsittelyä mahdollisimman laajasti investoinnit, materiaalivolyymit ja kustannukset huomioiden, jotta jätteistä saatava raaka-aine jää alueen hyödyksi, eikä sitä kuljeteta muualle. Paikallisten jätehuoltotoimenpiteiden ansiosta Levin luonto ja ympäristö pysyy puhtaana, siistinä ja vaarattomana sekä ihmisille, että eläimille. Jätehuollon tavoitteena on siis myös roskaantumisen ehkäiseminen.

Matkailijan näkökulmasta Levin jätehuollon kehittämisen tavoitteena on tehdä jätehuollosta näkyvää ja mahdollisimman ymmärrettävää matkailijan taustasta ja kielitaidosta riippumatta. Asukkaiden kannalta Levin jätehuollon tavoitteena on ylläpitää ja entisestään parantaa jätehuollon palveluita. Tavoitteena on tiedotuksen lisääminen ja tehostaminen siten, että kaikilla asukkailla on selkeä käsitys kiinteistökohtaisista keräysmahdollisuuksista ja kierrätyspisteiden sijainneista sekä kierrätyksen ja jätteiden uusiokäytön tarpeellisuudesta.

b JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMINEN KIINTEISTÖLLE

Jätehuoltosuunnitelmalla tarkoitetaan yhteisön laatimaa dokumenttia, jossa määritellään ohjeet jätteiden käsittelyyn ⁵¹⁾. Jätehuoltosuunnitelma kannattaa laatia jokaiseen kohteeseen Levillä, niin yrityksen kuin yksityisenkin omistamaan kiinteistöön. Jätehuoltosuunnitelman tavoitteena on saattaa jätehuolto lainsäädännön ja Lapecon jätehuoltomääräysten vaatimalle tasolle, tehdä jätehuolto turvallisesti ja helppokäyttöiseksi niin jätteen tuottajalle kuin kuljettajallekin, mahdollistaa kierrätys ja lajittelu sekä antaa tietoa toimintojen kehittämiseksi käyttäjille ja sidosryhmille.

Olennaista on koota kiinteistön jätehuoltoon liittyvä tieto yhdeksi jätehuoltokansioksi, joko sähköisesti tai paperilla. Jätehuoltosuunnitelma aloitetaan lähtötilannekartoituksella. Seuraavaksi määritellään tavoitteet, toimenpiteet, tarvittava tiedotus, seuranta ja päivittäminen. Jätehuoltosuunnitelman voi laatia liitteenä 7 olevan kyselylomakkeen pohjalta. ⁵²⁾ Kiertokapula Oy:n vuonna 2012 julkaisemassa oppaassa Jätehuollon kehittäminen, yritykset ja julkiset organisaatiot on liitteessä 2 haastattelulomake kiinteistön käyttäjiä varten sekä liitteessä 3 lomake syntyvän jätteen kartoitukseen. Opas löytyy internetistä osoitteesta http://www.kiertokapula.fi/wp-content/uploads/2013/04/pktoimintamalli2012_30042013netti.pdf. Kotitalouksien ja muiden pienten toimijoiden ei välttämättä tarvitse asettaa tavoitteita ja suunnitella toimenpiteitä kirjallisesti. Joka tapauksessa jokaisella on jätehuoltoon liittyviä laskuja, jätehuoltomääräyksiä ja –oppaita sekä muuta kirjallista aineistoa, joka tulee kerätä jätehuoltokansioon. Jos jätehuollolla on useita käyttäjiä kirjallinen jätehuoltosuunnitelma edistää tiedonkulkua. ⁵³⁾

c LEVIN JÄTEHUOLLON KEHITTÄMISEN TOIMENPITEET

Levin jätehuollon kehittämisen toimenpiteet

- Tiedotus: yhtenäisen ilmeen laatiminen ja levittäminen, tiedotuksen lisääminen
- Jätteen synnyn ehkäiseminen: pakkausjätteen määrän vähentäminen, kiertotalouden toimenpiteiden lisääminen, hävikkiruoan määrän vähentäminen
- Kierrätyksen tehostaminen: asuin- ja liikekiinteistöihin jätehuoltosuunnitelmat, niiden mukaisten toimenpiteiden toteuttaminen sekä tiedotus ja lajitteluohjeet, pakkausmuovin, pakkauskartongin ja tekstiilijätteen kierrätykseen panostaminen, lajiteltujen hyötyjätteiden kuljetuksiin rekisteröityneitä palveluntarjoajia, vaarallisten jätteiden asianmukainen käsittely
- Biojätteen paikallisen käsittelyn lisääminen: biojätteen käsittelyn ravinnepitoisen lopputuotteen käyttö ja sijoitus ratkaistava, kompostointineuvontaa, kompostinhoitoon palveluntarjoajia, alueellisen laitoksen käynnistymisen tukeminen

i Vaarallinen jäte

Vaarallisilla jätteillä (aikaisemmin ongelmajäte) tarkoitetaan jätettä, joka on palo- tai räjähdysvaarallista, tartuntavaarallista, muulla tavalla terveydelle tai ympäristölle vaarallista tai, jolla on muu vastaava vaaraominaisuus ²⁾. Vaarallisia jätteitä ovat muun muassa romuajoneuvot, jäteöljyt ja muut öljyiset jätteet, käytöstä poistettut akut, liuottimet, lääkkeet, painekyllästetty puu, asbestipitoinen purkujäte, loisteputket, märät maalit, lakat, liimat, jarru-, jäähdytin- ja kytkinnesteet, paristot, vanhentuneet kemikaalit, myrkyt sekä torjunta- ja desinfiointiaineet. Kattava lista vaarallisista jätteistä löytyy jäteasetuksesta 179/2012, Liite 4 Jäteluettelo (<https://www.finlex.fi/data/sdliite/liite/6094.pdf>). ⁵⁴⁾ Varoitusmerkillä merkityt jätteet ovat aina vaarallista jätettä. ⁵⁵⁾ Vaarallinen jäte on säilytettävä ja pakattava siten, että jätteen säilyttämisestä ja kuljettamisesta ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Vaarallisen jätteen pakkaukseen on merkittävä jätteen haltijan nimi, jätteen nimi sekä tarpeelliset tiedot ja varoitukset ⁵⁶⁾. Lapecon jätehuoltomääräyksissä kielletään, että niin yritykset kuin asukkaatkaan eivät saa hävittää vaarallista jätettä ja mitään muutakaan jätettä omatoimisesti polttamalla tai hautaamalla. Vähintään kerran kahdessa vuodessa vaaralliset jätteet tulee viedä niille tarkoitettuihin vastaanottoaikoihin tai toimitettava vastaanottajalle, jolla on oikeus vaarallisen jätteen vastaanottamiseen, esimerkiksi Lapecon jäteasemalle. ⁴⁾ Ekomaksua maksavien Lapecon asiakkaiden kiinteistöillä syntyvät vaaralliset jätteet saa viedä ilmaiseksi öljyyntyneitä tai muuten pilaantuneita maa-aineksia lukuun ottamatta. Osa yritystenkin vaarallisista jätteistä otetaan vastaan ilmaiseksi, osasta peritään jäteasemien hinnaston (<https://lapeco.fi/hinnat/asemien-hinnastot>) mukainen maksu. ³⁵⁾

ii Asuinkiinteistöjen jätehuollon kehittäminen

Toimenpiteet asuinkiinteistöjen jätehuollon kehittämiseksi

- Jätehuoltosuunnitelman laatiminen kiinteistölle
- Biojätteiden kompostointi
- Jakamistalouden edistäminen
- Jätteen synnyn ehkäisy

Asukkaidenkin on syytä tarkastella kotinsa jätehuoltoa jätehuoltosuunnitelman ohjeiden mukaisesti kokonaisuutena. Ensimmäinen toimenpide on ottaa selville, mihin kierrätettävät jätteet tulee viedä. Kittilässä on mahdollisuus kierrättää, kunhan vain selvittää itselleen lähimmät ja sopivimmat vastaanottopisteet. Seuraavaksi järjestetään kierrätyspiste kotiin niille jätelajikkeille, joita rupeaa lajittelemaan.

Biojätteille tällä hetkellä paras käsittelytapa on kiinteistön oma kompostori tai Bokashi-astia, koska Kittilän alueella ei ole toistaiseksi biojätteiden erilliskeräystä Lapecon toimesta. Myös naapuruston yhteistyö biojätteiden käsittelyssä on hyvä vaihtoehto. Elintarvikejätteen kompostoinnin aloittamisesta on ilmoitettava kirjallisesti Lapecolle. Kompostori on sijoitettava, rakennettava ja ylläpidettävä niin, että sen käytöstä ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle, ympäristölle tai naapurille. Kompostori on sijoitettava vähintään viiden metrin päähän tontin rajasta (naapurin luvalla lähemmäksi) ja 15 metrin päähän kaivosta tai vesialueesta. Elintarvikejätettä saa kompostoida vain sitä varten suunnitellussa lämpöeristetyssä, suljetussa ja hyvin ilmastoidussa kompostorissa, johon haittaeläinten pääsy on estetty. ⁴⁾ Suurin osa kompostoreista, myös eristetyistä malleista jäätyy Lapin talvessa. Sitä ei pidä säikähtää, koska kevätaurinko sulattaa kompostorin nopeasti, jolloin kompostoitumisprosessi taas jatkuu. Puutarhajätettä saa kompostoida lämpöeristämättömässä kompostorissa. Kompostia ei saa poistaa kompostorista ennen kuin jätteet ovat maatuneet. Maatuneen kompostin voi jälkikompostoida kompostorin ulkopuolella riittävää huolellisuutta noudattaen. ⁴⁾

Asukkaiden on hyvä miettiä tuttavapiirissään, sukulaisten kesken tai naapurustossa, onko sellaisia tavaroita, joiden kohdalla voisi harjoittaa jakamistaloutta. Myös esimerkiksi harrastusporukoissa saattaa löytyä kaikille yhteiskäyttöön soveltuvia tuotteita. Jakamistalous on jätteiden synnyn ehkäisemistä ja tuo rahallisia säästöjä toimijoille. Jätteiden synnyn ehkäisemistä kannattaa pohtia muutenkin oman elämänsä kannalta. Mitkä ovat luontevimmat keinot jättemäärän vähentämiseen omassa elämässä?

Asukkaille suunnattuja jätteen synnyn ehkäisyn toimenpiteitä ideakilpailun vastausten mukaan (Liite 6):

- Kulutuksen vähentäminen
- Vain tarpeellisen ostaminen
- Kestävempien tuotteiden hankkiminen
- Kouluruoan ostaminen kotiin omilla astioilla iltapäivisin
- Kokkikursseille osallistuminen oman hävikkiruoan määrän vähentämiseksi
- Hävikkiruokasovellusten käyttöönotto = ruoan ostaminen ennen kuin se päättyy kaupan tai ravintolan hävikiksi
- Ruoka-apu lähipiirissä tai ruoan tarjoaminen esim. facebook-ryhmässä
- Tavarain kierrättäminen
- Yhteiskäytön lisääminen ja mahdollistaminen esim. tuttavapiirissä
- Lakanat matonkuteiksi
- Pyörän ja muun tavarain korjaaminen ja korjauttaminen
- Rakennustarvikkeiden kierrättäminen ja kierrätystavaroiden käyttäminen
- Mahdollisimman vähän pakattujen tai pakkaamattomien tuotteiden ostaminen
- Omien astioiden käyttäminen mahdollisuuksien mukaan ruoan ostamisessa, esim. oma kahvikuppi mukana
- Kestokassien käyttäminen ostoksilla
- Osallistuminen tiedotustempauksiin

iii Lomahuoneistojen jätehuollon kehittäminen

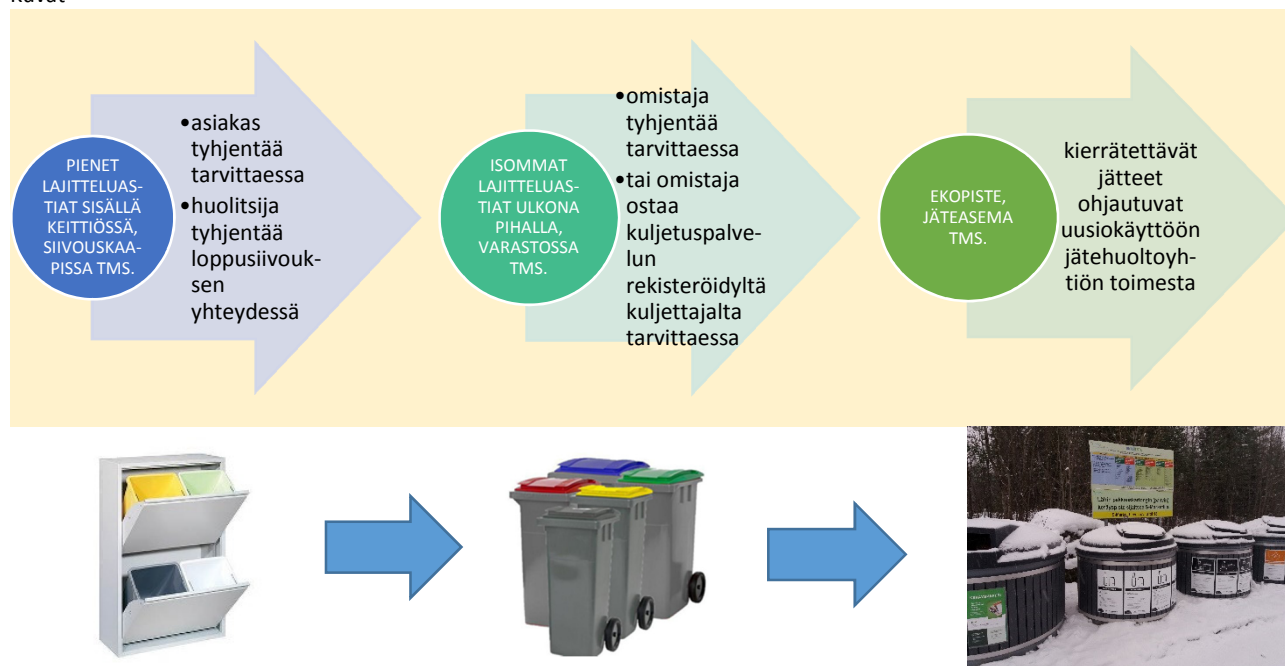
Toimenpiteet lomahuoneistojen jätehuollon kehittämiseksi

- Tiedottaminen asiakkaille
- Kiinteistökohtaisen jätehuoltosuunnitelman laatiminen
- Kierrätysmahdollisuuksien järjestäminen lomahuoneistoihin
- Yhtenäinen ilme lomahuoneistojen kierrätyspisteisiin (yhtenäiset lajittelumerkit, astioiden värikoodit)
- Biojätteiden kompostointi

Jätelain mukaan vastuu lomahuoneistojen jätehuollosta kuuluu kiinteistön omistajille⁵⁷⁾. Huolitsija poistaa jätteet sisätiloista, mutta kiinteistön omistaja on vastuussa siitä, että ulkotiloissa on asianmukainen astia, johon jätteet voi toimittaa. Samalla jäteastioita voi olla muutama, mikä mahdollistaa lajittelun kiinteistössä. Yhtä lailla kuin kiinteistönomistaja on vastuussa kustannuksista, joita syntyy niin loma- kuin asuinkiinteistönkin kunnossapidosta ja tarvittaessa nykyaikaistamisesta, kiinteistön omistajan tulee huomioida jätehuollon peruskustannukset ja kehittäminen kiinteistönsä budjetissa. Vaikka asumisessa syntyvän jätteen jätehuolto on niin loma-asukkaan kuin vakituisen asukkaankin kannalta kansalaisen perusoikeus, yksityisomistuksessa olevan kiinteistön jätehuolto ei ole verovarolla kustannettava julkinen palvelu⁸⁵⁾. On epätodennäköistä, että kaikki matkailijat lajittelisivat kaikki jätteensä aivan ohjeiden mukaisesti. Silti on tärkeää antaa asiakkaille mahdollisuus lajitteluun ja samalla varautua kiristyyiin lainsäädäntövaatimuksiin.

Kuva 10. Kierrätys Levin lomahuoneistoissa.

Kuvat 86-87)

Kuvassa 10 on kaavio, joka selventää lainmukaista lomahuoneiston jätehuoltoa. Huoneistoon tehdään lajittelupiste. Valitaan pienet astiat tai kierrätyskassit (mieluiten pestävät) paikkaan, johon asiakkaan tai asukkaahan on helppo lajitella keittiössä syntyvät jätteet. Mahdollisia sijoituspaikkoja on keittiön roskiskaappi, siivouskaappi, kodinhoitohuone, saunan pukuhuone, eteinen tms. riippuen tilojen etäisyydestä keittiöön. Myös wc- tai suihkutiloihin voi sijoittaa pienen astian kartongille (esim. wc-paperin hylsy) ja muoville (esim.

shampoopullot). Tärkeää on helppo saavutettavuus ja tarpeellinen näkyvyys. Asiakas/asukas tai viimeistään huolitsija loppusiivouksen yhteydessä tyhjentää nämä astiat suurempiin astioihin, jotka voi sijoittaa ulos, puukatokseen, ulkovarastoon, kuistille, eteiseen tms. kohteesta riippuen. Näihin astioihin tulisi mahtua parin viikon asumisesta syntyvä jäte, jotta astioita ei tarvitse tyhjentää kesken matkailijoiden loman.

Isojen kierrätysastioiden tyhjennyksen hoitaa joko lomahuoneiston omistaja itse tai kuljetus ostetaan palveluntuottajalta. Palveluntuottajan on oltava ELY-keskuksen jätehuoltorekisterissä (Liite 8). Rekisteriote kannattaa tarkistaa ennen sopimuksen tekemistä. Kaikki kohteenhoidon yritykset eivät ole liittyneet rekisteriin, joten jatkossa lomahuoneiston omistaja ei voi olettaa, että siivouksen yhteydessä tyhjenetään myös ulkona sijaitsevat kierrätysastiat. Kohteenhoitajat saavat toki ilman rekisteröitymistäkin tyhjentää sisältä kierrätysastiat isompiin astioihin, jotka sijaitsevat kiinteistön välittömässä läheisyydessä. Sekä lomahuoneiston omistajan, että kohteenhoitajan kannattaa selvittää tarkasti, että toinen osapuoli on tietoinen lajitellun jätteen lainmukaisesta kuljetuskäytännöstä ja palvelunhinnoista. Lomahuoneiston omistaja ja jätteentuottaja eli matkailija voi tyhjentää lajitellut jätteet Lapecon ekopisteisiin ja Rinkin kierrätyspisteisiin. Lajitellun kierrätettävän jätteen kuljetuspalvelua myyvä kuljettaja vie keräämänsä jätteet hyötyjäteasemille. Lomahuoneistoissa syntyvä jäte kuuluu jätelain mukaan asumisen jätteisiin, joten siihen sovelletaan asumisessa syntyvän jätteen hinnastoa myös jätteen kuljetuspalvelun tuodessa jätettä jäteasemalle. Tällöin asumisesta kerätyt ja yrityksistä haetut jätteet tulee pitää erillään toisistaan, jos hinnasto on erilainen asumisessa ja yrityksessä syntyvän jätteen osalta (koskee lähinnä joitakin vaarallisia jätteitä, ser-jätettä ja lajiteltua rakennusjätettä). Ekopisteiden käyttöön voi erikseen pyytää lupaa Lapecolta, jos kuljetuspalvelu on pienimuotoista, eikä ekopisteet täyty kerrallaan tuotavista jätemääristä.

Koska Kittilän alueella ei ole toistaiseksi biojätteiden erilliskeräystä Lapecon toimesta, suositeltavaa on kompostoida lomahuoneistoissa syntyvä biojäte joko kiinteistön omalla kompostorilla tai muutaman kiinteistön yhteiskompostorissa. Kompostorin hoitamisen ja ylläpidon voi ostaa palveluna yrityksiltä. Elintarvikejätteen kompostoinnin aloittamisesta on ilmoitettava kirjallisesti Lapecolle. Kompostori on sijoitettava, rakennettava ja ylläpidettävä niin, että sen käytöstä ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle, ympäristölle tai naapurille. Kompostori on sijoitettava vähintään viiden metrin päähän tontin rajasta (naapurin luvalla lähemmäksi) ja 15 metrin päähän kaivosta tai vesialueesta. Elintarvikejätettä saa kompostoida vain sitä varten suunnitellussa lämpöeristetyssä, suljetussa ja hyvin ilmastoidussa kompostorissa, johon haittaeläinten pääsy on estetty. Puutarhajätettä saa kompostoida lämpöeristämättömässä kompostorissa. Kompostia ei saa poistaa kompostorista ennen kuin jätteet ovat maatuneet. Maatuneen kompostin voi jälkikompostoida kompostorin ulkopuolella riittävää huolellisuutta noudattaen. ⁴⁾

Kuvat 11-12. Esimerkki lomahuoneiston kierrätyspisteestä Villa Hemmossa kesällä 2019.

Kierrätettävä materiaali kerätään terassilla olevaan laatikkoon, kullekin materiaalille omaan lokeroon. Omistaja siirtää kerätyn materiaalin Lapecon keräyspisteisiin parin viikon välein. Lisäksi roskakatoksessa on kompostori, jonne asiakkaat tyhjentävät keittiössä olevan biojäteastian. Kuvissa on terassin keräyslaatikko, oikeanpuoleisessa on kahden viikon kertymä. Kohdetta voisi kehittää Levin alueen yhteisillä, kuvallisilla lajittelumerkeillä ja -ohjeilla sekä erivärisillä astioilla tai jättepusseilla. Kuvat Hemmo Juselius, julkaistu kuvaajan luvalla.

Niin sisällä olevien kuin ulkonakin sijaitsevien kierrätysastioiden valintaan vaikuttaa käytössä olevat tilat, käyttömäärät, lajittelun tarkkuus ja monet muut seikat. Siksi yhtenäistä astiakäytäntöä ei koko Levin alueelle ole mahdollista tehdä. Tärkeää on kuitenkin sisällöltään ja ulkonäöltään yhtenäinen opastus, jotta jättepisteet ja kierrätyslajikkeet ovat tunnistettavissa Levillä liikuttaessa (kts. luku 7 Tiedotus). Levin alueen yritykset ovat yhdessä sopineet otettavan käyttöön samanlaiset lajittelumerkit jokaisessa kiinteistössä Levin alueella (Liite 10). Merkeistä tulostetaan värillisenä tai teetetään tarroina ne, mitä lajitellaan erikseen tietyssä kiinteistössä. Lajitteluun vaikuttaa se, millaista jätettä kyseisessä kiinteistössä syntyy.

Kuvat 13-14. Esimerkki lomahuoneiston kierrätyspisteestä syksyllä 2019.

Lomahuoneiston puuvajassa on lajitteluastiat metallille, lasille, palautuspulloille ja –tölkeille sekä paperille. Kiinteistön omistaja tyhjentää astiat tarvittaessa. Kohdetta voisi kehittää Levin alueen yhteisillä, kuvallisilla lajittelumerkeillä ja –ohjeilla sekä erivärisillä astioilla tai jätepusseilla. Myös kompostorin hankintaa kohteeseen voisi harkita. Kuvat Piippa Wäli, julkaistu kuvaajan luvalla.

iv Yritysten jätehuollon kehittäminen

Toimenpiteet yritysten jätehuollon kehittämiseksi

- Tiedottaminen asiakkaille ja henkilökunnalle
- Jätehuollosta vastaavan työntekijän nimeäminen
- Kiinteistökohtaisen jätehuoltosuunnitelman laatiminen
- Kierrätysmahdollisuuksien järjestäminen työntekijöille ja asiakkaille
- Yhtenäinen ilme yritysten kierrätyspisteisiin (yhtenäiset opasteet, astioiden värikoodit)
- Kiertotalousyhteistyön lisääminen yritysten välillä

Yrityksen jätehuollon ja kierrätyksen taso ovat pitkälti kiinni yrittäjän ja henkilökunnan aktiivisuudesta sekä tehtyjen sopimusten kattavuudesta. Henkilökunta voi olla tyytyväinen suppeaan kierrätyksen tasoon, kunhan astiat tyhjenevät sopivasti ja jätekatos on toimiva käyttöä. Työntekijöillä ei välttämättä ole aikaa tai tietoa pohtia, onko yrityksessä tehty kaikki mahdollinen kierrätyksen ja ympäristön eteen. Kaiken kokoisissa yrityksissä onkin tärkeää nimetä henkilökunnasta jätevastaava, kestävä kehityksen vastaava, ympäristövastaava tai vaikkapa kiertotalousassistentti. Nimetylle henkilölle tulee antaa työaikaa selvittää yrityksen tilannetta, suunnitella kehittämistoimenpiteitä ja toteuttaa niitä sovitusti joko nimenomaan jätehuoltoon tai laajemmin ympäristöasioihin (uusiutuva energia, veden ja sähkön kulutus yms.) liittyen.⁵²⁾ Yritys vastaa nimetyn henkilön kouluttamisesta ympäristöasioihin ja hän kouluttaa muun henkilöstön.

Vastaavan yhteystiedot tulee olla näkyvästi esillä ja saatavilla muun muassa yrityksen internet-sivuilla, jotta asiakkailakin on mahdollisuus kysyä ympäristö- tai jäteasioista tai antaa palautetta oikean henkilön kautta.

Yrityksen jätevastaava laatii yhteistyössä muun henkilöstön kanssa yrityksen kaikkiin kiinteistöihin jätehuoltosuunnitelman (Luku 6b ja liite 7). Kierrätyksen toimivuuden ja jätepisteiden kunnon lisäksi suunnitelmaa laadittaessa tarkistetaan yrityksen jätehuollon lainmukaisuus. Erityisesti on huomioitava siirtoasiakirjojen käyttö jätekuljetuksissa. Siirtoasiakirja voi olla sähköisessäkin muodossa, kunhan se on luettavissa kuljetuksen ajan (esim. <http://www.wasteapp.fi/>). Myös jätteenkuljettajien luvat on syytä tarkistaa sopimuksia laadittaessa. Kun yrityksen jätehuollosta tehdään läpinäkyvää ja seurattavaa, kustannusten tarkkailu ja kilpailutusten tekeminen onnistuvat paremmin. Tästä seuraa suoraa taloudellista hyötyä. Jos yritys hakee ympäristösertifikaattia, jokaisella sertifikaatin myöntäjällä on omat kriteerinsä myös jätehuoltoon liittyen.

Ei me ruveta toisten yritysten kaatopaikaksi –ajattelu on vanhanaikaista kiertotalouden aikakaudella. Aitoa yhteistyötä on rakennettava sekä Levin erikokoisten yritysten välillä keskenään, että esimerkiksi Ylläsjärvellä ja Äkäslompolossa toimivien yritysten kanssa. Yritysten välistä kiertotalousyhteistyötä ei rajoita eikä rasita jäteyhtiöiden toiminta-alueet tai viranomaisten kuntayhtymät, joten yrityksillä on mahdollisuus luoda oman toimintansa kannalta järkeviä ja tehokkaita yhteistyöverkostoja myös kiertotaloudessa niin kuin muussakin liiketoiminnassaan. Kierrätys ei välttämättä näy jatkuvasti suoraan jätehuoltokustannuksissa. Lajittelu kuitenkin hillitsee kustannusten nousua, esimerkiksi kierrättämättömän jätteen verotuksen osalta. Lisäksi joidenkin kierrätysmateriaalien arvo nousee, kun materiaalivirta kasvaa. Tällöin yhteistyön merkitys korostuu.

Paikallista yhteistyötä voisi harkita esimerkiksi ruokahävikin määrän vähentämisessä. Vaihtoehtona voisi olla yhteisen hävikkiruokaravintolan perustaminen osakeyhtiönä tai voittoa tavoittelemattomana sosiaalisena yrityksenä. Levin alueen yritykset, joilta syntyy ruokahävikkiä, olisivat osakkaita, ja tavoitteena olisi omistajien ruokahävikin vähentäminen. Ravintolassa olisi tarjolla pääasiassa hävikkiannoksia tai hävikkimateriaalista tehtyjä ruokia. Ravintolan sali olisi kalustettu omistajiltaan yli jääneillä kierrätyskalusteilla. Levin ruokaa ulos myyvät ravintolat voisivat samalla siirtyä yhtenäisiin pantillisiin, pestäviin ja uudelleen käytettäviin take away -astioihin ⁵⁸⁾. Yhteinen hävikkiruokayritys voisi toimia astioiden palautuspisteenä ja huoltajana.

Motiva ylläpitää Materiaalitori.fi-palvelua Ympäristöministeriön toimeksiannosta. Se on jätteiden sivuvirtojen sähköinen markkinapaikka ja materiaalipankki. Palvelu on suunnattu kaikille toimijoille, joilla on Y-tunnus. Palvelussa voi myydä toimintansa tai ostaa muiden toimintojen sivuvirtoja sekä etsiä jätehuoltopalveluja. ⁵⁹⁾ Kaikki yli 2 000 euroa/vuosi jätehuoltoon käyttävät yritykset, jotka hankkivat jätehuoltonsa kunnan toissijaisena palveluna (TSV) Lapecolta, ovat 1.1.2020 alkaen velvoitettuja ensin etsimään palvelua Materiaalitorissa. Jos muuta palveluntarjoajaa ei löydy, yritys voi tehdä sopimuksen kunnallisen jätehuoltoyhtiön kanssa. ⁶⁰⁾

Ehdotuksia yritysten käyttöön

- Jätteen synnyn ehkäiseminen
 - o Jättemäärien todennettava vähentäminen ja asian tuominen asiakkaiden tietoon, konkreettisia esimerkkejä paljonko jätettä, esim. ruokahävikkiä kertyy viikon loman aikana
 - o Tietokoneohjelma jätteiden määrän vähentämiseen (kts. esim. Ympäristönetti <https://www.lt.fi/fi/ymparistonetti>)
 - o Yhteistyö yritysten kanssa, jotka jo tekevät kiertotaloudesta liiketoimintaan, esim. ResQ, Lunchie, Fiksuruoka, hävikkiruokasovellusten käyttöönotto = ruoan myyminen asiakkaille ennen kuin se päätyy hävikiksi
 - o Ruoka-aputoiminta
 - o Kokkikursseja asiakkaille ja asukkaille heidän hävikkiruokansa määrän vähentämiseksi
 - o Kestävämpiä tuotteita myyntiin
 - o Pakkaamattomia tuotteita kaupoissa
 - o Myyntiä asiakkaan omiin astioihin
- Tiedotus
 - o Jätehuolto ja kestävän kehityksen asiat esille laajasti ja rohkeasti, ettei esimerkiksi internet-sivuilta tietoja joudu hakemaan
 - o Yhteistyössä mm. Finnairin ja Finavian kanssa toteutettava tiedotevideo kierrätyksestä Levillä, näytetään myös rinteiden näytöillä, hotellihuoneiden televisioissa jne.
- Kierrätys
 - o Yritysten yhteinen kierrätyskeskus tai kierrätyspalvelu kausityöntekijöiden astioille ja huonekaluille
 - o Jätehuollon **vapaaehtoinen** maksu asiakkailta, kierrätys- tai puhtaanapitomaksu
 - o Asiakasvaatteiden kierrätys
 - o Majoitusyrityksissä aikakauslehtien ja kirjojen kierrätyspiste
 - o Kompostinhoito ja muut kierrätyspalvelut, esim. kiinteistöhuoltofirman palveluvalikoimaan
- Muita
 - o Roskannoukkijoita asiakkaiden käyttöön panttia vastaan
 - o Yhteinen siivouspäivä Levin alueella puhtaan kyläkuvan ylläpitämiseksi
 - o Yritykseen kohdistuvien (ympäristö- ja jäte-)vaatimusten seurantaan (mm. jätelain muutoksiin) tarkoitetun pilvipalvelun hankkiminen joko yrityskohtaisesti tai Levin alueen toimijoiden välillä keskitetysti

v Rakennusjäte

Jäteasetuksen mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta siten, että otetaan talteen ja käytetään uudelleen käyttökelpoiset esineet ja aineet ja että toiminnassa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta rakennus- ja purkujätettä. Rakennus- ja purkujätteen haltijan on järjestettävä jätteen erilliskeräys siten, että mahdollisimman suuri osa jätteestä voidaan valmistella uudelleenkäyttöön taikka muutoin kierrättää tai hyödyntää. Tavoitteena on, että vuonna 2020 hyödynnetään muutoin kuin energiana tai polttoaineeksi valmistamisessa vähintään 70 painoprosenttia rakennus- ja purkujätteestä, kallio- tai maaperästä irrotettuja maa- ja kiviaineita sekä vaarallisia jätteitä lukuun ottamatta.

Erilliskeräys on järjestettävä ainakin seuraaville jätelajeille:

1) betoni-, tiili-, kivennäislaatta- ja keramiikkajätteet;	5) lasijätteet;
2) kipsipohjaiset jätteet;	6) muovijätteet;
3) kyllästämättömät puujätteet;	7) paperi- ja kartonkijätteet;
4) metallijätteet;	8) maa- ja kiviainesjätteet. ⁶¹⁾

Lajiteltua rakennusjätettä saa viedä Lapecon ja Hettula Oy:n jäteasemille. Lapecon ekomaksua maksaville kotitalouksille lajiteltu rakennusjäte on ilmaista 500 kiloon asti vuosittain. Yritysten jätteistä peritään hinnastojen mukaiset maksut.⁴³⁾ Suurien erien toimittamisesta tulee tehdä sopimus etukäteen.

Rakennusjätettä muodostuu erityisesti korjaustoiminnassa, jossa sekalaisen jätteen osuus on merkittävästi suurempi kuin uudisrakentamisessa. Valtakunnallisen jätesuunnitelman mukaan rakennuslajilla otetaan käyttöön vapaaehtoinen sopimusmenettely, jolla lisätään uudisrakentamisen sekä korjaus- ja purkutyömaiden materiaalitehokkuutta ja parannetaan jäteasetuksen mukaista jätelajikohtaista lajittelua.

¹³⁾ Edellytyksenä rakennusjätteen kierrätyksen merkittävälle kasvulle ovat kuitenkin nykyistä tarkemmat sähköiset tietojärjestelmät rakennusjätteen määrästä, laadusta ja syntyipaikoista, jolloin kysyntä ja tarjonta voivat kohdata reaaliaikaisesti. Käytetyille materiaaleille tarvittaisiin myös laatukriteerejä ja kelpoisuusvaatimuksia.¹⁷⁾

Julkiset hankinnat on tunnistettu merkittäväksi ajuriksi kierrätysmateriaalien menekien lisäämisessä. Hankinnoissa kierrätysmateriaalien tarjoaminen ei toistaiseksi ole tavanomaista käytäntöä. Edellytyksenä laajamittaisemmalle käytölle olisi hankintaosaamisen kehittäminen, riittävä resursointi ja koulutus. Tarvittava ohjeistus sisältäisi tietoa keskeisistä uusiomateriaaleista sekä erilaisista tavoista vahvistaa uusiomateriaalien roolia hankinnoissa. Ohjeistus voidaan lisätä osaksi hankintoja tukevia tietoaaineistoja. Uusiomateriaalien käyttöä voitaisiin esimerkiksi pitää yhtenä pisteytettävänä kriteerinä hankintamenettelyissä.⁶²⁾

vi Levin yritysten yhteinen kiertotalousmerkki

Kaikki ympäristötyö ja kiertotalous, mitä alueella tehdään, tulee tuoda esille ja hyödyntää imagon rakentamisessa. Myös jätehuoltoon laitettava panostus tulee osoittaa näkyvästi asiakkaille. Levin matkailukeskuksen alue on hakemassa Business Finlandin Sustainable Travel Finland -merkkiä. Merkin vaatimuksena on, että 51 %:lla alueen yrityksistä on jokin ympäristösertifikaatti hyväksyttynä toimintaansa. Ympäristösertifikaateissa on toimenpiteitä myös jätehuollon osalta. Riittääkö Sustainable Travel Finlandin aluemerkki ja yritysten omat ympäristösertifikaatit? Tarvitaanko nimenomaan Levin alueen oma tunnus, jolla tuodaan julki kierrätystä ja kiertotaloutta Levin toimijoiden keskuudessa? Esimerkiksi lomahuoneistoa välitettäessä olisi hyvä huoneiston esittelytiedoissa näkyä symboli, että kyseisessä lomahuoneistossa on mahdollista kierrättää ja lajitella. Tämä voisi lisätä huoneiston kiinnostavuutta joidenkin matkailijaryhmien osalta. Varausvahvistuksessa tulisi sama tieto olla alussa ja näkyvästi. Toisaalta kannustimena lomahuoneistojen omistajien suuntaan olisi esimerkiksi Visit Levin jäsenmaksun porrastaminen kierrätysmahdollisuuden mukaan. Muitakin palkitsemisjärjestelmiä kannattaa suunnitella ja toteuttaa. Asiakkaiden kannalta jätehuollon läpinäkyvyyttä voi lisätä jätehuollon ”tuoteselosteella”. Siinä kuvataan jätteiden lajittelun, kuljetuksen ja käsittelyn vaiheet mieluiten lopputuotteeksi asti. Tällaisilla toimenpiteillä saadaan läpinäkyvyyttä, uskottavuutta ja imagohyötyä jätehuollon ja kiertotalouden toimenpiteistä.

Kuva 15. Esimerkki jätehuollon ”tuoteselosteesta”.

JÄTEHUOLTO ESIMERKKI-LOMAHUONEISTOSSAMME
 Jätehuollosta vastaava _____ Etunimi Sukunimi _____
 Yhteystiedot _____ puhno, sähköpostios. _____

Lomahuoneistossamme asiakkaat voivat kierrättää:

Jätelaji	Kierrätyspiste	Kuljettaja	Mihin menee meiltä	Kuka vastaa sen jälkeen	Mitä jätteestä tehdään
Lasi	Keittiössä		Ekopiste	Lapeco	mm. lasivilla
Metalli	Keittiössä		Ekopiste	Lapeco	uudet metalliesineet
Paperi	Eteisessä		Ekopiste	Lapeco	kartonkituotteet
Muovi	Keittiössä ja kylpyhuoneessa		Ringin kierrätyspiste	Rinki Oy	uudet muovituotteet
Kartonki	Keittiössä ja kylpyhuoneessa		Ringin kierrätyspiste	Rinki Oy	uudet kartonkituotteet
Pantilliset pullot ja tölkit	Eteisessä		paikalliset marketit	Palpa Oy	kierrätetään metallina ja muovina
Paristot ja pienakut	Eteisessä		paikalliset marketit	Recser Oy	paristojen ja akkujen sisältämät materiaalit uudelleenkäyttöön

Yrityksessämme kierrätetään myös:

Jätelaji	Kuljettaja	Mihin menee meiltä	Kuka vastaa sen jälkeen
Energiansäästölamput	Huoltoyhtiö	Hyötyjäteasema	Lapeco
Puhdas puu	Huoltoyhtiö	Hyötyjäteasema	Lapeco

vii Jätehuoltoyritysten ja -yritysten toiminnan kehittäminen

Jätehuoltoyritysten ja -yritysten toimenpiteet jätehuollon kehittämiseksi Levin alueella

- Tiedotuksen ja ympäristökasvatuksen lisääminen ja kehittäminen
- Monilokerokeräyskokeilu
- Palveluntarjoajia lajitellun jätteen kuljettamiseen ja kompostinhoitoon

LCA Consulting on vuonna 2018 tehnyt tutkimuksen Asumisessa syntyvän yhdyskuntajätteen keräyksen ja käsittelyn elinkaariarviointi Pohjois-Suomen alueella. Tutkimuksessa todettiin, että muovin, kartongin, metallin ja lasin yhteiskeräys kiinteistöiltä voisi tulevaisuudessa olla potentiaalinen vaihtoehto. Erityisesti muovin, metallin ja lasin kierrätys on ilmastonlämpenemisen estämisen kannalta hyödyllistä, joten niiden keräykselle tutkimuksessa suositeltiin keräysvelvoitteen asettamista tai ekopisteverkoston laajentamista Lapecon alueen kunnissa. ⁶³⁾ Jätejakeiden keräämiseksi Lapecon alueella on tarpeen tehdä yhteiskeräys- eli monilokerokeräyskokeilu. Monilokerokeräys tarkoittaa, että jäteauto pystyy keräämään enintään neljää eri jätejakeita erillisiin lokeroihin. Kokeilun voisi tehdä asutusalueella, joka sijaitsee kaukana ekopisteistä. Asukkaat lajittelevat oman jäteastiansa neljään lokeroon esimerkiksi polttokelpoisen jätteen, pakkauslasin, pienmetallin ja kartongin. Kokeilun jälkeen voisi pohtia, onko monilokeroilla mahdollista kerätä muovia kotitalouksista ⁶⁴⁾. Monilokerojäteautossa on myös lokerot eri jätejakeille, joten kiinteistön jäteastian kaikki 4 lokeroa tyhjennetään kerralla ⁶⁵⁾. Järjestelmä edistää kierrätystä ja vähentää jätehuollon

kuljetuksia. Ottamalla käyttöön kaksi nelilokeroastiaa saadaan jopa kahdeksan jätelajin keräyspiste omakotitalon pihaan. Tällöin monilokerojäteauto tyhjentää astiat eri kierroksilla. ⁶⁶⁾

Ehdotuksia jätehuoltoyritysten ja –yritysten käyttöön

- Tiedotus
 - o Internetsivuille JäteABC = roskan nimellä (esim. tupakantumppi) hakeva jäteopas (kts. esim. www.hsy.fi ja <https://residuum.fi/jateneuvonta/jateabc/>)
 - o Internetsivuille ”Ilmoita täydestä astiasta” –lomake (kts. <https://www.suomenkeraystuote.fi/ota-yhteytta/ilmoita-taydesta-kerayspisteesta/>)
 - o Tiedottamista lisää siitä, mitä jätteille tapahtuu, mihin jätteet kuljetetaan, mitä syntyy lajitelluista jätteistä, esim. videon tuottaminen Lapin alueesta
 - o Kompostointineuvontatempauksia
 - o Kierrätysvalmentaja (esim. kesätyöntekijä)
 - o Kompostointitarkastaja, esim. kesätyöntekijä kannustamaan asukkaita ja yrityksiä kompostoimaan biojätteet syntypaikassa (esim. Lakeuden Etappi on käyttänyt)
 - o Kiertotalouskeskus (<https://www.lsjh.fi/fi/neuvonta/vierailukeskus-kahmari/>) tai vastaava pyörien päälle (rekka, linja-auto), joka mahdollistaisi neuvonnan ja koulutuksen jokaisessa alueen kunnassa
 - o Lajittelumestarikoulutus asukkaille (<https://www.phj.fi/neuvonta/lajittelumestarikoulutus/>)
 - o Yhteistyö neuvontaverkoston luomiseksi, esim. Lakeuden Etappi tekee yhteistyötä paikallisten 4H-yhdistysten kanssa (<https://www.etappi.com/fi/jateneuvonta/neuvontaverkoston-yhteystiedot/>)
 - o Sosiaali- ja terveysalan Innokylän (<https://www.innokyla.fi/web/guest>) kaltainen malli jätehuollon yhteiseen kehittämiseen koko Suomen alueella
- Lajittelu, keräyspisteet ja jätekuljetukset
 - o Liikuteltava jättepiste/-pisteitä, esim. peräkärry-malli, jota vuokrataan yrityksille tapahtumiin tai viedään sesongin tarpeen mukaiseen paikkaan (kts. <https://www.pidalappisiistina.fi/jaetkae-jaetteenlajittelukaerry>)
 - o Entistä enemmän lajitteluun kannustava taksoitus
 - o Ekopisteiden määrän lisääminen
 - o Ekopisteiden yhtenäistäminen siten, että jokaisessa pisteessä keräysmahdollisuus samoille jätelajeille (mielellään mukaan myös muovi ja kartonki)
 - o Jäteasemien pitäminen auki lauantaisin esim. kerran kuussa
 - o Isompien jätteiden noutaminen suoraan asiakkailta tilauksesta maksua vastaan säännöllisesti useammin kuin kerran vuodessa
 - o Pop-up lajittelupiste (<https://www.lsjh.fi/fi/jatteen-vastaanotto/pop-up-lajitteluasema/>) tai jäteasema pyörien päällä kerran kuussa (<https://www.lsjh.fi/fi/jatteen-vastaanotto/siira-auto/>)
- Uusia jätealan toimijoita alueelle
 - o yritysten jätteiden kerääminen, kuljettaminen ja kierrättäminen, palveluiden monipuolistaminen
 - o Yhteistyö järjestöjen kanssa
 - o kompostinhoito ja muut kierrätyspalvelut, kompostoreiden vuokraus

Kittilän kunnan ja Suomen valtion toimenpiteet jätehuollon kehittämiseksi Levin alueella

- Kunnallisen jätehuoltosuunnitelman laatiminen
- Kunnan omistamien kiinteistöjen jätehuoltosuunnitelmien laatiminen
- Korttelikeräyskokeilu
- Kierrätyskeskus ja/tai isojen jätteiden vastaanottopiste Leville
- Jätteen synnyn ehkäisemisen toimenpiteet
- Biojätteiden paikallisen käsittelyn käynnistymisen tukeminen

Suomessa asumisen jätehuolto on kuntien vastuulla, mikä aiheuttaa kunnille suoraan kuluja. Vastuu tarkoittaa myös sitä, että kunnilla on hallintaoikeus keräämiinsä jättemateriaaleihin. Kun jätteiden arvo saadaan nostettua, esimerkiksi kiertotalouden toimenpiteillä, materiaalista tuleekin arvokasta raaka-ainetta, resursseja kulujen sijaan.⁸⁵⁾ Arvonnousu ei kuitenkaan tapahdu itsestään, vaan Kittilän kunnan on kiinnitettävä huomiota omistamiensa kiinteistöjen jätehuoltoon, niin polttokelpoisen jätteen kuin kierrätettävienkin jätejakeiden osalta.

Tavoitteena on tehdä jätehuollosta läpinäkyvää ja selkeää. Jokaisen työntekijän on mahdollista saada helposti tietoa, miten työpaikkansa jäte käsitellään ja mihin se menee. Kiinteistöihin on laadittava jätesuunnitelmat, joissa tarkastellaan kunkin kiinteistön jätehuollon järkevyyttä, jätepisteiden sijoittelua ja keinoja jätehuollon parantamiseen.⁵¹⁾ Kaikkien kunnan kiinteistöjen yhteyteen rakennetaan jätekatokset, jos jätettä ei kerätä syväkeräyssäiliöihin. Lisäksi jokaisessa kunnan kiinteistössä aloitetaan pakkauslasin, pienmetallin sekä pahvin ja pakkauskartongin keräys. Toimistopaperin ja tuhottavan toimistopaperin keräyskäytännöt ja –astiat tarkistetaan. Pakkauslasin ja pienmetallin kuljetus tilataan Lapecolta. Irtonainen pakkauskartonki ja pahvi kuljetetaan Lapecon jäteasemalle kunnan työntekijöiden toimesta. Paalutun pahvin ja kartongin kuljetus kilpailutetaan. Vaarallisten jätteiden asiallinen säilytys ja kuljetus tarkistetaan jokaisen kiinteistön osalta. Muovin ja biohajoavien jätteiden keräys kunnan kiinteistöissä aloitetaan heti, kun niihin on alueella edellytykset.

Kierrätyksen tehostamisen lisäksi on kaikessa päätöksenteossa huomioitava jätteen synnyn ehkäisy. Käyttökelpoisten, poistettujen tavaroiden, kuten huonekalujen hävittämiseen luodaan yhtenäinen käytäntö ja ohjeistus, jonka tarkoituksena on saada käyttökuntoiset tavarat jatkokäyttöön ja vähentää tavarain seisoamista varastoissa. Kunta tutkii vaihtoehdot, huomioiden esimerkiksi kunnan työpajojen mahdollisuudet, ja sopii vastuuhenkilöistä. Lähiaikojen toimenpiteinä jätteen synnyn ehkäisemisessä on käynnistää kunnan keittiöiden jo suunnittelema linjastojen hävikkiruoan myyminen koulukeskuksen, Sirkan koulun ja Koivukodin ruokasaleissa⁶⁷⁾.

Kittilän kunnan alueella on syytä tehdä korttelikeräyskokeilu vähintään yhdellä tai mieluummin useammalla eri tyyppisellä alueella. Kokeilun voi toteuttaa kaavoitusvaiheessa olevalla alueella tai jo rakennetulla alueella, jonka lähistöllä on riittävän kokoinen jätehuoltoon otettavissa oleva maa-alue. Korttelikeräyksessä asuinalueen asukkaiden käytössä on yhteinen keräyspiste, joka sijoitetaan keskeiselle paikalle, esimerkiksi poistumisreitien varteen. Keräyspisteessä on syväkeräyssäiliöt sekä erilaisille lajiteltaville jätejakeille (mm. pakkauslasi, pienmetalli ja kartonki) mutta myös polttokelpoiselle jätteelle. Näin ollen jäteauton ei tarvitse kiertää asuinalueella tyhjentämässä pihossa olevia pieniä astioita. Jätekuljetusten ympäristövaikutusten vähenemisen lisäksi korttelikeräys edistää lajittelua. Korttelikeräyskohteissa ei kiinteistön omistajan tarvitse huolehtia sopivasta tyhjennysvälistä tai sen muutoksista ilmoittamisesta jätehuoltoyhtiölle. Korttelikeräyspistettä käyttävät kaikki määrätyn alueen kiinteistöt, myös lomahuoneistot. Huolitsijoilla on

oikeus kuljettaa korttelikeräykseen soveltuvat jätteet alueen lomahuoneistoista korttelikeräyspisteelle ilman rekisteröintiä jätteenkuljettajaksi. ⁶⁸⁾

Jätehuollon palvelujen kehittämiseksi ja parantamiseksi kunnan ja Lapecon on pohdittava yhdessä, miten Levin alueelle on järjestettävissä isompien jätteiden, kuten isojen se-laitteiden ja huonekalujen kierrätyspiste. Onko mahdollista avata kiinteä vastaanottopiste vai onko ekokierroksen tyyppisen kuljetusauton mahdollista käydä säännöllisesti Levillä jossain tietyssä vastaanottopaikassa?

Vastaanottopiste palvelisi muidenkin Kittilän pohjoisosien kylien asukkaita. Myös kierrätyskeskuksen tyyppisen toiminnan edellytykset on tutkittava. Yritykset vaihtavat kalustoaan ja kalusteitaan säännöllisesti. Rakennetaan ja tehdään remontteja, joista jää rakennusmateriaalia yli. Kausityöntekijät haluavat päästä eroon astioistaan ja huonekaluistaan pois muuttaessaan. Käyttökelpoista kierrätettävää tavaraa liikkuu paljon. Toiminta sopisi kunnan työpajoille. Vaikka myynti tapahtuisikin Kittilän keskustassa työpajan tiloissa, olisi hyvä miettiä kuljetuspalvelua tai vastaanottopistettä Levin alueelle.

Ehdotuksia Kittilän kunnan ja Suomen valtion käyttöön

- Biojätteiden paikallisen käsittelyn tukeminen, esimerkiksi biokaasulaitoksen perustamisen tukeminen
- Jätelain (646/2011) 11 § mukaisen etusijajärjestyksen edistäminen kunnan toiminnassa: kestävien, korjattavien, uudelleenkäytettävien, kierrätettävien tai kierrätetyistä raaka-aineista valmistettujen tuotteiden käyttäminen sekä sellaisten palveluiden suosiminen, joissa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta jätettä, hankinnat ja hankintojen kriteerit (s. 11)
- Jätehuollon vastuiden määrittely siten, että huomioidaan asukkaiden ja matkailijoiden tasapuolisesti toteutettavat kierrätysmahdollisuudet myös harvaan asutuilla, pitkien etäisyyksien alueilla
- Jätehuollon vastuuhenkilön nimeäminen, kiinteistökohtaisten vastuiden selkeyttäminen ja tiedottaminen vastuista
- Jätteen lajittelu- ja keräysinfran tilavaatimuksien huomioiminen kaavoituksessa
- Jätteen määrän vähentäminen, ideakilpailun vastaajien ehdotusten mukaan:
 - o Mainokset vain sähköiseen muotoon, ei ylimääräistä paperia
 - o Voinapit pois kouluruokailuista
 - o Ei yksittäispakattuja välipaloja päiväkodeissa, esim. jogurtit isoista purkeista
 - o Kokkikursseja asukkaille hävikkiruoan määrän vähentämiseksi
 - o Ruoka-aputoiminta
 - o Kestokassi kunnan logolla jokaiselle asukkaalle
 - o Tiedotus, joka tähtää jätteiden määrän vähentämiseen
- Aurinkokennolla toimiva puristin jäteastiassa ja täyttöasteen ilmoitukset pilvipalveluun (https://www.lehtovuori.fi/epages/LEHTOVUORI.sf/fi_FI/?ObjectPath=/Shops/2014013102/Products/citysolar)
- Resurssiviisauden toimintasuunnitelman laatiminen (<https://www.iisalmi.fi/loader.aspx?id=ecc6eba0-3a05-4b39-b36e-3dc5fa13f322>)
- Pakkausmateriaalimerkintöjen yhdenmukaistaminen ja niiden käytön tekeminen lakisääteiseksi
- Sosiaali- ja terveysalan Innokylän (<https://www.innokyla.fi/web/guest>) kaltainen malli kiertotalouden yhteiseen kehittämiseen
- Panttipullojärjestelmän viennin edistäminen Viroon, yhteensopiva järjestelmä vähentäisi merkittävästi pantittomien tölkkien joutumista sekajätteeseen (Huom. Levin luonne vapaa-ajan keskuksena)
- Jätehuollon mitoituksen perusteiden uusiminen todelliset käyttäjämäärät huomioiviksi

- Kiertotalouden ja jätehuollon opintojen lisääminen monien alojen opintoihin, esimerkiksi arkkitehdin tulee pystyä huomioimaan kiinteistön arkikäytön jätehuollon tarpeet

ix Tapahtumien jätehuolto

Tapahtumien jätehuolto riippuu tapahtuman luonteesta, paikasta, osallistujamäärästä ja ajankohdasta. Jätehuoltoa kannattaa suunnitella hyvissä ajoin ennen tapahtumaa. Lapeco ja Kittilän ympäristövalvonta neuvovat jätehuoltomääräyksien suhteen. Yli 300 henkilön yleisötilaisuudesta on ilmoitettava kunnan ympäristösuojeluviranomaiselle ja jätehuoltoviranomaiselle. Yli 5000 henkilön yleisötilaisuudesta on laadittava jätehuoltosuunnitelma ja esitettävä se kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään kaksi viikkoa ennen tapahtumaa.⁴⁾ Suunnittelussa hyvänä apuna on kartta, josta näkyy alue asiakaspaikoituksesta tapahtumapaikoille asti. Ensimmäinen on pohdittava, missä ja minkälaista jätettä syntyy. Sen jälkeen on helpompi pohtia astiatarve ja -sijoittelu. Jätehuollosta, lajittelusta ja jätteiden määrän vähentämiseen tähtäävistä toimenpiteistä on hyvä ilmoittaa etukäteen tapahtuman muille toteuttajille, esimerkiksi myyjille ja vapaaehtoisille. Esimerkiksi ruokamyyjille voi jakaa etukäteen lajitteluohjeet ja lajittelumerkkejä, jotta lajittelussa on yhtenäinen käytäntö koko tapahtuma-alueella. Jätehuollon vastuutahot ja työnjako on selvitettävä etukäteen, jotta varsinaisen tapahtuman aikana jätehuolto sujuisi jouhevasti. Myös tapahtuman purkupäivänä tulee olla kierrätysmahdollisuudet käytössä. Jätehuollosta tehdään tapahtuma-aikana ja sen jälkeen tarvittavat raportit ja dokumentit. Raportteja on myös syytä analysoida, jotta jätehuoltoa voidaan kehittää tulevaisuudessa.⁶⁹⁾

Tapahtuman kaikkia tiedotuskanavia voi käyttää myös jätehuollosta tiedottamiseen. Tapahtumaan osallistujat pystyvät paremmin lajittelemaan ja vähentämään jätettä, jos heillä on jo etukäteen tietoa tapahtuman käytännöistä. Tapahtumajärjestäjien on mietittävä, onko tapahtumassa mahdollista olla vapaaehtoinen jätehuolto- tai kierrätystiimi ohjeistamassa asiakkaita. Esimerkiksi Salpausselän kisoissa on jo vuosia käytetty vapaaehtoisia ympäristövastaavia⁷⁰⁾. Jättemäärää vähentää, jos monivuotinen tapahtuma hyödyntää vuosittain tapahtumahenkilöstön vaatteita, bannereita ja muuta materiaalia. Tapahtumien astiapanttijärjestelmällä saadaan syntyvän jätteen määrää vähennettyä tai ainakin kierrätystä tehostettua. Pantillisten astioiden ei välttämättä tarvitse olla pestäviä, vaan astiat voivat olla myös esimerkiksi kartonkisia.⁶⁹⁾ Pantilla varmistetaan, että astiat päätyvät oikeaan kierrätysastiaan, eivätkä joudu maahan tai luontoon. Myös pöytien siivoaminen vähenee. Pantti voi olla rahan sijasta esimerkiksi kahvikupillinen, karkki, keksi tai muuta vastaavaa.

d MITTARIT JA INDIKAATTORIT JÄTEHUOLLON SEURANTAAN

Valitettavasti Levin matkailukeskuksen jätehuoltosuunnitelman toimenpiteiden toteutumisen seurantaan ei pystytä määräämään yhtä tahoja jatkossa tämän hankkeen päättymisen vuoksi. Tilanne vaatii siis jokaisen toimijan omakohtaista seurantaa ja jatkuvaa kehittämistä. Kunnan jätehuolto- ja ympäristönsuojeluviranomaiset valvovat jätehuollon lainmukaisuutta, ja oman toimintansa kehittämistä. Visit Levi toteuttaa yhteistyökumppaneidensa opastamista myös jätehuoltoasioissa. Lapecolla on omat jätehuollon seurannan välineensä. Muut yritykset vastaavat omasta seurannastaan. Toimijoiden on valittava esimerkiksi alla olevista soveltuvat mittarit tai muita toimintaan sopivia mittareita. Toimijoiden tulee sopia organisaationsa vastuuhenkilöt suorittamaan jatkuvaa seurantaa sekä mittaustiedon keruuta ja sen analysointia. Vastuuhenkilöiden on myös tehtävä kehittämistoimien suunnittelua ja toteutuksen edistämistä.

Käytännössä seuranta tapahtuu kirjaamalla mittareiden arvoja taulukkoon. Tietoja saa esimerkiksi jätehuoltoyrityksen laskutuksesta, sähkö- ja vesilaskusta ja vaarallisen jätteen käsittelijältä. Jätehuoltosopimusta tehtäessä voidaan sopia, että jätteiden käsittelijä tai kuljettaja toimittaa raportin kokonaisjättemäärästä säännöllisesti. Pelkät mittareiden antamat tiedot eivät kuitenkaan kerro juuri mitään, tämän vuoksi on syytä suhteuttaa eri mittareita toisiinsa, jolloin saadaan jätehuollon indikaattoreita. Indikaattorit kertovat huomattavasti tarkemmin jätehuollon tilasta, ja niitä tulisi käyttää yrityksen ympäristöraportoinnissa.⁷¹⁾ Jätehuollon toteutumisen seurantaa kannattaa hyödyntää myös yritysten ja kunnan markkinoinnissa ja tiedotuksessa.

Mahdollisia jätehuollon kehittymisen seurannan mittareita:

- Syntyvän jätteen kokonaismäärä (t)
- Yhdyskuntajätteen hyötykäyttömäärä- ja aste (kg, t, %)
- Kaatopaikalle menevän jätteen määrä (t)
- Polttokelpoisen jätteen määrä (t)
- Jätejakeiden lukumäärä (kpl)
- Pakkausjätteiden kierrätysasteet jakeittain (lasi, muovi, paperi, pahvi/kartonki, metalli, puu) (% / vuosi)
- Jätteen käsittelystä koituvat kustannukset (€)
- Jätteen käsittelystä koituvat kustannukset jakeittain (€)
- Kaatopaikkajätteen kustannukset yhteensä (€)
- Jätehuollon investointikustannukset yhteensä (€)
- Investointikustannukset jätejakeittain (€)
- Vaarallisten jätteiden määrä (kg, t, l)
- Vaarallisen jätteen käsittelykustannukset yhteensä (€)
- Ympäristövalvonnan raportit vaarallisten jätteiden tuottajien ja vastaanottajien toimittamista tiedoista (kpl)
- Kompostoivat tai muuten biojätteensä erikseen käsittelevät yksiköt (kpl)
- Asiakas- ja asukaspalaute
- Työntekijäpalaute / käyttäjäkokemukset
- Ympäristöohjelmien määrä alueella (kpl)
- Yksikkökohtaisten jätehuoltosuunnitelmien määrä alueella (kpl)
- Roskaantumisesta tai asiattomasta jätteenkäsittelystä Kittilän kuntaan, Visit Leville tai Lapecolle tehtyjen ilmoitusten määrä (kpl)
- Jätehuoltosuunnitelman toimenpide-ehdotusten toteuttaminen, toteutuneiden toimenpiteiden määrä (kpl)⁷¹⁾

Lapecolla käytössä olevia mittareita:

- Asiakasmäärät
- Jäteastioiden tyhjennysmäärät
- Jättemäärät; sekä kokonaisjättemäärien että erikseen kerättävien jätejakeiden osalta
- Jätehuollon kulut ja tulot
- Jätehuollon investoinnit
- Työntekijöiden määrä ja työhön käytetyt työtunnit
- Tyhjentäjältä saatava palaute
- Solekko lajitella -kampanjan lajittelututkimukset (kesään 2020 asti)
- Jäteasemien maaperäseurannan mittarit⁷²⁾

Erilaisia jätehuollon indikaattoreita voi olla esimerkiksi:

- Polttokelpoisen jätteen määrä / kokonaisjättemäärä (t/t)

- Kokonaisjättemäärä / työntekijöiden määrä (t/hlö)
- Kerättävät jättemäärät jätelajittain / kokonaisjättemäärä (t/t)
- Kerättävät jättemäärät jätelajittain / työntekijöiden määrä (t/hlö)
- Jätehuollon kokonaiskustannukset / liikevaihto (€/€)
- Jätehuollon kokonaiskustannukset / kokonaisjättemäärä (€/t)
- Jaakohtaiset kustannukset / jätehuollon kokonaiskustannukset (€/€) ⁷¹⁾
- Kokonaisjättemäärä / liikevaihto (t/€)

e YHTEISÖN SITOUTUMINEN JA SITOUTTAMINEN JÄTEHUOLLON KEHITTÄMISEEN

Ympäristötietoisuus ja kiertotalous ovat tulleet pysyväksi osaksi yhteiskuntaa ja organisaatioita. Nykyaikaisella organisaatiolla on omat ympäristötavoitteensa. Osana tavoitteita toimivan jätehuollon merkitys on laaja. Toimiva jätehuolto edesauttaa taloudellista, sosiaalista sekä ekologista hyvinvointia. Jotta tämä toteutuisi käytännössä, yhteisön jäsenten tulee olla sitoutuneita ympäristövastuullisen käyttäytymisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Sitoutuminen onnistuu, kun ihmiset tiedostavat, miksi toimintatapoja muutetaan ja toimintaa kehitetään. Asianmukainen koulutus ja uusiin käytäntöihin perehdyttäminen ovat olennaisia sitouttamisen keinoja. Koulutuksella saadaan myös rohkaistua, kannustettua ja motivoitua uudistuksiin. Motivoinnissa on painotettava jokaisen henkilökohtaisen panoksen tärkeyttä. ⁷³⁾

Henkilöstö sitoutuu jätehuollon hoitamiseen paremmin, jos henkilöstö on osallistunut jätehuoltosuunnitelman laatimiseen jo suunnitteluvaiheessa. Yrityksessä on varmistettava tehtävänkuvien ja vastuiden selkeys ja se, että tehtävänkuvat ovat kaikkien tiedossa. ⁷⁴⁾ Sitouttamalla myös verkostot esimerkiksi alihankkijat yhteistoimintaan jo ennen toimenpiteitä ja jatkamalla toimenpiteiden jälkeen, saadaan kaikki osapuolet yhteisen asian taakse. Yhteinen linjaus edesauttaa uusien tapojen omaksumista. Organisaation johdon toimiminen esimerkkinä on tärkeää. ⁵²⁾ Lisäksi tarvitaan asiaan perehtyneitä ”vetureita” lähitoimijoiden joukossa, esimerkiksi lähiesimiehissä tai työkavereiden keskuudessa.

On muistettava, että aktiivisten osallistujien lisäksi täytyy saada sitoutettua myös ”hitaammin lämpenevät”. Uusia asioita voi ensin kokeilla pienemmällä porukalla. Tällöin löytyy toteuttamiskelpoisimmat ideat, jotka on helpompi juurruttaa kaikille toimijoille. Yhteisön sitouttamisessa on muistettava pitää ilmapiiri vastaanottavana ja avoimena, kysellä kuulumisia ja toimenpiteiden toimivuutta säännöllisesti. Kokemusten jakaminen on tärkeää. Kehittämisen kulttuuri organisaatiossa helpottaa myös kiertotalouden uusien mallien käyttöönottoa. Yhteinen osallistava kehittäminen on edellytys sille, että uudet tavat toimia otetaan mukaan arkeen. Kunnan poliittisen ja virkamiesjohdon näkyvä tuki edesauttaa kuntalaisten ja yrittäjien luottamusta kiertotaloutta kohtaan. ⁷⁵⁾

7 JÄTEHUOLTOTIEDOTUS

Kierrätyksestä tiedotettaessa ja sitä toteutettaessa tarvitaan yhteinen, myönteinen asenne aiheeseen. Herkän luonnon korostaminen on tärkeää. Toiseksi on muistettava, että jätteiden sijaan puhutaan raaka-aineista, materiaaleista, kiertotaloudesta ja uusiutuotteista. Levin jätehuollon kehittäminen ja ympäristöasioiden huomioiminen on arvovalinta. Levin arvojen tulee olla näkyvä osa tiedotusta. Levi 4 – kehittämisstrategiassa lanseerattua visiota **Levi on rakas** voi hyödyntää myös jätehuoltotiedotuksessa. Eihän mitään itselleen tärkeää halua kohdella huonosti.

Visio jätehuoltotiedotukseen Levillä: - tavoittaa oikeat henkilöt - sitouttaa - viesti kulkee koko matkan ajan mukana - viesti on yhtenäinen ja selkeä	Tiedotuksen asenne: - Levi on rakas - Elämme luonnostamme - Kiertotalous on osa arkea - Myönteisyys - Hyvien tekojen esilletuominen - Aktiivinen opastus
--	--

Yksi syy siihen, että matkailija valitsee lomakohteekseen Levin, on alueen puhdas luonto. Tätä arvostavat matkailijat eivät halua itsekään pilata luontoa, ja ovat usein myös valveutuneita kierrätyksen suhteen. Matkailijoille on annettava mahdollisuus kierrättää ja hoitaa lajittelun, jos kokevat sen velvollisuudekseen. Kierrätettävistä jättejakeista valmistettujen tuotteiden kuvaileminen lisää motivaatiota kierrätykseen. Myös jätteiden määrän vähentämisestä kannattaa kertoa asiakkaille. Muun muassa ruokahävikin määrästä tiedottaminen vähentää usein asiakkaiden aiheuttamaa ruokahävikkiä.

Tiedotuksessa otetaan käyttöön yhteinen linja, jotta kaikki Levin toimijat puhuvat samoista asioista samalla tyylillä. Annettujen ohjeiden tulee olla jätelain mukaisia. Yritysten kesken on oltava yhteinen toimintasabluuna ja tahtotila sen käyttämiseen. Levin jätehuollon tiedotuksen tavoitteena on saavuttaa yhtenäisyys sekä toimintatavoiltaan että ulkonäöltään alkaen lentokentältä jatkuen majoitus-, ohjelmapalvelu- ja ravintolayrityksissä sekä katukuvassa. ”Levi Recycling” –brändi ja ”Levi Recycling Point” –lajittelupisteet tulee olla näkyviä, esillä, helposti saavutettavissa ja kierrätysmerkinnät selkeitä. Tavoitteena on antaa ymmärrettävä viesti kaikille matkailijoille kansallisuudesta riippumatta. Sen lisäksi, että matkailijoiden on itse helppo käyttää yritysten kierrätyspisteitä, yritysten henkilökunta on koulutettu opastamaan lajittelussa aktiivisesti ja positiivisesti. Levin jätehuolto-brändiä käytetään mainonnassa, jotta asiakkailla on tiedossa jo lomaansa varatessaan ja ennen alueelle tuloa, että Levin arvoihin kuuluu kiertotalous ja materiaalien uusiokäyttö.

Tätä kehittämissuunnitelmaa laadittaessa toteutettiin lajittelumerkit (Liite 10) yhteistyössä Levi Ski Resortin ja Lapecon kanssa. Lajittelumerkit on tarkoitettu koko Levin alueella käytettäväksi. Levin alueen toimija, myös asukas tai loma-asukas, voi tulostaa merkit tai teettää niistä tarroja omaan käyttöönsä. Visit Levi koordinoi näitä yhteisiä lajittelumerkkejä jatkossa. Jos yritys tarvitsee ja haluaa tehdä tai teettää merkeistä uusia kieliversioita, Visit Levin kautta saa lajittelumerkit muokattavassa tallennusmuodossa. Merkkien hyödyntäminen velvoittaa antamaan uudet kieliversiot alueen muidenkin toimijoiden käyttöön. Lisäksi on syytä käyttää yhteisiä värikoodeja joko lajitteluastioissa ja –kasseissa tai jätteastioiden kansissa.

Taulukko 8. Värikoodit lajittelumerkintöihin, jäteastioiden kansiin tai jäteastioihin.

76)

SEKAJÄTE (harmaa)	BIOJÄTE (ruskea)	POLTTOKELPOINEN JÄTE (oranssi)
PAPERI (vihreä)	KARTONKI ja pahvi (sininen)	METALLI (musta)
LASI (valkoinen)	VAARALLINEN JÄTE (punainen)	MUU HYÖTYJÄTE esim. muovi (keltainen)

Visit Levi on toteuttanut mobiilisovelluksen, josta heidän välityksessään olevien lomahuoneistojen tiedot, myös kierrätysohjeet, löytyvät suomeksi (Liite 9), ruotsiksi, englanniksi, saksaksi ja venäjäksi. Kaikki Visit Levin kautta varaavat matkailijat saavat linkin oman lomahuoneistonsa ohjeisiin sähköisesti. Linkin majoitusta koskeviin huoneistokohtaisiin ohjeisiin, QR-koodin tai kierrätysohjeet voi laittaa roska-, siivous- tai kuivauskaapin oveen tai muualle helposti löydettävään paikkaan. Visit Levi tarjoaa kierrätysaineiston myös verkko-oppimisympäristössä (LeviPassi), joka on suunnattu Levin yritysten ja Kittilän kunnan työntekijöiden kouluttamiseen. Tiedotukseen tarvitaan yhteisiä materiaaleja vielä lisää ja olemassa olevat materiaalit tulee pitää ajan tasalla.

Viranomaisviestintää yrittäjien suuntaan tulee lisätä, muutenkin kuin lupaprosessissa. Tällä hetkellä viestintä ei ole ennakoivaa. Jatkossa toteutetaan aktiivisempaa viestintää muun muassa lakimuutoksista, esimerkiksi tulossa olevasta jätelain muutoksesta ja sen tuomista yrittäjien velvoitteista.

a KENEEN OTTAA YHTEYTTÄ JÄTEASIOISSA

Jätehuollon vastuunjako on esitetty liitteessä 2.

Taulukko 9. Yhteystietoja jätehuollon kysymyksiin.

Aihe	Taho	Yhteystiedot
Asumisen ja loma-asumisen jätehuollon kysymykset	Lapeco	www.lapeco.fi , asiakaspalvelu@lapeco.fi , puh. 040 3511 771
Yritysten jätehuollon kysymykset	Yksityiset jätehuoltoyritykset, yritysten ympäristö- ja jätehuoltovastaavat	
Kierrätys ekopisteillä, täydet keräyspisteet	Lapeco	www.lapeco.fi , asiakaspalvelu@lapeco.fi , puh. 040 3511 771
Kierrätys Ringin ekopisteillä (asumisen pakkausjätteet: muovi, kartonki, lasi, metalli), täydet keräyspisteet	Suomen Pakkauskierätys Rinki Oy, Suomen Uusiomuovi Oy (muovin osalta)	asiakaspalvelu@rinkiin.fi puh. 0800 133 888 (ark. 7-21, la 9-18), www.uusiomuovi.fi , katja.laitinen@uusiomuovi.fi puh. 050 407 3959
Roskaantuminen	Kittilän kunnan ympäristövalvonta	www.kittila.fi , ymparisto@kittila.fi , puh. 040 847 9552, 040 636 0512
Jätehuollon kehittämisideat ja -tarpeet	Lapeco, Kittilän kunnan ympäristövalvonta, yksityiset jätehuoltoyritykset	www.lapeco.fi , www.kittila.fi

8 JÄTEHUOLLON TULEVAISUUS LEVIN ALUEELLA

Jätehuollossa on tulossa lähitulevaisuudessa isoja muutoksia lisää sekä koko Suomen mittakaavassa, että Levillä. Meidän on varauduttava muutoksiin jo ennakolta edesauttamalla muutosten hyväksymistä ja järjestämällä valmiit mallit muutoksista tiedottamiseen. Jätehuoltosuunnitelmia on seurattava ja päivitettävä säännöllisesti ja lisäksi tarvittaessa. Jätehuoltopisteissä tulee huomioida myös tulevaisuuden tilan tarve ja jätehuollon muutokset järjestämällä tilat muunneltaviksi.

On hyvä, että materiaalien kierrätettävyyteen kiinnitetään entistä enemmän huomiota. Silti asiassa pitäisi päästä pidemmälle, jätelain mukaisen etusijajärjestyksen ensimmäiseen vaihtoehtoon, jätteiden synnyn ehkäisyyn. Jätteiden määrän vähentäminen on välttämättömyys ja ainoa tapa, tehdä jätehuollosta ekologisempaa. Kun käsiteltävää on vähemmän, tarvitaan vähemmän kuljetuksia, jätteiden käsittelylaitoksia ja infrastruktuuria. Jätteiden määrän vähentäminen vähentää riskiä ympäristön pilaantumiselle ja terveyshaitoille. Vähemmän käsiteltävää jätettä tuottaa myös vähemmän haju- ja meluhaittoja. Niin kauan kuin tuotteita kuljetetaan pitkiä matkoja, tuotteiden suojaaminen on kuitenkin välttämätöntä. Jätteen määrän vähentäminen vaatii siis koko tuotanto- ja kulutusketjulta uuden tyyppistä ajattelua. Esimerkiksi elintarvikepakkauksista tulee tuotantoketjussa arvokkaita osia uusiokäyttöisinä ja pitkäikäisinä. Lähellä tuotettuja elintarvikkeita ja muita tuotteita tarvitsee suojata ja pakata vähemmän lyhyen kuljetuksen ajaksi, joten lähituotteiden suosiminen vähentää usein myös jätekuormaa. Ei riitä, että yksittäinen toimija kiinnittää huomiota jätteiden määrän vähentämiseen, vaan tähän työhön on lähitulevaisuudessa saatava mukaan kaikki toimijat!

a BIOHAJOAVA JÄTE

Yritysten ja kunnan kiinteistöissä syntyvien biohajoavien jätteiden käsittely paikallisesti ja kestäväällä tavalla vaatii laajaa yhteistyötä sekä rinnakkaisia järjestelmiä takaamaan toimintavarmuuden haastavissa oloissa ja erityyppisillä alueilla. Vaihtoehtona on esimerkiksi biokaasulaitos, josta on valmistunut selvitys Kittilän, Muonion, Kolarin ja Enontekiön yhteistyönä vuoden 2019 aikana. Toinen vaihtoehto on paikallinen käsittely oikean kokoluokan kompostoreilla tai bokasheilla. Nyt syksyllä 2019 Hettula Oy:llä on käynnissä ympäristölupaprosessi Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa biojätteiden käsittelystä Hettula Oy:n jäteasemalla Kittilässä. Sekä biokaasulaitoksessa että biojätteen kompostoinnissa on vielä useita kohtia ratkottavana. Biokaasulaitokselle on löydyttävä yrittäjä tai muu toimija, joka investoi laitokseen. Laitosta varten on kaavoitettava alue. Molemmissa vaihtoehdoissa on mietittävä, mitä käsitellylle biojätteelle tehdään. Jos biokaasun tuotantoon otetaan mukaan myös jätevedenpuhdistamon lietteitä, lopputuotteena syntyvä lannoite soveltuu hyödynnettäväksi lähinnä energiapuun kasvattamisessa. Ilman lietettä kompostoidun tai fermentoidun biojätteen käyttömahdollisuudet lannoitteena ovat hieman laajemmat. Joka tapauksessa jälkikompostointi ja lannoitevalmisteen käyttö vaativat tarkkaa suunnittelua ja valvontaa. Kolmas vaihtoehto on jatkaa biojätteen kuljettamista Ouluun, mutta polttolaitoksen sijaan erilliskerättynä biokaasulaitokselle. Tähän vaihtoehtoon on päädytty Kuusamon matkailukeskuksen Rukan muutamien yritysten biojätteiden osalta ⁷⁷⁾. Tässä yhteydessä on muistettava, että Rukalta Ouluun on 240 km ja Leviltä Ouluun on 370 km.

Kuva 16. Kompostori yli sadan lapsen päiväkodin käytössä Porissa.

Kuva Katja Helander, julkaistu kuvaajan luvalla.

b YRITYSTEN MUOVIJÄTE

Uusiomuovin hiilijalanjälki on pienempi kuin neitseellisen muoviraaka-aineen. Muovin kierrättäminen vie vain noin 15 prosenttia siitä energiasta, mitä muovin raaka-aineen valmistaminen maaperästä poratusta öljystä vaatii ⁷⁸⁾. Muovin ohjaaminen materiaaliseen kierrätykseen on myös jätelain etusijajärjestyksen mukaista. Yritysten muovit tulee lajitella muovilaaduittain, jotta ne saadaan kierrätettyä materiaalina. Usein yrityksistä kerättävät muovilaadut ovat: LD-PE 04 eli kirkas kalvomuovi, kovat PP 05-muovit sekä kovat HD-PE 02-muovit. Kierrätettävien muovien tulee olla puhtaita, joten keittiön kovat muovit huuhdotaan tai käytetään astianpesukoneessa ennen keräysastiaan laittamista. Kirkas kalvomuovi kerätään säkkeihin talteen samalla kun kuormat puretaan. Likaiset muovit laitetaan polttokelpoisiin jätteisiin, koska niitä ei pystytä materiaalina hyödyntämään. ⁷⁹⁾

Lapissa yritysten omasta toiminnasta syntyvää kierrätyskelpoista muovijätettä otetaan vastaan Rovaniemellä Encore Ympäristöpalvelut Oy:n terminaaliassa ⁸⁰⁾. Jätteiden kuljettaminen tai kuljetuksen hankkiminen on yritysten omalla vastuulla. Terminaali ottaa muovin vastaan maksutta. Terminaali on välivarasto, joka toimittaa materiaalin jatkokäsittelyyn. Levin yritysten muovijätteen kierrättämisen tulevaisuus on kiinni siitä, löytyykö tahoa, joka perustaisi vastaanottoterminalin lähemmäs, esimerkiksi Kittilän alueelle. Jos terminaali olisi lähempänä, pienetkin yritykset voisivat lajitella, kerätä ja viedä toiminnassaan syntyvät muovit hyötykäyttöön. Tällä hetkellä isojen yritysten yhtenä vaihtoehtona muovisen pakkausjätteen suhteen on hankkia paalain, joka tiivistää muovin vähemmän tilaa vieväksi. Entä löytyisikö pienistä yrityksistä yhteistyöhalukkuutta yhteisen paalaimen hankkimiseksi tai vuokraamiseksi? Paalauksen jälkeen muoville tulee järjestää kuljetus Rovaniemen terminaaliin. Onko yrityksellä omaa ajoa Rovaniemelle tai järjestäisikö kuljetus paluukyytinä yhteistyökumppaneilta? Kannattaa neuvotella isojen ketjujen kanssa, josko ne voisivat myydä logistiikkapalveluitaan myös muille toimijoille. Isot ketjuthan toimivat ”vie mennessäsi, tuo tullessasi” –periaatteella. Mahtuisiko kyytiin myös muista yrityksistä tulevaa muovia, samoin kuin kartongin ja pahvin suhteen jo tehdään? Myös kunnan kiinteistöissä tulee kerätä muovit erikseen muista jätteistä heti, kun se on mahdollista Kittilän alueella.

Alueellisen terminalin toteutumisen edistämiseksi hankkeen aikana tehtiin suuntaa antava pakkausmuovijätetutkimus kahdessa ravintolassa Levillä. Levi Restaurants Oy:n Gondoliravintola on rinneravintola, joka tarjoilee sekä kahvilatuotteita että seisovan pöydän lounaan. Levi Hotel Span ravintolat Ahku, Kekäle ja Classic Pizza tarjoilevat ruokaa hotelliaamiaisesta illallisiin. Ravintolat keräsivät kaiken

syntyneen pakkausmuovijätteen talteen viikolla 42 eli syyslomaviikolla. Muovit lajiteltiin laaduittain ja punnittiin joka toinen päivä. Viikon tuloksia verrattiin koko vuoden liikevaihtoon ja ravintoloiden käyttöasteeseen. Vertailun pohjalta arvioitiin näissä kahdessa ravintolassa vuoden aikana syntyvän jätteen määrää. Lisäksi muovin määrää pohdittiin suhteessa kokonaisjättemäärään. Varsinaista vertailua kokonaisjättemäärään ei tehty, koska kokonaisjättemäärän selvittäminen olisi ollut liian työlästä.

Tutkimuksen mukaan pakkausmuovijätettä kertyi viikossa Span ravintoloissa noin 50 kg ja 3 300 litraa. Gondoliravintolassa syntyi samalla viikolla noin 25 kg ja 1 500 litraa muovijätettä. Arviolta Span vuosittainen muovijättemäärä on 11 000 kg ja 740 000 litraa. Gondoliravintolan muovijättemäärä vuodessa on arviolta 1 500 kg ja 90 000 litraa. Gondoliravintolassa syntyy polttokelpoista jätettä vuodessa noin 12,52 tonnia. Muovin osuus jätteiden painosta oli siis noin 12 %. Polttokelpoisen jätteen lisäksi Gondolilla on syntynyt biojätettä, lasimursketta, pienmetallia sekä panimolle palautettavia kierrätyspulloja ja tölkkejä. Levin alueella on yli 60 erikokoista ravintolaa. Voidaan arvioida, että pakkausmuovijätettä kertyy vuosittain yhteensä Levin alueen ravintoloissa vähintään 350 000 kg.

Taulukko 10. Hankkeessa toteutetun muovijätetutkimuksen tulokset

Gondoliravintolassa ja Levi Hotel Span ravintoloissa 2019 viikolla 42.

Ei merkintöjä = pakkaukset, joissa ei ollut tunnistettavia pakkausmateriaalimerkintöjä

	Gondoli	Gondoli	Spa	Spa
Muovilaatu	kg	litraa	kg	litraa
1 PET (Polyeteenitereftalaatti)	0,80	alle 100	2,13	250
2 PE-HD (Polyeteeni high-density)	3,11	150	1,37	100
3 PVC (Polyvinyylikloridi)	0	0	0	0
4 PE-LD (Polyeteeni low-density)	1,47	alle 200	3,06	300
5 PP (Polypropeeni)	9,11	450	16,98	1 000
6 PS (Polystyreeni)	1,05	150	0,39	alle 50
7 O (Muut)	1,08	100	1,75	200
Ei merkintöjä	8,41	550	24,79	1 400
Yhteensä	25,04	alle 1500	50,47	3 300

Taulukko 11. Arvio syntyvän muovijätteen määristä

Gondoliravintolassa ja Levi Hotel Span ravintoloissa vuoden aikana.

Gondoli	Gondoli	Spa	Spa
Arvio kg/v	Arvio l/v	Arvio kg/v	Arvio l/v
1 502	90 000	11 315	740 850

Kuvat 17-19. Pakkausmuovijätetutkimusta.

Kuvat Liisa Arpiainen, Tapani Arpiainen, julkaistu kuvaajien luvalla.

c PUTKIKERÄYSJÄRJESTELMÄ

Seuraavan matkailukeskuksen keskusta tai muuten tiiviisti rakennetulle alueelle suunnitellaan jo kaavoitusvaiheessa ja toteutetaan ensimmäisistä rakennuksista lähtien jätteen putkikeräysjärjestelmä. Putkikeräysjärjestelmässä jätteen tuottajaa lähellä joko pihalla tai rappukäytävässä on tavanomaisien roskien näköisiä putkenpäitä. Asukkaat saavat jätehuoltoyhtiöltä sähköisen tunnisteavaimen, jolla roskien lukitut luukut avautuvat ⁸¹⁾. Jätteet kulkevat putkistojätkin automaattisesti alipaineen avulla koonta-asemalle, josta ne kuljetetaan jäteautoilla jatkokäsittelyyn. Järjestelmä on siisti, helppokäyttöinen, turvallinen ja äänetön ⁸²⁾. Vastaava järjestelmä on käytössä Suomessa muun muassa Vantaan Myyrmäellä, Tampereen Vuoreksessa sekä Helsingissä Kalasatamassa ja Kruunuvuorenrannassa. Esimerkiksi Vuoreksessa erillisiä putkia pitkin kulkee biojäte, paperi, kartonki ja sekajäte ⁸¹⁾. Kalasatamassa kerätään sekajäte, biojäte, paperi, kartonki ja muovipakkaukset putkikeräyksessä. Muille jätteille on tavanomaiset keräysastiat. ⁸²⁾

Kuva 20. Helsingin kalasatamassa käytössä olevia putkikeräysvälineitä kartongille ja muoville.

⁸²⁾

Kuva 21. Jätteen putkikeräysjärjestelmässä roskat syötetään putkistoon kunkin taloyhtiön omissa keräyspisteissä.

Kuva Teemu Taalasmaa.⁸³⁾

LÄHTEET

1. Kittilän kunta: Tervetuloa Kittilän kuntaan! Elokuu 2019. Osoitteessa: http://www.kittila.fi/sites/default/files/asiakirjat/Viestinta/Tutustu_alueeseen/kittila_esittely_paivitetty_02092019.pdf Viitattu 12.11.2019.
2. Jätelaki 646/2011 5§, 6§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.
3. Jätelaki 646/2011 1§, 2§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.
4. Lapin Jätehuoltokuntayhtymä: Yleiset jätehuoltomääräykset 1.10.2015 alkaen. Osoitteessa: https://media.voog.com/0000/0044/2776/files/jatehuoltomaaraykset_01_10_2015-1.pdf Viitattu 12.11.2019.
5. Lapin Jätehuoltokuntayhtymä: Kuva Etusijajärjestys. Osoitteessa: <https://lapeco.fi/viestinta/oppaat> Viitattu 12.11.2019.
6. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu: Jätteet ja jätehuolto. Osoitteessa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Jatteet_ja_jatehuolto Viitattu 12.11.2019.
7. Jätelaki 646/2011 72§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.
8. Ympäristöministeriö: Jättesäädöspaketti. Osoitteessa: https://www.ym.fi/fi-FI/Ymparisto/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Ymparistonsuojelun_valmisteilla_oleva_lainsaadanto/Jatesaadospaketti Viitattu 12.11.2019.
9. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu: Pakkausjätetilastot. Osoitteessa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Jatetilastot/Tuottajavastuun_tilastot/Pakkausjateatilastot Viitattu 12.11.2019.
10. Ympäristöministeriö: Työryhmän tiedote: Jätteiden lajittelua ja erilliskeräystä lisättävä merkittävästi [https://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tyoryhma_Jatteiden_lajittelua_ja_erillis\(51634\)](https://www.ym.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Tyoryhma_Jatteiden_lajittelua_ja_erillis(51634)) Viitattu 16.9.2019.
11. Haapasalo, Reetta: Päiväkodin jätehuoltosuunnitelma 2019. Osoitteessa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/166681/Haapasalo_Reetta.pdf?sequence=2&isAllowed=y Viitattu 12.11.2019.
12. Ympäristöministeriön raportteja: Katsaus eräiden EU-maiden jätelainsäädäntöön, 23/2018, toimittaja Erkki J. Hollo. Osoitteessa: <https://core.ac.uk/download/pdf/17340320.pdf> Viitattu 12.11.2019.
13. Ympäristöministeriö: Kierrätyksestä kiertotalouteen, Valtakunnallinen jättesuunnitelma vuoteen 2023, 01/2018.
14. Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus: Lapin alueellinen jättesuunnitelma vuoteen 2020, 42/2012.

15. Kittilän kunta: Jätehuolto. Osoitteessa: www.kittila.fi/jatehuolto Viitattu 9.10.19.
16. Kauppila, Aila: yksityinen sähköpostiviesti 11.11.2019. Viestin saaja: Liisa Arpiainen.
17. SYKE, Aalto-yliopisto, YTK, Ilmatieteenlaitos: Ilmasto-opas.fi: Materiaalitehokkuus säästää ilmastoa, luonnonvaroja ja kustannuksia. Osoitteessa <https://ilmasto-opas.fi/fi/ilmastonmuutos/hillinta/-/artikkeli/38393e35-469e-4b53-8a31-15fbeb897c/materiaalitehokkuus.html> Viitattu 12.11.2019.
18. Tilastokeskus: Suomen virallinen tilasto (SVT): Jätetilasto ISSN=1798-3339. 2017. Osoitteessa: http://www.stat.fi/til/jate/2017/jate_2017_2019-07-09_tie_001_fi.html Viitattu: 12.11.2019.
19. Tilastokeskus: Tilastokeskuksen Px-Web-tietokannat: Yhdyskuntajätteet Suomessa käsittelytavoittain 1997-2017. Osoitteessa: http://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_ympp_jate/statfin_jate_pxt_001.px/table/tableViewLayout1/ Viitattu 12.11.2019.
20. Lapin Jätehuolto kuntayhtymä: Jättemäärät 2017-2018.
21. Kiertokaari Oy, Lapin Jätehuolto Kuntayhtymä, Napapiirin Residuum Oy, Perämeren Jätehuolto Oy: Polttokelpoisen jätteen lajittelututkimus, Solekko lajitella –kampanja 18. – 20.09.2019.
22. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Muovipakkaukset. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/lajitteluohjeet/muovi/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
23. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Metallit. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/lajitteluohjeet/metalli/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
24. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Kartonki. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/lajitteluohjeet/kartonki/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
25. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Lasi. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/lajitteluohjeet/lasi/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
26. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Paperi. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/lajitteluohjeet/paperi/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
27. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Vaatteet ja tekstiilit. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/lajitteluohjeet/vaatteetekstiilit/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
28. Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu: Keräyspaperitilastot. Osoitteessa: https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kartat_ja_tilastot/Jatetilastot/Tuottajavastuun_tilastot/Kerayspaperitilastot Viitattu 12.11.2019.
29. Pirkanmaan ELY: Pakkaukset ja pakkausjätteet, taulukko 1 Markkinoille saatetut pakkaukset ja niiden hyödyntäminen vuosina 2003-2017, 30.1.2019.
30. Pirkanmaan ELY: Pakkaukset ja pakkausjätteet, taulukko 2 Markkinoille saatetut pakkaukset ja niiden hyödyntäminen vuosina 2003-2017 (materiaalit yhteensä), 30.1.2019.
31. UFF: Vaatteet lajitellaan uudelleenkäyttöä varten. Osoitteessa: <http://uff.fi/vaatteen-uusi-elama/> Viitattu 12.11.2019.
32. Kestopuuteollisuus ry: Kyllästetyn puun kierrätys. Osoitteessa: <https://www.kestopuu.fi/kierratys/> Viitattu 12.11.2019.
33. Lapin Jätehuolto kuntayhtymä: Näin lajittelet oikein. Osoitteessa: <https://lapeco.voog.com/viestinta/oppaat/lajitteluohjeet> Viitattu 12.11.2019.
34. Circhubs: Tekstiilijäte. Osoitteessa: <https://circhubs.fi/tietopankki/tekstiilijate/> Viitattu 12.11.2019.
35. Lapin Jätehuolto kuntayhtymä: Hinnat. Osoitteessa: <https://lapeco.fi/hinnat> Viitattu 12.11.2019.
36. Lapin Jätehuolto kuntayhtymä: Ekopisteet. Osoitteessa: <https://lapeco.fi/jatehuolto/ekopisteet> Viitattu 12.11.2019.
37. Suomen pakkauskierrätys RINKI Oy: Katso pakkausten lajitteluohjeet kotitalouksille. Osoitteessa: <https://rinkiin.fi/kotitalouksille/lajitteluohjeet/> Viitattu 12.11.2019.
38. Hettula Oy: Jätehuolto. Osoitteessa: <https://hettula.com/fi/tuotteet-ja-palvelut/jatehuolto/> Viitattu 12.11.2019.
39. Jätelaki 646/2011 32§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.

40. Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 5§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120179> Viitattu 12.11.2019.
41. Jätelaki 646/2011 94§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.
42. Jätelaki 646/2011 12§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.
43. Lapin Jätehuolto kuntayhtymä: Jäteasemien hinnasto 1.1.2016 alkaen. Osoitteessa: <https://media.voog.com/0000/0044/2776/files/J%C3%84TEASEMAN%20HINNASTO%20%2008072019.pdf> Viitattu 12.11.2019.
44. Hettula Oy: Jäteasema. Osoitteessa: <https://hettula.com/fi/tuotteet-ja-palvelut/jatehuolto/jateasema-kittila/> Viitattu 12.11.2019.
45. Suomen Uusiomuovi Oy: Terminaalit kartalla. Osoitteessa: http://www.uusiomuovi.fi/fin/yritykselle/terminaalit_kartalla/Lähde Viitattu 12.11.2019.
46. Aro, Maria: yksityinen sähköpostiviesti 12.11.2019. Viestin saaja: Liisa Arpiainen.
47. Huilaja, Heikki: Jäteyhteiskunta-tutkimushanke: yksityinen sähköpostiviesti 20.8.2019. Viestin saaja: Liisa Arpiainen.
48. Kittilän ympäristövalvonta: Vastaukset avoimeen internet-kyselyyn jätehuollosta Kittilässä, 2018.
49. HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä: Vähennä jätettä. Osoitteessa: <https://www.hsy.fi/fi/asukkaalle/lajittelujakierratys/vahennajatetta/Sivut/default.aspx> Viitattu 12.11.2019.
50. Kuningaskuluttaja: Minne kaikki tulostuskasetit voi laittaa kiertoon? Osoitteessa: <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/04/07/minne-kaikki-tulostuskasetit-voi-laittaa-kiertoon> Viitattu 12.11.2019.
51. Särkkä, Laura ja Ovaskainen, Julle: Tuusulan kunnan kiinteistöjen jätehuollon kehittämissuunnitelma, 2018. Osoitteessa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/141894/Ovaskainen_Julle.pdf?sequence=1&isAllowed=y Viitattu 12.11.2019.
52. GarbageX-projekti: Jätehuollon suunnittelu. Osoitteessa: http://garbagex.net/03_kiinteistojen_jatehuolto/01_00_jatehuoltosuunnitelma.html Viitattu 12.11.2019.
53. Kiertokapula: Jätehuollon kehittäminen, yritykset ja julkiset organisaatiot, 2012. Osoitteessa: http://www.kiertokapula.fi/wp-content/uploads/2013/04/pktoimintamalli2012_30042013netti.pdf Viitattu 12.11.2019.
54. Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012, Liite 4 Jäteluettelo. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/data/sdliite/liite/6094.pdf> Viitattu 12.11.2019.
55. Suomen Kiertovoima: Vaarallinenjate.fi-sivusto. Osoitteessa: <https://vaarallinenjate.fi/> Viitattu 12.11.2019.
56. Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 9§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120179> Viitattu 12.11.2019.
57. Jätelaki 646/2011 28§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110646> Viitattu 12.11.2019.
58. Yle Uutiset: Lounas 10 euroa, astia 2 euroa: Ravintola otti käyttöön pantilliset take away -astiat – Idean keksijät toivovat muovipantista isoa ilmiötä. Osoitteessa: https://yle.fi/uutiset/3-11039326?fbclid=IwAR1jz8XM9vr9o63OWblo8xTWVkb3UPUESKX_OntiAPCH0JD2aZPOUUbX23I Viitattu 15.11.2019.
59. Ympäristöministeriö: Jätteiden ja sivuvirtojen tietoausta Materiaalitori. Osoitteessa: <https://www.materiaalitori.fi/> Viitattu 12.11.2019.
60. Lapin Jätehuolto kuntayhtymä: Vuosi 2020 tuo tullessaan uusia käytäntöjä yrityksille –tiedote. Osoitteessa: <https://lapeco.fi/ilmoitustaulu/vuosi-2020-tuo-tullessaan-uusia-kaytantoja-yrityksille> Viitattu 12.11.2019.
61. Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 15§, 16§. Osoitteessa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120179> Viitattu 12.11.2019.
62. Jätehuoltoyhdistys ry: Rakentamisen jätteiden kierrätystä lisäävät keinot. Osoitteessa: <http://www.jateplus.fi/jateplus-12017/talonrakentamisen-jatteiden-kierratysta-lisaavat-keinot/> Viitattu 12.11.2019.
63. LCA Consulting: Asumisessa syntyvän yhdyskuntajätteen keräyksen ja käsittelyn elinkaariarviointi Pohjois-Suomen alueella 23.10.2017. Osoitteessa: <https://media.voog.com/0000/0044/2776/files/YhtymakokousPtk2%20Liite%203.pdf> Viitattu 12.11.2019.

64. L&T Lassikko: Nelilokero tehostaa kotitalouden muovin lajittelua, 29.5.2019. Osoitteessa: <https://lassikko.lt.fi/nelilokero-tehostaa-kotitalouden-muovin-lajittelua> Viitattu 12.11.2019.
65. Kaleva: Nelilokeroinen jäteauto aloittaa työt Oulussa –artikkeli, 17.1.2013. Osoitteessa: <https://www.kaleva.fi/uutiset/oulu/nelilokeroinen-jateauto-aloittaa-tyot-oulussa/618477/> Viitattu 12.11.2019.
66. PWS: Mikä on Quattro Select? Osoitteessa: <https://www.pwsoy.fi/fi/koti/tuotteet/quattro-select-jaerjestelmae/mikae-on-quattro-select/> Viitattu 12.11.2019.
67. Heikkinen, Eija: yksityinen sähköpostiviesti 29.10.2019. Viestin saaja: Liisa Arpiainen.
68. Molok Oy: Mitä on korttelikeräys? Osoitteessa: <https://www.molok.com/fi/korttelikerays> Viitattu 12.11.2019.
69. Helsingin kaupunki: Roskat riviin! Jätehuollon fiksuisimmat käytännöt ja parhaat vinkit tapahtumajärjestäjille. Osoitteessa: <https://www.hel.fi/static/ymk/esitteet/roskat-riviin.pdf> Viitattu 12.11.2019.
70. Salpausselän Kisat: Vapaaehtoiset. Osoitteessa: <https://lahtiskigames.com/vapaaehtoiset/> Viitattu 12.11.2019.
71. GarbageX-projekti: Jätehuollon suunnittelu, Laskennallinen seuranta. Osoitteessa: http://www.garbagex.net/03_kiinteistojen_jatehuolto/04_01_seuranta.html Viitattu 14.11.2019.
72. Muikku, Sari: yksityinen sähköpostiviesti 30.10.2019. Viestin saaja: Liisa Arpiainen.
73. Virolainen Pilvi, Lappeenrannan teknillinen yliopisto: Jätteiden lajittelun onnistuminen kansainvälisessä yliopistossa. Osoitteessa: <https://lutpub.lut.fi/bitstream/handle/10024/102006/J%c3%a4tteiden%20lajittelun%20onnistuminen%20kansainv%c3%a4liss%c3%a4%20yliopistossa.pdf?sequence=2> Viitattu 14.11.2019.
74. Toimeksi.fi: Motivointi ja sitouttaminen. Osoitteessa: <https://www.toimeksi.fi/kansalais-ja-yhdistystoimijoille/vapaaehtoistoiminta/arki-vapaaehtoisen-kanssa/motivointi-ja-sitouttaminen/> Viitattu 14.11.2019.
75. Innokylä: Yhteisön sitouttamisen prosessi. Osoitteessa: <https://www.innokyla.fi/web/verstas128373/etusivu/-/verstas/nakokulmat> Viitattu 14.11.2019.
76. JLY Jätelaitosyhdistys ry: Erilliskerättävien jätelajien tunnuksat. Osoitteessa: <http://vanha.jly.fi/jateh11.php?treeviewid=tree2&nodeid=11> Viitattu 15.11.2019.
77. HS.fi Kotimaa: Matkailijoilta tiukka vaatimus pohjoisen hiihtokeskuksille: Jätteet täytyy voida kierrättää lomallakin –artikkeli 15.10.2019. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006273781.html> Viitattu 15.11.2019.
78. Remeo: Muovinkierrätys säästää ympäristöä ja edistää kiertotaloutta. Osoitteessa: <https://remeo.fi/kiertotalous/muovinkierratys-saastaa-ymparistoa-ja-edistaa-kiertotaloutta/> Viitattu 26.11.2019.
79. Åhlström, Satu: yksityinen sähköpostiviesti 31.10.2019. Viestin saaja: Liisa Arpiainen.
80. Encore ympäristöpalvelut Oy: Toimipaikkojen yhteystiedot. Osoitteessa: <https://encorepalvelut.fi/yhteystiedot/toimipaikat/> Viitattu 15.11.2019.
81. Pirkanmaan Jätehuolto: Putkikeräysjärjestelmä valokuvissa. Osoitteessa: <http://www.pjhoy.fi/Palvelut/putkikerayskuvat> Viitattu 15.11.2019.
82. Imu Kalasatama: Nyt saa luukuttaa. Osoitteessa: <http://kalasatamanimu.fi/> Viitattu 15.11.2019.
83. STT Info: Kruunuvuorenrannassa jätteet kulkevat nyt putkia pitkin –artikkeli 6.3.2017. Osoitteessa: <https://www.sttinfo.fi/tiedote/kruunuvuorenrannassa-jatteet-kulkevat-nyt-putkia-pitkin?publisherId=17448265&releasId=57557223> Viitattu 15.11.2019.
84. Vuolli, Janne: henkilökohtainen tiedonanto 18.11.2019.
85. Valkonen, Jarno, Pyyhtinen, Olli, Lehtonen, Turo-Kimmo, Kinnunen, Veera ja Huilaja, Heikki: Tervetuloa Jäteyhteiskuntaan! Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino, 2019.
86. Gerdmans Oy: kuva jäteastiasta. Osoitteessa: <https://www.gerdmans.fi/toimisto-ja-neuvottelu/roskakorit-lajitteluasiat/lajitteluasiat> Viitattu 2.12.2019.
87. Witre Oy: kuva jäteastioista. Osoitteessa: <https://www.witre.fi/fi/wfi/jateastia-vakiokannella> Viitattu 2.12.2019.

LIITE 1.

JÄTEHUOLLON SANASTOA

27.9.2019

A**Abfall**

Jäte saksaksi, esimerkiksi www.tsk.fi/tepa/fi/haku/waste -sivustolta löytyy termejä englanniksi, ruotsiksi, saksaksi ja ranskaksi.

Avfall

Jäte ruotsiksi, esimerkiksi www.tsk.fi/tepa/fi/haku/waste -sivustolta löytyy termejä englanniksi, ruotsiksi, saksaksi ja ranskaksi.

B**Biohajoava**

Biohajoava on termi, jota käytetään kuvailemaan tietynlaisessa ympäristössä hajoavaa orgaanista materiaalia, kuten biojäte, paperi, liete.

Biojäte

Biojäte on muun muassa kaupan, ravintoloiden ja kotitalouksien elintarvike-, ruoka- ja puutarhajätettä. Se on biologisesti hajoavaa ja myrkytöntä jätettä, joka voidaan mädättää tai kompostoida.

D**Déchet**

Jäte ranskaksi, esimerkiksi www.tsk.fi/tepa/fi/haku/waste -sivustolta löytyy termejä englanniksi, ruotsiksi, saksaksi ja ranskaksi.

E**Energiajäte / Energiajäte**

Energiajäte eli energiajäte on kierrätykseen raaka-aineena kelpaamatonta jätettä. Energiajätteestä saadaan voimalaitoksessa polttamalla lämpöä ja sähköä.

Erilliskerätty jäte

Jätteen erilliskeräyksellä tarkoitetaan jätteen keräystä siten, että lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet pidetään toisistaan erillään uudelleenkäytön valmistelun, kierrätyksen, muun hyödyntämisen taikka muun erityisen käsittelyn helpottamiseksi. Erilliskeräyksen mahdollistaa syntypaikkalajittelu.

H**Hyötykäyttöprosentti**

Jätteen materiaali- ja energiahyödynnykseen menevän osuuden suhde kokonaisjättemäärästä prosentteina.

J**Jäte**

Esine tai aine, joka on poistettu tai poistettava käytöstä. Toisin sanoen lajittelua odottava materiaali.

Jäteasema

Jäteasema on tavanomaisen jätteen keräyspiste. Jäteasemalle voi viedä maksutta monia jätteitä, jos ne ovat oikein lajiteltu (esim. kodin vaaralliset jätteet, pakkausjätteet, metalli- ja sähköromu tai risut ja oksat).

Jätehierarkia

EU-lainsäädännön mukaan jätteiden syntyä ja haitallisuutta on pyrittävä minimoimaan. Syntynyt jäte on pyrittävä käsittelemään seuraavassa järjestyksessä: 1) uudelleenkäyttö, 2) kierrätys materiaalina eli uusiokäyttö, 3) hyödyntäminen energiana, 4) loppusijoitus kaatopaikalle.

Jätehuoltoratkaisu

Menetelmä, jolla jätteet kerätään ja kuljetetaan uusiokäyttöön, energiakäyttöön tai loppusijoitukseen.

Jäteluokitus

Jätteet luokitellaan niiden syntyvän, koostumuksen tai muun tekijän pohjalta. Tilastoinnissa on käytössä EU:n parlamentin ja neuvoston jätetilastoista antamaan asetukseen sisältyvä jätteiden tilastoluokitus (EWC-Stat -luokitus).

Jätesäiliö

Jätesäiliö eli jäteastia on astia, johon jätteet kerätään. Jätesäiliöt on merkitty niille kuuluville jätteille niin, että jätteet saadaan lajiteltua asianmukaisesti ennen niiden päätymistä jälleenkäsittelyyn.

Jätteen energiakäyttö

Jätteiden poltto niiden sisältämän energian talteen ottamiseksi.

Jätteen haltija

Jätteen haltijalla tarkoitetaan jätteen tuottajaa, kiinteistön haltijaa tai muuta, jonka hallussa jäte on.

Jätteen hyödyntäminen

Jäte voidaan hyödyntää energiana (energiakäyttö) tai kierrättämällä (materiaalin käyttö). Kierrätyksessä jätteen sisältämä aine palautetaan takaisin tuotantoon.

Jätteenkuljetus

Lajiteltu jäte kuljetetaan sellaisiin laitoksiin, joissa ne voidaan jälleenkäsittellä. Jätteenkuljetus on luvanvaraista toimintaa ja se voidaan järjestää kunnissa joko niin, että kunta kilpailuttaa kuljetukset, tai niin, että jokainen kiinteistö tekee itse sopimuksen valitsemansa kuljetusyhtiön kanssa.

Jätteen käsittely

Jätteiden käsittelyä ovat hyödyntäminen, vaarattomaksi tekeminen ja loppusijoitus. Jätteiden käsittelyksi katsotaan myös ne toimet, joilla syntyneen jätteen koostumusta, rakennetta tai muuta ominaisuutta muutetaan siinä tarkoituksessa, että edellä luetellut toimet ovat mahdollisia.

Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen

Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämisellä tarkoitetaan sellaista toimintaa ennen kuin tuotteesta tulee jätettä, jolla edistetään tuotteen uudelleenkäyttöä, pidennetään sen käyttöikää tai ehkäistään muulla tavoin jätteen syntymistä taikka vähennetään tuotteessa olevien vaarallisten haitallisten aineiden määrää tai syntyvän jätteen haitallisia ympäristö- ja terveysvaikutuksia. Tarkoittaa samaa kuin *jätteen synnyn ehkäisy*.

Jätteenpoltt

Jätteenpoltt on energiantuotantomuoto, jossa jätettä poltetaan ja polttamisesta saatu energia hyödynnetään lämmöksi ja sähköksi. Poltettava jäte on tavallisesti sekajätettä. Jätteiden polton pääasiallinen muoto Suomessa on tällä hetkellä ns. rinnakkaispoltt (ks. kohta *rinnakkaispoltt*).

Jätteen synnyn ehkäisy

Jätteen synnyn ehkäisyllä tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden ansiosta jätteen määrä vähenee. Jätteen synnyn ehkäisyä on jätteen välttämisen lisäksi myös haitallisten tai myrkyllisten aineiden käytön vähentäminen sekä tuotteen uudelleenkäyttö sen alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen. Tarkoittaa samaa kuin *Jätteen määrän ja haitallisuuden vähentäminen*.

Jätteen tuottaja

Jätteen tuottajalla tarkoitetaan sitä, jonka toiminnasta syntyy jätettä tai jonka esikäsittely-, sekoittamis- tai muun toiminnan tuloksena jätteen ominaisuudet tai koostumus muuttuvat.

K

Kierrätys

Kierrätys tarkoittaa prosessia, jossa jätteestä valmistetaan uusia tuotteita joko alkuperäiseen tai muuhun tarkoitukseen. Jätteen kierrätyksenä ei pidetä jätteen hyödyntämistä energiana eikä jätteen valmistamista polttoaineeksi tai maantäyttöön käytettäväksi aineeksi. Kierrätyksellä vähennetään energian käyttöä, ilman saastumista ja vesistöjen pilaantumista. Kierrätyksellä estetään käyttökelpoisten materiaalien joutuminen kaatopaikalle.

Kierrätysprosentti

Jätteen materiaalihyödynnykseen menevän osuuden suhde kokonaisjättemäärästä prosentteina.

Kompostointi

Kompostointi tarkoittaa eloperäisen jätteen hajottamista mikrobien ja selkärangattomien eläinten avulla. Kompostoitavaa jätettä ovat kaikki ruoantähteet, paperit sekä puutarhajäte. Syntynyttä ainesta voidaan käyttää hyväksi muun muassa puistoissa, puutarhoissa ja maataloudessa osana maanrakennusta.

Kompostori

Kompostori eli komposti on säiliö, jonka sisällä kompostoidaan puutarha- ja talousjätettä.

Kotitalousjäte

Kotitalouksista peräisin oleva kulutusjäte. Kotitalouksien jätteeksi ei lueta kodin tai sen piirin ulkopuolella syntyneitä, vaikkakin kotitalouden tuottamia jätteitä, kuten autojen öljynvaihdoissa huoltamolle jääneet jätteöljyt.

Kuivajäte

Kuivajäte on kaatopaikkajätettä, josta on lajiteltu erilleen jatkohyödynnettävät materiaalit.

L

Lajittelu

Lajittelun avulla erotetaan muusta jätteestä hyötykäyttöön kelpaavat materiaalit. Lajittelussa on apuna jäteoppaat /kierrätyshakukoneet/ jätteiden ABC:t, joita on eri jätehuolto-yhtiöiden sivuilla. Huomioithan, että sanasto saattaa hiukan poiketa paikallisesta, esimerkiksi Lapecolla on jäteasemia, kun taas jotkin yhtiöt puhuvat jätokeskuksesta, sorttiasemasta tai hyötykäyttöasemasta. Biojätteen keräystä ei ole Lapecon alueella, joten täällä biojätteet laitetaan joko omaan kompostoriin tai polttokelpoisen jätteen astiaan. Lapecon asiakaspalvelu neuvoa puhelimitse tai sähköpostitse. Esimerkkejä kierrätyshakukoneista: www.jakala.fi/palvelut/lajitteluohjeet/tahan-tulee-abc-oikeesti/residuum.fi/jateneuvonta/jateabc/

Liete

Nesteen ja siihen suurena pitoisuutena sekoittuneen kiinteän, hienojakoisen aineksen seos. Jätetilastoissa seoksen neste mitataan mukaan jätemäärään, ei kuitenkaan lietteissä, joissa vesipitoisuus on suuri verrattuna kiintoaineeseen.

Loppusijoitus

Jätteen loppukäsittelyllä tarkoitetaan jätteen sijoittamista kaatopaikalle, polttoa ilman energian talteenottoa tai muuta näihin rinnastettavaa lopullista toimintaa, joka ei ole jätteen hyödyntämistä.

M**Mädätys**

Mädätys on prosessi, jossa jäte laitetaan hajoamaan hapettomaan tilaan, ja prosessista syntyvä biokaasu otetaan talteen. Hallitussa laitosmaisessa mädätysprosessissa voidaan hyödyntää biojätteet.

O**Ongelmajäte**

Ks. kohta *vaarallinen jäte*.

R**Rinnakkaispoltto**

Rinnakkaispoltto tarkoittaa jätteen energiahyödyntämistä pääpolttoaineen ohessa voimalaitoksissa. Rinnakkaispoltto soveltuu parhaiten jättepolttoaineen ja erikseen kerättyjen polttoon soveltuvien jätteiden energiahyödyntämisessä. Lopputuloksena saadaan sähköä ja lämpöä.

S**SER**

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu.

Syntypaikkalajittelu

Syntypaikkalajittelulla tarkoitetaan jätteiden lajittelua niiden syntypaikalla.

Syväkeräys

Jätteen syväkeräys tarkoittaa menetelmää, jossa keskeinen ajatus on hyödyntää jäteastian pystysuuntainen muoto, jolloin 60 prosenttia säiliöstä jää maanpinnan alapuolelle.

T**Tuottajavastuu**

Tuottajavastuulla tarkoitetaan tuotteen markkinoille saattaneen tuottajan vastuuta käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon järjestämisestä ja siitä aiheutuvista kustannuksista taikka pelkästään käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon järjestämisestä aiheutuvista kustannuksista.

U**Uudelleenkäyttö**

Uudelleenkäyttö tarkoittaa jätteeksi muuttuneen materiaalin hyödyntämisestä uudelleen samaan tarkoitukseen kuin mihin se on alun perin suunniteltu. Esim. viedään käyttökelpoiset tavarat kirpputorille tai annetaan tuttavalle uudelleenkäyttöön.

Uusiokäyttö

Uusiokäyttö tarkoittaa käytöstä poistetun esineen tai aineen käyttämistä uudelleen materiaalina esimerkiksi toisen esineen valmistuksessa.

Uusioraaka-aine

Uusioraaka-aine on hyötyjätteestä saatua raaka-ainetta. Esim. uusiokuitu on kierrätyspaperista peräisin olevaa kuitua.

Uusiutumattomat luonnonvarat

Uusiutumattomia luonnonvaroja on käytettävissä vain rajallisesti. Uusiutuvia luonnonvaroja päinvastoin luonnon prosessit synnyttävät jatkuvasti lisää. Merkittävimpiä uusiutumattomia luonnonvaroja ovat esimerkiksi fossiiliset polttoaineet, kuten kivihiihi, maaöljy ja maakaasu. Myös ydinvoima ja turve ovat uusiutumattomia luonnonvaroja.

V**Vaarallinen jäte (ent. ongelmajäte)**

Vaarallinen jäte eli entinen ongelmajäte on jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus (vaaraominaisuus), ja on siten käsiteltävä vaarattomaksi tai hyödynnettävä erityisiä ohjeita noudattaen. Vaarallisiin jätteisiin kuuluvat muun muassa useimmat akut ja paristot, loisteputket, energiansäästölamput, lääkkeet, elohopeaa sisältävät lämpömittarit, asbestirakenteet sekä useat maalit ja liuottimet. Varoitusmerkillä merkityt jätteet ovat aina vaarallista jätettä!

W**Waste**

Jäte englanniksi, esimerkiksi www.tsk.fi/tepa/fi/haku/waste -sivustolta löytyy termejä englanniksi, ruotsiksi, saksaksi ja ranskaksi.

Y**Yhdyskuntajäte**

Yhdyskuntajäte on kotitalouksien sekajätettä ja erilliskerättyä jätettä, mukaan lukien paperi ja kartonki, lasi, metallit, muovit, biojäte, puu, tekstiilit, pakkaukset, sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, käytetyt paristot ja akut sekä karkea jäte, mukaan lukien patjat ja huonekalut. Yhdyskuntajäte käsittää myös muista lähteistä, erityisesti palvelualoilta peräisin olevan sekajätteen ja erilliskerätyn jätteen silloin, kun tällainen jäte on luonteeltaan ja koostumukseltaan samankaltaista kuin kotitalouksista peräisin oleva jäte. Yhdyskuntajäte ei käsitä tuotantoteollisuudesta, maataloudesta, metsätaloudesta, kalastuksesta, sakokaivoista taikka viemäriverkosta ja viemärivereden käsittelystä peräisin olevaa jätettä, puhdistamoliete, romuajoneuvot tai rakennus- ja purkujäte mukaan lukien. Ks. kohta *Kotitalousjäte*.

LÄHTEET

EU:n jätesäädöspaketin täytäntöönpano, työryhmän mietintö 16.9.2019 [https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Tyoryhma_Jatteiden_lajittelua_ja_erillis\(51634\)](https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Kulutus_ja_tuotanto/Tyoryhma_Jatteiden_lajittelua_ja_erillis(51634))

HSY Helsingin seudun ympäristöpalvelut –kuntayhtymä

www.hsy.fi/fi/asiantuntijalle/ilmastonmuutos/kiertotalous/Documents/Jatealan_sanastoa.pdf

Molok Oy 2017 www.molok.com/fi/blogi/kierratyssanasto-tieda-mista-puhut

Tepa-termipankki, sanastokeskus www.tsk.fi/tepa/fi/haku/waste

SANASTON KOKOSI

Levin matkailukeskuksen ja sen vaikutusalueen jätehuollon kehittämissuunnitelman laatiminen –hanke

Lisätietoja Liisa Arpiainen, ympäristösuunnittelija 040 682 1243, liisa.arpiainen@kittila.fi

Rahoittajat Kittilän kunta, Lapeco, Lapin ELY ja Ympäristöministeriö, Hankeaika 1.8.-31.12.2019

Kittilä

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

LIITE 2.

JÄTEHUOLTO KITTILÄSSÄ**Jätehuollon ja kierrätyksen järjestäjät ja vastuun jakautuminen Kittilän kunnan alueella**

Kittilän kunta

Kittilän kunnassa on käytössä kunnan järjestämä jätteenkeräys. Kittilän kunta on osakkaana Lapin Jätehuolto kuntayhtymässä ja kunta toimii siten myös kuntayhtymän hallituksessa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii rakennus- ja ympäristölautakunta, joka valvoo *jätelain* 646/2011 ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista. Käytännössä ympäristönsuojeluviranomaisen hoidettavia asioita ovat esimerkiksi roskaamis- ja roskaantumisasiat.

Lapin Jätehuolto kuntayhtymä

Lapin Jätehuolto kuntayhtymä Lapeco järjestää Kittilän kunnallisen jätehuollon ja hoitaa lakisääteiset jätehuoltotehtävät. **Kunnalliseen jätehuoltoon kuuluu asumisessa, myös loma-asumisessa syntyvän jätteen jätehuollon järjestäminen ja jäteneuvonta.** Lapeco laatii *jätehuoltomääräykset*. *Jätehuoltomääräyksistä* ilmenee säännökset jätteiden hyödyntämisestä ja käsittelystä kiinteistöllä (esimerkiksi kompostointi ja jätteiden poltto), sekä jätteiden keräyspaikoista, keräysvälineistä ja kuljetuksesta. Lapecolla on Kittilässä siirtokuormaus- ja hyötyjäteasema, jonka osoite on Rovaniementie 699. Asemalla kerätään mm. metallia, lasia, muovia, pahvia, paperia, puutarhajätettä, vanhoja huonekaluja, rakennusjätettä ja puhdasta puuta. Jäteasemalla otetaan vastaan myös sähkö- ja elektroniikkaromua (SER) sekä vaarallisia jätteitä.

Tuottajavastuuyhteisöt

Pakkausmateriaalit (muovi ja kartonki), paperi, sähkö- ja elektroniikkalaiteromu, paristot, romuautot ja moottoriajoneuvojen renkaat kuuluvat tuottajavastuuyhteisöille. Nämä yhtiöt ovat järjestäneet jätteiden keräilyn eri tavoin. Rinki Oy kerää pakkausmuovia ja -kartonkia Kittilän ja Levin S-markettien pihilla sijaitseviin puristimiin. Pienet SER-laitteet ja autonrenkaat voi palauttaa niitä myyviin liikkeisiin. Samoin lääkkeet palautetaan apteekkeihin. Paperin ja muiden tuottajavastuun alaisten jätteiden keräyspisteitä on useita. Niiden sijainnit löytyvät www.kierratys.info-sivulta. Esimerkiksi Hettula Oy:n jätteenkäsittelyasemalla otetaan vastaan kartonkia, metallia ja SER-jätettä. Asema sijaitsee osoitteessa Rovaniementie 501.

Jätehuoltoyritykset

Yritykset, myös hotellit, tekevät jätehuoltosopimuksen suoraan haluamansa

jätehuoltoyrityksen kanssa. Jätekuljetuksia saa tehdä jätehuoltorekisteriin rekisteröitynyt yritys. Rekisteriote on hyvä tarkistaa ennen sopimuksen tekemistä. Vaarallisten jätteiden osalta *jätelaissa* on erillisiä vaatimuksia. Yrityksen tulee esimerkiksi antaa siirtoasiakirja vaarallisten jätteiden kuljettajille luovuttamistaan jätteistä. Kysy lisää yrityksen vaarallisten jätteiden jätehuollosta kunnan ympäristövalvonnasta.

Yritysten jätehuolto

Elinkeinotoiminnanharjoittajat päättävät itse jätehuollostaan ja hankkivat palvelut haluamaltaan toimijalta. Jätelain mukaan yritysten ja yhteisöjen tehtävänä on **tunnistaa, lajitella ja varastoida** toiminnassaan syntyneet jätteet ja vaaralliset jätteet sekä toimittaa ne asianmukaiseen vastaanottoipaikkaan, jolla on siihen tarvittavat voimassaolevat luvat. Yritys voi tarvittaessa pyytää kunnalta jätehuoltopalveluita, jos markkinoilla ei ole kohtuullisesti saatavilla yksityisiä palveluita. Tällöin sopimus on voimassa enintään kolme vuotta kerrallaan ¹⁾.

Poikkeuksen yritysten jätehuollon järjestämisvelvollisuudesta muodostavat niin sanottujen kivijalkaliikkeiden jätteet, jotka kuuluvat kunnan järjestämän jätteenkeräyksen piiriin. Kivijalkaliikkeiden jätteillä tarkoitetaan asuinkiinteistön yhteydessä olevan yrityksen jätteitä, jotka ominaisuudeltaan, koostumukseltaan ja määrältään vastaavat asumisessa syntyvää jätettä, ja jotka eivät ole vaarallista jätettä. Kittilässä kunnan järjestämästä jätteenkeräyksestä vastaa Lapin Jätehuolto kuntayhtymä (Lapeco).

Vapaa-ajan asunnossa syntyvä jäte on kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piirissä ²⁾. Vapaa-ajan asuntoihin lasketaan omaan käyttöön tarkoitettujen kesämökkien lisäksi **vuokrattavat lomamökit ja -osakkeet** sekä muut vastaavat vapaa-ajan asuinrakennukset. Hotellinomaisia palveluja tarjoavien lomakyläjen syntyvä jäte on kuitenkin elinkeinotoiminnan jätettä. ³⁾

Yritysten jätehuoltojärjestelmä

- hotellit ja hotellinomaisia palveluja tarjoavat lomakylät
- kaupungit
- teollisuus
- yksityiset palvelulaitokset
- yksityiset oppilaitokset
- seurakunnat
- muu elinkeinotoiminta

Kunnallinen jätehuoltojärjestelmä

- asutus
- vapaa-ajan asunnot, myös vuokrattavat lomahuoneistot

Henkilökunnan perehdyttäminen

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava siitä, että yrityksensä jätehuollosta vastaavat henkilöt perehdytetään toiminnan seurantaan ja tarkkailuun ja että heille annetaan siitä riittävät tiedot. Toiminnanharjoittajan on viivytyksettä ryhdyttävä toimiin seurannan ja tarkkailun perusteella havaittujen toiminnan puutteiden poistamiseksi. ⁴⁾

Etusijajärjestys ja kierrätysvelvollisuus

Toiminnanharjoittajan on noudatettava toimintansa jätehuollossa etusijajärjestystä sitovana velvoitteena siten, että saavutetaan kokonaisuutena arvioiden paras tulos ⁵⁾. Etusijajärjestyksen mukaan:

1. **Ensisijaisesti on vähennettävä syntyvän jätteen määrää** ja haitallisuutta.
2. Syntynyt jäte tulee käyttää uudelleen tai valmistella uudelleenkäyttöä varten.
3. Ellei uudelleenkäyttö ole mahdollista, tulee jäte hyödyntää uusien tuotteiden raaka-aineena.
4. Jos jätettä ei voi jalostaa raaka-aineeksi, tulee se hyödyntää energiana.
5. Jos hyödyntäminen ei ole teknisesti tai taloudellisesti mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä esimerkiksi sijoittamalla kaatopaikalle.

Teollisuus-, palvelu- ja muun elinkeinotoiminnan harjoittajan, jonka tuotannossa syntyy jätettä, on järjestettävä vastuulleen kuuluvan **paperi-, kartonki-, lasi-, metalli-, muovi- ja biojätteen erilliskeräys ja kierrätys**, mikäli se on teknisesti ja taloudellisesti mahdollista ⁶⁾.

Rakennus- ja purkujätteen erilliskeräys ja hyödyntäminen

Rakennus- ja purkujätteen haltijan on järjestettävä jätteen erilliskeräys siten, että mahdollisimman suuri osa jätteestä voidaan valmistella uudelleenkäyttöön tai muuten kierrättää tai hyödyntää. Erilliskeräys on järjestettävä ainakin seuraaville jätelajeille:

- betoni-, tiili-, kivennäislaatta- ja keramiikkajätteet
- kipsipohjaiset jätteet,
- kyllästämättömät puujätteet,
- metallijätteet,
- lasijätteet,
- muovijätteet,
- paperi- ja kartonkijätteet,
- maa- ja kiviainesjätteet. ⁷⁾

Yritysten vaaralliset jätteet

Vaarallisilla jätteillä (aikaisemmin ongelmajäte) tarkoitetaan jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava vaaraomaisuus ⁸⁾. **Vaarallisia jätteitä ovat muun muassa romuajoneuvot, jäteöljyt ja muut öljyiset jätteet, käytöstä poistetut akut, monet liuottimet, lääkkeet, painekyllästetty puu, asbestipitoinen purkujäte ja loisteputket** ⁹⁾.

Jätelain mukaan vaarallisen jätteen haltija vastaa jätteistään. **Yrityksen johdon tulee olla selvillä yrityksessä käytössä olevista aineista ja niiden vaarallisuudesta.** Vaarallinen jäte ei ole koskaan ilman omistajaa. Jätteen siirtyessä luvan omaavalle vastaanottajalle siirtyy myös vastuu ja selvilläolovelvollisuus jätteestä ja sen ympäristö- ja terveysvaikutuksista.

Vaarallinen jäte on säilytettävä ja pakattava siten, että jätteen säilyttämisestä ja kuljettamisesta ei aiheudu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Vaarallisen jätteen pakkaukseen on merkittävä jätteen haltijan nimi, jätteen nimi sekä turvallisuuden ja jätehuollon järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot ja varoitukset ¹⁰⁾. Vaarallisen jätteen pakkauksen on oltava tiivis ja tiiviisti uudelleen suljettava ja sen on kestettävä tavanomaisesta käytöstä, siirtämisestä ja säilytysolosuhteista aiheutuva kuormitus ja rasitus. Pakkauksen ja sulkimen materiaalit eivät saa reagoida vaarallisen jätteen kanssa siten, että jätteestä aiheutuu vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. ¹¹⁾

Jätteen tuottajan kirjanpito

Elinkeinotoiminnassa, jossa syntyy jätettä vähintään 100 tonnia vuodessa tai syntyy vaarallista jätettä, on pidettävä aikajärjestyksen mukaista kirjaa syntyvistä jätteistä ¹²⁾. Kirjanpito on laadittava toimipaikoittain.

Kirjanpidossa on oltava

- jätteen määrä,
- kuvaus jätelajista,
- olennaiset tiedot jätteen ominaisuuksista,
- olennaiset tiedot jätteen koostumuksesta.

Toimitettaessa jäte muualle käsiteltäväksi, kirjanpidossa on oltava myös jätteen vastaanottajan ja kuljettajan nimi ja yhteystiedot. Kirjanpitotiedot on säilytettävä kirjallisesti tai sähköisesti kuusi vuotta. ¹³⁾

Jätekuljetukset ja siirtoasiakirjat

Jätteen saa luovuttaa vain sille, jolla on jätehuoltorekisteriin merkitsemisen tai ympäristöluvan perusteella oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä. Jätehuoltorekisteri tarkoittaa ELY-keskusten ylläpitämää rekisteriä jätteenkuljetusta harjoittavista toimijoista.

Elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen haltijan on laadittava siirtoasiakirja vaarallisen jätteen, sako- ja umpikaivolietteen sekä rakennus- ja purkujätteen luovuttamisesta kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi. ¹⁴⁾

Siirtoasiakirja voi olla vapaamuotoinen, mutta siinä on oltava seuraavat tiedot:

- jätteen tuottajan tai muun jätteen haltijan, kuljettajan ja vastaanottajan nimi ja yhteystiedot,
- jätteen siirron ajankohta sekä alkamis- ja päättymispaikka,
- jäteluettelon mukainen jätteen nimike sekä kuvaus jätelajista,
- jätteen määrä,
- jätteen haltijan nimikirjoitus tai sähköinen allekirjoitus,
- jätteen vastaanottajan allekirjoitus mukaan lukien tiedot vastaanotetun jätteen määrästä ¹⁵⁾.

Jätteen haltijan on annettava siirtoasiakirja jätteen kuljettajalle, joka antaa siirron päätyttyä asiakirjan jätteen vastaanottajalle. Vastaanottajan on vahvistettava jätteen vastaanotto asiakirjaan tehdyllä allekirjoituksellaan tai muin luotettavin järjestelyin. Siirtoasiakirja voi olla sähköisesti tallennettuna, jos se on luettavissa kuljetuksen aikana. Jätteen haltijan ja vastaanottajan on säilytettävä siirtoasiakirja tai sen jäljennös kolmen vuoden ajan. ¹⁶⁾

Esimerkkejä siirtoasiakirjoista

<https://media.voog.com/0000/0044/2776/files/j%C3%A4tteen%20siirtoasiakirja-2.pdf>

<https://residuum.fi/assets/Lomakkeet/siirtoasiakirja-paperi.pdf>

Kittilän alueella toimivia jätehuoltoyrityksiä

Yritykset tekevät itse sopimuksen jätehuoltonsa hoitamisesta lain edellyttämällä tavalla jätehuoltoyrityksen kanssa. Jätehuoltosopimus voi kattaa myös jäteseurannan. Tällöin yritys saa säännöllisin väliajoin raportin jätemäärästään ja kierrätysasteestaan, mikä helpottaa toiminnan suunnittelua ja sen kehittämistä.

Kittilän alueella tällä hetkellä toimivia jätehuoltoyrityksiä:

Hettula Oy <https://hettula.com>

Urbaser Oy <https://urbaser.fi/>

Lassila & Tikanoja Oyj www.lt.fi

Viittaukset lainsäädäntöön:

www.finlex.fi

- 1) Jätelaki 646/2011 33 §
- 2) Jätelaki 646/2011 32 §
- 3) Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 5 §
- 4) Jätelaki 2011/646 120 §
- 5) Jätelaki 2011/646 8 §
- 6) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 14 §
- 7) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 16 §
- 8) Jätelaki 2011/646 6 §
- 9) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179, Liite 4 Jäteluettelo
- 10) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 9 §
- 11) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 8 §
- 12) Jätelaki 2011/646 118 §
- 13) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 20 §
- 14) Jätelaki 2011/646 29 §
- 15) Valtioneuvoston asetus jätteistä 2012/179 24 §
- 16) Jätelaki 2011/646 121 §

LIITE 4.

Tiedote vapaa-ajan asuntojen omistajille jätehuollosta Kittilän kunnassa

Kittilän kunnan ympäristövalvonnan tietoon on tullut, että Kittilässä on epäselvyyttä vapaa-ajan asuntojen jätehuoltoon liittyen. Kittilän kunnassa jätehuollon järjestelmänä on kunnan järjestämä jätteenkeräys. Kittilässä Lapin Jätehuolto kuntayhtymä (Lapeco) hoitaa kunnan jätehuoltovelvoitteet.

Vapaa-ajan asunnossa syntyvä jäte on kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piirissä¹⁾. Vapaa-ajan asunnossa syntyväksi jätteeksi lasketaan pääasiassa omaan käyttöön tarkoitetuissa kesämökeissä, vuokrattavissa lomamökeissä ja -osakkeissa ja muissa vastaavissa vapaa-ajan asuinrakennuksissa syntyvä jäte²⁾. Tällaisena jätteenä ei kuitenkaan pidetä hotellinomaisia palveluja tarjoavassa lomakylässä syntyvää jätettä.

Kittilässä kaikkien vapaa-ajan asuntojen on liityttävä Lapecon järjestämään jätteenkeräykseen kunnan jätehuollon järjestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan yhdyskuntajätteen osalta ja noudatettava Lapecon jätehuoltomääräyksiä³⁾. Vapaa-ajan asunnossa syntyvä, kunnan vastuulle kuuluva polttokelpoinen jäte on luovutettava Lapecon toimesta alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai Lapecon aluekeräysastiaan^{3, 4)}. Kyseisen jätteen luovuttaminen muulle taholle kuljetettavaksi tai käsiteltäväksi on jätelain 646/2011 vastaista⁴⁾.

Liittyminen Lapecon järjestämään jätteenkeräykseen tapahtuu joko liittymällä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueellisen jätteenkeräyksen piiriin. Lapecon jätemaksutaksa muodostuu ekomaksusta sekä astiatyhjennysmaksusta tai aluekeräysmaksusta. Lisätietoja taksasta löytyy Lapecon sivuilta: <https://lapeco.fi/hinnat/jatemaksutaksa>. Lapecon asiakkaat saavat viedä maksutta Lapecon jäteasemille vaaralliset jätteet ja muut hyötyjätteet (mm. pahvi, metalli, lasi, sähkölaitteet, puhdas puu, käsitelty puu, puutarhajäte) sekä lajiteltua rakennusjätettä 500 kg/vuosi ja polttokelvotonta jätettä 200 kg/vuosi.

Vapaa-ajan asunnon osalta liityttäessä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen voidaan tyhjennysväli tai tyhjennysviikot valita vapaa-ajan asunnon käytön mukaisesti. Pidemmän tyhjennysvälin edellytyksenä on, että jäteastia on kokonaan tyhjä jätteestä kyseisenä aikana. Ilmoituslomake liittymisestä Lapecon järjestämään jätteenkeräykseen on tämän tiedotteen liitteenä ja löytyy osoitteesta: <https://lapeco.fi/asiointi/lomakkeet>.

Erilliskerätyn pakkausjätteen osalta kiinteistön haltija voi järjestää kuljetuksen, jos pakkausjätettä ei kuljeteta kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa⁵⁾. Pakkausjäte on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Kittilässä sijaitsevien kierrätettävien jätteiden keräyspisteiden yhteystiedot löytyvät osoitteesta <https://www.kierratys.info/>. Levillä keräyspisteitä on Eturinteellä, Nuottirakassa, Lämpötiellä ja S-Market Levin, Levin Matkailun ja Poronportin pihalla (tilanne 8/2019). Vuokrattavien lomahuoneistojen omistajien kannattaa tiedottaa huoneistojen käyttäjiä kierrätysohjeista ja lähimpien keräyspisteiden sijainnista.

Lisätietoja:

Ympäristösihteeri, Kittilän kunta, puhelin 040 847 9552, ymparisto(at)kittila.fi

Ympäristötarkastaja, Kittilän kunta, puhelin 040 636 0512

Tiedotetta saa mielellään jakaa eteenpäin!

Viittaukset lainsäädäntöön ja Kittilän kunnan (Lapecon) jätehuoltomääräyksiin:

- 1) Jätelaki 646/2011 32 § 1 momentti kohta 1: Kunnan on järjestettävä seuraavien, muiden kuin vaarallisten jätteiden jätehuolto: 1) vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien sako- ja umpikaivoliete;
- 2) Valtioneuvoston asetus jätteistä 179/2012 5 §: Jätelain 32 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vapaa-ajan asunnossa syntyvää jätettä on pääasiassa omaan käyttöön tarkoitetuissa kesämökeissä, vuok-rattavissa lomamökeissä ja -osakkeissa ja muissa vastaavissa vapaa-ajan asuinrakennuksissa syntyvä jäte. Tällaisena jätteenä ei kuitenkaan pidetä hotellinomaisia palveluja tarjoavassa lomakylässä syntyvää jätettä.
- 3) Lapin Jätehuoltokuntayhtymä - jätehuoltomääräykset (1.10.2015 alkaen, Hyväksytty kuntayhtymän halli-tuksessa 24.6.2015/§ 29) 4 § momentti 1 ja 2: Kiinteistöjen ja muiden jätteen tuottajien (esim. valtaukset ja kaivospiirit) on jätelain velvoittamana liityttävä kunnan jätehuoltojärjestelmään kunnan jätehuollon jär-jestämisvelvollisuuden piiriin kuuluvan yhdyskuntajätteen osalta ja noudatettava näitä jätehuoltomää-räyksiä.

Liittyminen kunnan jätehuoltojärjestelmään tapahtuu joko liittymällä kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueellisen jätteenkeräyksen piiriin. Jätteen haltijan on luovutettava kunnallisen yhdyskuntajätehuollon piiriin kuuluva polttokelpoinen jäte kiinteistöittäistä jätteenkuljetusta varten järjestämäänsä ke-räyspaikkaan tai kuntayhtymän aluekeräysastiaan. Tuottajavastuunalaiset jätteet toimitetaan tuottajan järjestämiin vastaanottopaikkoihin.

- 4) Jätelaki 646/2011 41 § 1 momentti: Kiinteistön haltijan tai muun jätteen haltijan on luovutettava 32 §:n mukaisesti kunnan vastuulle kuuluva jäte alueella järjestettyyn kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai kunnan järjestämään alueelliseen vastaanottopaikkaan.
- 5) Jätelaki 646/2011 41 § 3 momentti: Kiinteistön haltija voi 1 momentin estämättä järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksen, jos pakkausjätettä ei kuljeteta kiinteistöittäisessä jätteenkuljetuksessa. Jäte on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Kuljetuksessa on muutoin noudatettava, mitä tässä laissa säädetään kiinteistöittäisestä jätteenkuljetuksesta.

IDEAKILPAILUN TULOKSIA

JÄTTEEN MÄÄRÄN VÄHENTÄMISESTÄ

KITTIÄSSÄ

Suurkiitos kaikille ideoita ja ajatuksiaan jättäneille ideakilpailuun osallistuneille! Vastauksia tuli syyskuun aikana yhteensä 28 kpl. Käytämme näitä ideoita ja ajatuksia Levin alueen jätehuollon kehittämissuunnitelmassa, joka ilmestyy loppuvuodesta 2019.

Jätteiden määrän vähentämisen keinoja on kilpailun vastausten mukaan:

- Kulutuksen vähentäminen
 - o pieniä pakkauksia myyntiin matkailijoille, esim. pesuaineet
 - o ostetaan vain tarpeellinen
 - o mainokset vain sähköiseen muotoon, ei ylimääräistä paperia
 - o kestävämpiä tuotteita myyntiin
 - o yhteiskäytön lisääminen ja mahdollistaminen
- Ruokahävikin vähentäminen
 - o Levin alueen hävikkiruokakaappi
 - o kokkikursseja ruokahävikin määrän vähentämiseksi
 - o kouluruoan myyminen kotiin omilla astioilla iltapäivisin
 - o hävikkiruokasovellusten käyttöönotto ravintoloissa ja kaupoissa = ruoan myyminen asiakkaille ennen kuin se päättyy hävikiksi
 - o hävikkiravintola
 - o ruoka-aputoiminta
- Tavaroiden korjaaminen ja uusiokäyttö
 - o lakanat matonkuteiksi
 - o pyöräkorjaamo
 - o vanhanajan kierrätyskeskus toteuttamaan näitä
 - o autopurkamo, jotta käyttökelpoiset osat saadaan talteen ja myyntiin ennen auton romuttamista
 - o rakennustarvikkeiden kierrätyskauppa
 - o kerran kuussa sulanmaan aikaan kierrätyspäivä, jolloin tavaraa saa viedä oman pihan risteykseen ja kuka vain tarvitseva saa ottaa selkeästi merkityt tavarat omakseen
 - o puulavojen uudelleenkäyttö
- Pakkausmateriaalien vähentäminen
 - o isoja pakkauksia kauppoihin myyntiin
 - o mahdollisimman vähän pakattuja tuotteita kaupoissa
 - o pakkaamattomia tuotteita kaupoissa
 - o ei yksittäispakattuja hedelmiä kaupoissa
 - o liha- ja kalatiskit kauppoihin
 - o myyntiä asiakkaan omiin astioihin
 - o voinapit pois kouluista
 - o ei yksittäispakattuja välipaloja päiväkodeissa, esim. jogurtit isoista purkeista
 - o kierrätettävät pantilliset astiat Levin ravintoloihin, jotka myyvät ruokaa mukaan
- Kestokassien ja kestohedelmäpussien käyttäminen muovikassien ja -pussien sijaan
 - o kestokassi kunnan logolla jokaiselle asukkaalle

- komeita kestokasseja myyntiin matkamuistoiksi
- Tiedotus, joka tähtää jätteiden määrän vähentämiseen
 - asennekasvatus, vähemmän on enemmän
 - luentoja luonnontilasta, muovin haitoista, miten jokainen pystyy vaikuttamaan yms.
 - matkailijoiden neuvontaa
 - konkreettisia esimerkkejä, paljonko jätettä kertyy esim. viikon loman aikana
 - facebook-ryhmä, jossa jaetaan tietoa ja neuvoja
 - ohjeet, miten toimitaan luonnossa roskien suhteen
 - iloisia kylttejä
 - video, jossa havainnollistetaan syntyvän jätteen määrää ja jätteiden kuljetusta
 - tempauksia ja neuvontapisteitä

Jättemäärän vähentäminen ehkäisemällä jätteiden syntymistä on laaja ja monimuotoinen asia, joka koostuu monista toimenpiteistä, kuten ideakilpailun vastauksistakin näkyy. Riittävien tulosten aikaansaamiseksi tarvitsemme mukaan monia erilaisia ratkaisuja ja tekijöitä.

Muistutamme myös, että jätteiden lajittelu ei ole jätteiden määrän vähentämistä! Lajitellessa jätteet laitetaan eri astioihin, joista jätteet päätyvät joko uusioraaka-aineeksi tai energiaksi. Seka- ja polttokelpoisen jätteen määrä vähenee lajittelemalla jätteitä muihin jätejakeisiin. Se on tärkeää ja jätelainsäädännön mukaista. Kokonaisjättemäärää katsottaessa lajittelu ei kuitenkaan pienennä jätekuormaa. Siksi jätteen määrän vähentämisestä puhuttaessa on katsottava tilannetta, ennen kuin jätettä on olemassa.

Jos vaihdamme muovikassin paperikassiin, tuleva jäte on ehkä paremmin hyödynnettävissä ja aiheuttaa mahdollisesti vähemmän ympäristövaikutuksia. Paperikassi kuitenkin hajoaa käytössä yhtä nopeasti kuin muovikassi ja on pian joka tapauksessa jätettä. Jos vaihdamme muovikassin esimerkiksi kankaiseen kassiin, jätettä syntyy vasta vuosien päästä, kun kangaskassi on kulunut puhki kauttaaltaan, eikä sitä pysty enää paikkaamaan. Eikä siitä vielä silloinkaan synny jätettä, jos leikkaamme sen matonkuteeksi. Se on jätteen määrän vähentämistä!

Toivomme jokaisen niin asukkaan, matkailijan, yrittäjän kuin työntekijänkin ajattelevan ennakoivasti ennen kuin jätettä on syntynyt, ja sitä kautta kaikki yhdessä saamme Kittilän jättemäärän vähenemään merkittävästi!

LIITE 6.

IDEAKILPAILUN TULOKSIA

Eri tahoille suunnatut konkreettiset ideat jätteen määrän vähentämisestä Kittilässä

KUNTA

- Mainokset vain sähköiseen muotoon, ei ylimääräistä paperia
- Kouluruoan myyminen kotiin omilla astioilla iltapäivisin
- Kokkikursseja asukkaille hävikkiruoan määrän vähentämiseksi
- Ruoka-aputoiminta
- Voinapit pois kouluista
- Ei yksittäispakattuja välipaloja päiväkodeissa, esim. jogurtit isoista purkeista
- Kestokassi kunnan logolla jokaiselle asukkaalle
- Tiedotus, joka tähtää jätteiden määrän vähentämiseen

RAVINTOLAT

- Kokkikursseja asiakkaille ja asukkaille heidän hävikkiruokansa määrän vähentämiseksi
- Hävikkiruokasovellusten käyttöönotto = ruoan myyminen asiakkaille ennen kuin se päätyy hävikiksi
- Hävikkiravintola
- Ruoka-aputoiminta
- Yhtenäiset kierrätettävät pantilliset astiat Levin ravintoloihin, jotka myyvät ruokaa mukaan
- Matkailijoiden neuvontaa
- Konkreettisia esimerkkejä paljonko jätettä, esim. ruokahävikkiä kertyy viikon loman aikana

KAUPAT

- Mainokset vain sähköiseen muotoon, ei ylimääräistä paperia
- Pieniä pakkauksia myynnissä matkailijoille, esim. pesuaineet
- Kestävämpiä tuotteita myyntiin
- Hävikkiruokasovellusten käyttöönotto = ruoan myyminen asiakkaille ennen kuin se päätyy hävikiksi
- Ruoka-aputoiminta
- Isoja pakkauksia kauppoihin myyntiin
- Mahdollisimman vähän pakattuja tuotteita kaupoissa
- Pakkaamattomia tuotteita kaupoissa
- Liha- ja kalatiskit kauppoihin
- Myyntiä asiakkaan omiin astioihin
- Ei yksittäispakattuja hedelmiä myynnissä
- Komeita kestokasseja myyntiin matkamuistoiksi
- Kestokassien ja kestohedelmäpussien käyttäminen muovikassien ja -pussien sijaan

KIERRÄTYSKESKUS (Kunnan työpajat, yritykset, yhdistykset – ajatuksia toteutettavaksi monelle!)

- Yhteiskäytön lisääminen ja mahdollistaminen
- Levin alueen hävikkiruokakaappi
- Kokkikursseja asiakkaille heidän hävikkiruokansa määrän vähentämiseksi
- Ruoka-aputoiminta
- Tavaroiden korjaaminen ja uusiokäyttö
- Lakanat matonkuteiksi
- Pyöräkorjaamo
- Autopurkamo, jotta käyttökelpoiset osat saadaan talteen ja myyntiin ennen auton romuttamista
- Rakennustarvikkeiden kierrätyskauppa
- Puulavojen uudelleenkäyttö
- Kerran kuussa sulanmaan aikaan kierrätyspäivä, jolloin tavaraa saa viedä oman tontin risteykseen ja kuka vain tarvitseva saa ottaa selkeästi merkityt tavarat omakseen
- Tiedotus, joka tähtää jätteiden määrän vähentämiseen, tempauksia ja neuvontapisteitä

ASUKKAAT JA MATKAILIJAT

- Kulutuksen vähentäminen
- Vain tarpeellisen ostaminen
- Kestävämpien tuotteiden hankkiminen
- Kouluruoan ostaminen kotiin omilla astioilla iltapäivisin
- Kokkikursseille osallistuminen oman hävikkiruoan määrän vähentämiseksi
- Hävikkiruokasovellusten käyttöönotto = ruoan ostaminen ennen kuin se päättyy kaupan tai ravintolan hävikiksi
- Ruoka-apu lähipiirissä tai ruoan tarjoaminen esim. facebook-ryhmässä
- Tavarain kierrättäminen
- Yhteiskäytön lisääminen ja mahdollistaminen esim. tuttavapiirissä
- Lakanat matonkuteiksi
- Pyörän ja muun tavarain korjaaminen ja korjauttaminen
- Rakennustarvikkeiden kierrättäminen ja kierrätystavaroiden käyttäminen
- Kerran kuussa sulanmaan aikaan kierrätyspäivä, jolloin tavaraa saa viedä oman tontin risteykseen ja kuka vain tarvitseva saa ottaa selkeästi merkityt tavarat omakseen
- Mahdollisimman vähän pakattujen tai pakkaamattomien tuotteiden ostaminen
- Omien astioiden käyttäminen mahdollisuuksien mukaan ruoan ostamisessa, esim. oma kahvikuppi mukana
- Kestokassien käyttäminen ostoksilla
- Osallistuminen tiedotustempauksiin

Ideat on kerätty syyskuussa 2019 avoimen ideakilpailun kautta.

LIITE 7. Jätehuoltosuunnitelman laatiminen kiinteistölle

OHJEET JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAN LAATIMISEKSI KIIINTEISTÖLLE

1. ALKUKARTOITUS JÄTEHUOLLON TILANTEESTA

Tiedot kerätään kirjallisesti jätehuoltokansioon. Kansio voi olla myös sähköinen. Tapa valitaan sen mukaan, miten helpoiten saadaan kaikki tarvittavat jätehuollon dokumentit ja tiedot kootuksi yhteen paikkaan. Sovitaan alkukartoituksen vastuuhenkilö. Kartta ja pohjapiirros kiinteistöstä, joihin merkitään tarvittavat tiedot. Jättemääriä ja jätekustannuksia vertaillaan liikevaihtoon, työntekijöiden määrään tms. toiminnan kokoon liittyviin muuttujiin.

- a. Missä on jätteiden syntypaikat (toimipisteet, työpisteet)?
- b. Mitä jätelajeja syntyy?
- c. Syntyykö vaarallisia jätteitä? Jos syntyy, syntypaikat ja keräysvälineet?
- d. Millaiset keräysastiat on käytössä (astioiden liikuteltavuus, kunto)?
- e. Millaisilla keräyspisteillä keräysastiat sijaitsevat (valaistus, astioiden siirtäminen, siisteys, kunto, ovien lukitseminen, katto, kuka siistii ja luo lumet, turvallisuus, paloturvallisuus, kuljetuskaluston esteetön pääsy jättepisteelle)?
- f. Paljonko jätteitä syntyy (jättemäärät)?
- g. Mikä on keräysastioiden täyttöaste nykytilanteessa?
- h. Millaisia keräystoimintoja ja –tapoja on käytössä? Kuka kuljettaa jätteet ja mitkä jakeet?
- i. Onko kuljettajien luvat kunnossa kuljettamilleen jätelajeille?
- j. Käyttäjien ja huolitsijoiden mielipiteet ja kokemus jätehuollon toimivuudesta.
- k. Käyttäjien toiveet jätehuollon suhteen.
- l. Millaista opastusta, ohjeistusta ja tiedonkulkua on nykytilanteessa?
- m. Miten uudet työntekijät perehdytetään?
- n. Millaisia on yritykseen tulevat tavaravirrat?
- o. Jätehuollon kustannukset?
- p. Onko jätehuollon työturvallisuus huomioitu, millaisia toimenpiteitä on tehty?

2. JÄTEHUOLLON TAVOITTEET

Kootaan kirjallisesti jätehuoltokansioon. Määritetään tavoitteet ja niiden aikaväli lyhyen ajan tavoitteista esim. 5-10 vuoden tavoitteisiin. Laaditaan prosessikaaviot.

- a. Mitkä ovat toimijan lakisääteiset velvollisuudet (kts. liitteet s. ???? alk.)?
- b. Mitkä ovat Lapecon jätehuoltomääräysten velvollisuudet?
- c. Mikä on haluttu jätehuollon taso ja toimivuus?
- d. Mitkä ovat alueen jätehuollon tarjoamat mahdollisuudet?
- e. Kierrätyksen toteutuminen tavoitellusti.
- f. Miten jätteen syntyä ehkäistään ja jätteen määrää vähennetään? Miten jätteitä hyödynnetään tai myydään materiaalina?
- g. Millainen on tavoiteltu kustannuskehitys ja –tehokkuus?

3. SUUNNITELMA JÄTEHUOLLON TAVOITTEISIIN PÄÄSEMISEKSI

Tarvittavat asiakirjat liitetään jätehuoltokansioon. Muutoksien aikataulu ja tärkeysjärjestys sovitaan. Määritellään vastuuhenkilöt ja heidän valtuudet.

- a. Vaihtoehtojen vertailu.
- b. Keräysastioiden tarpeen laskeminen huomioiden koko, värikoodit haluttaessa, tarkoituksenmukaisuus ja tyhjentämisen vaivattomuus.
- c. Mikä on laskennallisesti sopiva jäteastioiden tyhjennystiheys?
- d. Mihin jäteastiat sijoitetaan?

- e. Millaiset merkinnät (värikoodit) ja opasteet tarvitaan? Miten ohjataan?
- f. Miten motivoidaan ja sitoutetaan henkilökuntaa/käyttäjiä?

4. JÄTEHUOLLON TOIMENPITEIDEN TOTEUTTAMINEN KÄYTÄNNÖSSÄ

Sovitaan toimenpiteiden aikataulu ja vastuuhenkilöt.

- a. Jäteastioiden hankinta.
- b. Merkinnät ja opasteet kiinnitetään paikoilleen.
- c. Jätepisteiden korjaaminen ja huoltotoimenpiteet.
- d. Neuvonta ja koulutus käynnistetään.
- e. Tehdään tyhjennyssopimukset.
- f. Kerrotaan jokaisen työntekijän tehtävät jätehuollossa (jäteastioiden tyhjentäminen, lajittelu työpisteissä yms.).

5. JÄTEHUOLTO-OPASTUS JA TIEDOTUS MUUTOKSISTA

Tiedotusmateriaalit kerätään jätehuoltokansioon. Sovitaan tiedotuksen aikataulu ja vastuuhenkilöt.

- a. Mitkä ovat käytettävät tiedotuksen kanavat?
- b. Entä tiedotuksen tapa ja tyyli?
- c. Millaista tiedotusta tehdään alihankkijoille ja miten?
- d. Miten toteutetaan tiedotus kausityöntekijöille?
- e. Kerrotaan jokaisen henkilökohtainen vastuu jätehuollossa ja panoksen merkitys kokonaisuudessa.
- f. Esitellään lajittelun syyt ja mahdollisuuksien mukaan jätelajikkeista jatkokäsittelijän tekemät tuotteet.
- g. Jatkuva opastaminen ja tiedottaminen uusista muutoksista.

6. JÄTEHUOLLON SEURANTA

Sovitaan säännöllisen seurannan aikataulu ja vastuuhenkilöt. Pidetään seurantakokouksia sovitun aikataulun mukaisesti. Tehdään tarvittaessa suunnitelmien ja tärkeysjärjestyksien päivittäminen.

- a. Sovitaan mittarit, esim. jätemäärät, lajittelun toimivuus, kustannukset, materiaalihankinnat.
- b. Kysytään käyttäjien mielipiteitä ja kokemuksia jätehuollon toimivuudesta.
- c. Kerätään mittaustiedot.
- d. Analysoidaan tulokset.
- e. Mitkä ovat seurannan perusteella tehtävät muutokset, vastuuhenkilöt ja aikataulu?
- f. Miten turvataan seurannan jatkuvuus?

7. JÄTEHUOLTOSUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

Sovittu vastuuhenkilö tekee tarvittaessa.

- a. Onko tullut muutoksia jätelakiin tai asetuksiin?
- b. Onko tullut muutoksia kierrätysmahdollisuuksiin?
- c. Varmistetaan jatkuva kehittäminen.

LIITE 8.

LAJITELTUIJEN JÄTEJAKEIDEN KULJETTAMINEN JA JÄTEHUOLTOREKISTERIIN LIITTYMINEN

Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on antanut 22.8.2019 lausunnon lajiteltujen jätejakeiden kuljettamisesta. Kittilän kunta ja Levin jätehuollon kehittämissuunnitelman laatiminen -hanke pyysivät ELY-keskuksen kannanottoa vuokrattavissa lomahuoneistoissa asiakkaiden toimesta lajitellun jätteen viemisestä kierrätyspisteisiin.

ELY-keskuksen lausunnon mukaan jätteiden kuljettamista palveluna tarjoavien toimijoiden tulee rekisteröityä jätehuoltorekisteriin. Tämä koskee siis sekä liiketoimintaa harjoittavia kohteenhuolintayrityksiä, että kotipalvelua ja yhdistyksiä, jos toiminnassa kuljetetaan jätteitä keräyspisteisiin ja jäteasemille. Lomahuoneiston omistaja ja jätteen tuottaja (esim. matkailija) saa kuljettaa lomahuoneistossa syntynyttä jätettä kunnan jätehuoltomääräysten mukaisesti ilman rekisteröintivelvollisuutta.

Jätteen kuljettamisen rekisteröintivelvollisuudella halutaan varmistaa, ettei jätehuolto aiheuta vaaraa tai haittaa terveydelle ja ympäristölle, eikä väärinkäyttötapauksia pääse syntymään. Rekisteröinti varmistaa toiminnan suunnitelmallisuuden ja rekisterissä olevien kuljettajien toimintaa pystytään tarvittaessa valvomaan viranomaisten toimesta.

Rekisteröityminen

Rekisteriin hakeutuva toimija täyttää valmiin lomakkeen www.suomi.fi –sivustolla. ELY-keskuksen lomake löytyy esimerkiksi ”ely90b1” -hakusanalla etusivun hakupalvelun kautta. Hakemuksen voi tehdä myös sähköisesti osoitteessa <https://sahkoinenasiointi.ahp.fi/fi/palvelut> kohdasta ”Ympäristöasioiden asiointipalvelu”. Hakemuksessa jätteen ammattimaisesta kuljettamisesta valitaan toiminta-alue (esim. ”Lapin ELY-keskus”) ja kuljetusvälineistö (esim. ”pakettiauto”). Kuljetettavien jätteiden tunnusnumero löytyy Jäteasetuksen 179/2012 liitteestä 4 (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120179>). Hakemuksessa annetaan arvio kuljetettavien jätteiden enimmäismääristä. Vaarallisten jätteiden osalta jätelaissa on erillisiä määräyksiä kuljetuskaluston ja kuljettajan ammattitaidon vaatimuksista. Hakemuksessa kysytyn vakuuden asettaminen on tapauskohtaista ja viranomaisen voi päättää, että vakuuden asettaminen on toiminnan laajuus ja luonne huomioiden tarpeellista.

Hakemuksessa kysytään toiminnanharjoittajan ammattitaidosta. ELY-keskuksen lausunnon mukaan vaatimus ammattitaidosta arvioidaan tapauskohtaisesti. Hakemuksessa voi antaa vapaamuotoisen selvityksen asiasta. Lapin ELY-keskus neuvoo rekisteröintiin liittyvissä asioissa. Tarvittaessa Levin jätehuoltohanke voi järjestää koulutuspäivän jätteenkuljettajien asiantuntemuksen lisäämiseksi. Hakemuksen lisätietoja kohtaan voi antaa selvityksen toiminnan luonteesta, tarpeesta ja asiakaskunnasta. Tulostettu ja toiminnanharjoittajan nimen allekirjoitusosoikeuden omaavan henkilön allekirjoittama hakemus toimitetaan Lapin Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Rekisteröitymismaksut ja kirjanpitovelvollisuus

ELY-keskus on velvollinen laskuttamaan viranomaismaksun rekisterihakemuksen käsittelystä. Kittilän ympäristövalvonta selvittää syyskuun aikana taksojen kohtuullistamisen mahdollisuutta toiminnan luonne, laajuus ja toissijaisuus huomioiden. Kuljetettavista jätteistä tulee pitää kirjaa. Levin jätehuoltohanke voi neuvoa hakijaa kirjanpidon suunnittelussa. Kirjanpidon voi toteuttaa esimerkiksi älypuhelimella tai tabletilla käyttävällä lomakkeella, johon laitetaan merkintä, kun tietyn kiinteistön tietyn jätelajin astia tyhjennetään. Kun kiinteistö, astian koko ja jätteen laatu on valmiiksi lomakkeessa, kirjanpito ei vaadi isoja ponnistuksia varsinaisen työn tekijältä.

Neuvontaa ja apua saatavilla

Levin alueen kierrätysmahdollisuuksia on parannettava, jotta asiakastytyväisyys säilyy. Koska harvan matkailijan lomasuunnitelmiin kuuluu jätteiden kuljettaminen, kuljetukseen on tarjottava palvelua. Jotta kierrätysketju on kokonaisuudessaan lainmukainen, jätteen kuljettajan on rekisteröidyttävä tai lomahuoneiston omistajan on kuljetettava jätteet itse. Asian suunnitteluun ja toteutukseen on nyt saatavilla apua Levin jätehuoltohankkeen ja Kittilän kunnan kautta. Yhdessä voimme edistää ekologisempaa Levin toteutumista lainmukaisesti!

LIITE 9.

Näin lajittelet Levillä loma-asumisessa syntyvät jätteet

1. Ekopisteisiin vietävät jätteet

Ekopisteiden sijainnit www.kierratys.info

- Laita jätteet oikeaan astiaan. Älä laita keräysastioihin niihin kuulumatonta jätettä.
- Älä jätä mitään jätteitä keräysastian ulkopuolelle. Roskaaminen on kielletty jätelaissa.
- Jos tuot jätteitä muovipussilla, tyhjennä pussin sisältö astiaan ja huolehdi tyhjä pussi roskikseen.

PIENMETALLIT

puhtaat säilyketölkkit, foliot, alumiinivuoat, alumiinipaperit, metallikannet, pantittomat juomatölkkit, täysin tyhjä aerosolipurkit, tuikkukynttilöiden foliot

PAKKAUSLASIT

huuhdellut lasipullot ja lasipurkit ilman kansia ja kaulusrenkaita

PAPERIT

sanomalehdet, aikakauslehdet, mainokset, esitteet, kirjekuoret sekä kopiopaperit

2. Muut Levillä kerättävät jätteet

PAKKAUSKARTONGIT

kaikki puhdas ja kuiva pahvi ja kartonki, kuten mm. pizzalaatikat, maito- ja mehupurkit, aaltopahvi, paperikassit, kartonkikääreet ja jauhopussit Rinki-ekopisteeseen, Leviraitti 18, 99130 Sirkka

MUOVIPAKKAUKSET

puhtaat pakkausmuovit, kuten mm. elintarvikkeiden muovipakkaukset, saippuapullot ja muovipussit Rinki-ekopisteeseen, Leviraitti 18, 99130 Sirkka

PALAUTUSPULLOT

pullot, joissa on panttimerkintä, palautetaan ruokakauppojen pullonpalautusautomaatteihin

LÄÄKKEET

vanhentuneet lääkkeet viedään apteekkiin ilman alkuperäispakkauksia irtonaisina läpinäkyvässä muovipussissa, Levin apteekki, Leviraitti 1, 99130 Sirkka

PIENAKUT JA PARISTOT

muun muassa puhelinten käytöstä poistetut akut ja kameroiden paristot viedään niitä myyviin liikkeisiin, kuten Levin ruokakauppoihin

3. Muualla Kittilässä kerättävät jätteet

Monille jätteille, esimerkiksi käytöstä poistetuille sähkölaitteille (SER-jäte), akuille ja öljyille, on useita vastaanottopisteitä. Pisteiden sijainnit voi tarkistaa www.kierratys.info.

Lapecon siirtokuormaus- ja hyötyjäteasemalla kerätään esimerkiksi isot metallit ja SER-jäte (mm. sähkölaitteet), huonekalut, puutarhajätteet sekä vaaralliset jätteet. Aseman osoite on Rovaniementie 699, 99100 Kittilä. Lisätietoja Lapecon asiakaspalvelusta www.lapeco.fi.

Hettula Oy:n jätteenkäsittelyasemalla otetaan vastaan esimerkiksi kartonkia, metallia ja SER-jätettä. Asema sijaitsee ositteessa Rovaniementie 501, 99100 Kittilä. Lisätietoja www.hettula.com.

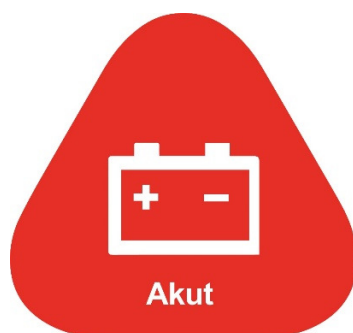
Muita vinkkejä ympäristön huomioimiseen Levillä lomaillessasi

www.levi.fi/fi/yleista-levista/green-days.html

LIITE 10.

LAJITTELUMERKIT LEVIN ALUEEN TOIMIJOILLE 2019

Nämä lajittelumerkit ovat Levin alueen toimijoiden vapaassa käytössä. Tulostettavat versiot löytyvät Kittilän kunnan internetsivuilta. Visit Leviltä saa pyydettäessä ja perusteltaessa muokattavat tiedostot eri kieliversioita varten, sillä ehdolla, että uudetkin versiot annetaan kaikkien Levin toimijoiden käyttöön. Toivottavasti saamme näin yhtenäisen, selkeän ja tarpeeksi informatiivisen ilmeen Levin jätehuoltoon!

LAJITTELUMERKIT LEVIN
ALUEEN TOIMIJOILLE 2019

